

אוצר פניני החסידות

עם
אוצרות
גאוני הדורות

אחרי-קדושים

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

הש"כ אתם בתוך טמאתם. באר מורי זלה"ה מופת מבהק
שהגאון קשה מן החטא, כי בכל הטמאות והחטאים קתיב
הש"כ אתם בתוך טמאתם, מה שאין בן בגסי הרוח, דרשו בש"ס
פ"ק קמ"א דסוטה (ה"א) אין אני והוא יכולין לדור בעולם שגאמר
(תהלים ק"א, ה) גבה עיניני ורחב לבב אתו לא אוכל, ודברי פי חכם
[ח]: (צפנת פענח סוף פרשת יתרו דף ע"ו ע"ד, רשפי אש פרשת בשלח אות ל"ד)

אוצר פניני החסידות

- אור החיים | בני אהרן מתו מיתת נשיקה מרוב דבקותם באור העליון..... א
נעם אלימלך | בכה הצדיקים לבשל גזרת מיתה מהאדם ע"י גלגלתם לעולמות עליונים שאין שם דין קלל..... א
מהר"י מוהלץ | קיים הבטחת המגיד למרן הבית יוסף שימות על קדוש ה'..... ב
ישמח משה | יום הכפורים הוא יום מחילה וכפרה לכל אף נקיין הנשמה הוא רק ע"י תשובה..... ב
פתוחי חותם | על השלח צבור להזר מאד לזון בתפלה ונחשב קאלו רק הוא והקב"ה נמצאים בעולם..... ב
אור החיים | אם שומר האדם על יצינו ומחשבותיו בקלות יוכל לגבור על יצרו..... ג
קדשת לוי | על ידי קיום מצוות שאין יודעים טעמם זוכים להכין המצוות שיש להם טעם..... ד
לקוטי מוהר"ן | על האדם להתנהג בתמימות ולהתרחק מהתקפמות גם בעניני עבודת הבורא..... ד
עוד יוסף חי | אין לזלזל אף במצנה אחת, פי קלות חיות האדם תלויה בהם..... ה
אור החיים | 'קדשים להיו' לשון עתיד - פי אין סוף למדרגות הקדשה..... ה
קדשת לוי | קדשתי למעלה מקדושתכם - קדשתי מתעלית על ידי קדשתכם..... ה
מחשבו הלבן | אין להשיגם בדרך המראש את האדם, כי קשמתחיל להכנס בקדשה מסייעו הבורא..... ו
מחשבות חרוץ | באור דברי המדקדק 'קדושים תהיו' כול פמוני..... ו
דברי יחזקאל | העומד בגסיו בעניני קדשה זוכה לחוש את הקדשה..... ז
שפתי צדיקים | תוכחת מוסר שלא ינחם האדם את עצמו שקבל מקרה הוא יותר טוב מאמנות העולם..... ז
שפע חיים | שמינת דברי מוסר והדרכה מפי צדיק משפיעה גם על אנשים פשוטים ללכת בדרכי הקדשה..... ח
דגל מחנה אפרים | עשה גשמיית ודבורי חול הנעשים לשם שמים נחשבים לעבודת קדש..... ט
נעם אלימלך | תנועת הצדיק מתוקות, פיון שהם נפעלות ע"י שהנשמה שורה על אבריו..... ט
נעם אלימלך | לעתיד לבוא שמרי המצוות שנמשכו אחר תאוות ממון יקבלו שכר בקסף ולא יוכלו לעלות..... י
לקוטי מוהר"ן | קבלת יסורים באהבה על ידי שידוע שלפי מעשיו מגיע לו יותר..... יא
אורח לחיים | עצה מהרר"ש מניקלשבורג זיע"א איך לאהב את חברו שפועה לו רעה..... יא
דרך מצותך | נשמות ישראל מאתדות בשורשם ולכן מצוים אנו לאהב כל אחד מוישראל כנפשנו..... יא
מחשבו הלבן | העושה עברה גורם שהצדק הרע ירכל על כלל ישראל לפני הקדוש ברוך הוא..... יב
אור תורה | לזרזר שלא לכבש את חברו בתוכחתו..... יג
מאור נשמה | על ידי שמתנהג האדם בשנות הערלה לא להנות מהפרות יוכל בקלות לתת מנכסיו לאחרים..... יג
דגל מחנה אפרים | יש שמתחיל בעבודת הבורא תקף ממילותו..... יד
לקוטי תורה | מי שדברי תורה חקוקים בזכרונו הקדוש ברוך הוא שוכן בתוכו גם בפועל שאינו עוסק בה..... יד
תפארת שלמה | התעוררות פתאומית בהא לאדם מטרתה שלאחר שתסתלק ממנו יתאמץ לשוב אליה..... טו
אמרי פנחס | פרשת אחרי היא פרשת יום הכפורים ובפרשת קדושים מרמז עשרת הדברות..... טז
חשבה לטובה | שתי פרשיות מקברים - קדשה כפולה..... טז
אוהב ישראל | טעם אמירת פרקי אבות בין פסח לעצרת..... טז
נעם אלימלך | על האדם להסתפל ברוממות הבורא ובשפלות עצמו..... טז
בת עין | דע מאין באת - פסח ויצירת מצרים, ולאן אתה הולך - קבלת התורה בחג השבועות..... יז
נעם אלימלך | מגמת הצדיק כל ימי חייו לבשל גזרות מוישראל..... יז
סיפורי החסידות | יומא דהילולא | יח..... כג

אוצרות גאני הדורות

- שיחות מוסר | הבריחה מההרגל וכח החידוש בכל התקרות לעבודת ד'..... כו
באר יוסף | הלמוד שיש לכל אחד ללמד מגורל שני השעירים לעבודתו ביום הגדול לד'..... כו
פנים יפות | הלמוד שיש לכל אחד ללמד מגורל שני השעירים לעבודתו ביום הגדול לד'..... כז
אור החיים | טעם פסוי הדם בתהי ולא בהקמה לגלות דרגות האדם השונות פחיו..... כח
משנה ברויה | למוד התורה מהנה עקר החיים ללמודה, ממוון עשית המצוות..... כט
פתוחי חותם | צריח האדם להתקדש בכל מעשיו..... ל
משנת רבי אהרן | יראת השמים וקדשת האדם הנה ההכשרה הטובה ביותר ללמוד התורה..... ל
דרש משה | החלוק בין ענשי התורה לענשי אמות העולם מלמדיו על דרכי העליה..... לא
אפריון | על האדם להזהר שלא להנות מהעולם הזה על חשבון עשית המצוות..... לב
פתוחי חותם | עונות האדם חקוקים על עצמותיו..... לב
דעת תורה | מפסח שני נתן ללמד מה גדולה כח הפקשה שמבקש האדם ברוחניות..... לג
אור גדליהו | הפסח שני בא ללמד שגם מי שנדחה מחמת דבר יכול לשוב ולהתקרב ולקיים מצוות ועליתו..... לד
שני לחות הברית | רמזו פסח שני והדמיון לפסח ראשון בכך..... לה
מעשי רבותינו |..... לו
ספיר ויהלום | הארה חסידית לפרשת השבוע..... מ

פְּרִשֵׁת אַחֲרֵי

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם
לִפְנֵי ה' וַיִּמְתּוּ (טו א)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

בני אהרן מתו מיתת נשיקה מרוב
דבקותם באור העליון

אַחֲרֵי מות וגו', דבר ה' למשה דרך מיתתו, שהיתה על זה הדרך, ב'קרבנותם לפני ה' – פרוש שנתקרב לפני אור העליון בחיבת הקדש ובזה מתו. והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים. והנה הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא שההפרש הוא, שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם ואלו הם נמקרבו לה, והוא אומרו 'ב'קרבנותם לפני ה'.

וְאֹמְרוּ ו'ימותו' בתוספות וא", רמז הכתוב הפלאת חבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם, לא נמנעו מקרב ל'דבקות געמוע ערכות ידיות חביבות חשיקות מתיקות, עד פלות נפשותם מהם, והבן.

וּבְחִינָה זו אין מכיר איכותה, והיא מושללת ההכרה, לא מפי מין האנושי ולא מפי כתבו, ולא תושג בהשערות משכל הגשם, ולמשיג חלק מהשגה זו תבדיל ממנו המונע אותו מהתקבל, ותכירה על ידי סימניה כי הוא זה הפכה מנגדת שונאיה, ותפעול בו פעלה רשומה לשלל ממנו פח המונעו והמקנימו, ולפעמים תמאסו ההפך ותריבו מריבה גדולה, והוא סוד הוללות הנביאים (שמואל א' יט כד), ולקששתרבה בחינה זו בפנימיותו, תנעל הגפש את הבשר, ויצתה מעמה ושבה אל בית אביה (וראה עור אור החיים ויקרא כו יא):

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

כבד הצדיקים לבטל גזרת מיתה מהאדם
ע"י עלייתם לעולמות עליונים שאין שם
דין כלל

נִרְאָה לומר על דרך הרמז, דהנה הצדיק מהפך הדין לרחמים. ואף אם נגזר על אדם מיתה חלילה, יכול לבטל הגזרה ולהפכו לחיים. והספדה לזאת שפח ביד הצדיק לעשות כן, הוא מחמת שהצדיק עולה בתפלתו בעולמות עליונים אשר שם פלו רחמים בלא תערוכות דין כלל, ושם לא נגזר אותה גזרה וממשיך משם חיים לאותו האדם. ונהו (ישעיה לה ט) 'ששון ושמחה ישיגו' כו', רצה לומר הצדיקים משיגים לעולמות עליונים אשר שם ששון ושמחה, כמו שאמר הכתוב (דה"א טו כו) 'עז וחדוה במקמו', וממילא נסו יגון ואנחה. ונהו גם בן יוצא עמו בששון ברנה את בחיריו (תהלים קה מג) רמז ל'דברינו, שמוציא את עמו ומביאם לעולם הששון, ואז ברנה את בחיריו, פרוש אז מביא רנה ל'ישראל בחיריו.

וזהו 'אחרי מות שני בני' כו', רצה לומר שיש פח ביד הצדיק שיהיה 'אחרי מות' – כלומר לבטל המיתה מאיזה אדם, כמו שאומרים בני אדם על דבר הנבטל, אומרים שכבר אחר הדבר ההוא, שלא יהיה עוד. ואמר הכתוב, על ידי דבר מה יוכל הצדיק לבטל, ומפרש 'ב'קרבנותם לפני ה'', פרוש פנ"ל, על ידי שמתקרבים לפני ד" – לעולמות עליונים, וימותו – רצה לומר הרי הוא כאלו נתקנים הדין של מיתה ובקמת נמשך להם חיים על ידי הצדיק:

בזאת יבא אהרן אל הקדש (טו א)

מהר"י מבעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

קיום הבטחת המגיד למרו הבית יוסף
שימות על קדוש ה'

שאףתי לאדוני אבי ז"ל על מה שאמר המגיד
אל הבית יוסף שימות על קדוש שמו
יתברך, ולא מצינו שהיה פן. והשיב לי, שהבית
יוסף מסר נפשו לה' הרבה פעמים, והשם
יתברך ברוב רחמי הניח אותו. ובאור החיים
הקדוש מפרש 'בקרבתם לפני ה' וימותו' –
שגודל הדבקות יצאה נפשם, ועל זה אמר
'בזאת יבא אהרן אל הקדש' – בדבקות זאת,
כלות הנפש, אלא שהוא מבטח שיהזירו לו
החיות:

והנה על פי זה מבאר, לא הלבין, הוא סימן
שאף שהקדוש ברוף הוא מוחל ואינו
רוצה להעניש, מכל מקום יש כל המכות
והפצעים והרושמים והאדמים בהנשמה שצריך
לטהרן ולנקותן ולרפאותן, לכך היו עצבין.
אבל הלבין הוא סימן שעשו תשובה גמורה,
ולא נשאר שום רשם של פצע וחבורה ונטהרו
מכל וכל, לכך היו שמחין, בן נראה לי ברור
:בס"ד

וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש
עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל
ישראל (טו יו)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

על השליח צבור להזהר מאד לבנו
בתפלה ויחשב פאלו רק הוא והקב"ה
נמצאים בעולם

אפשר לרמוז על השליח צבור, דהוא מוציא
הרבנים ודי חובתם, צריך לזהר במאד
מאד שיכון לבו בתפלה מתחלה ועד סוף, שלא
יפנה לבו לדברים אחרים פלל, רק יתן בלבו
שאינו עומד כי אם לפני ה' ואין שום אדם
פלל שמפריד ביניהם. ועל זה כתוב בהושענות
'אני והוא הושיעו נא', דהינו כשיחשב האדם
שאין שום אדם, רק הוא והקדוש ברוף הוא,
מבטח שישיעו הקדוש ברוף הוא בתפלתו. וזה
הדבר צריך לכל אדם. באמת, בפרט צריך
השליח צבור שמוציא את הרבנים ודי חובתם
וסומכים עליו, צריך לזהר בכונת המושבה
ביותר, דאם לא כן, אין זה מרצה אלא מנאץ
רמנא לצלן.

וזהו פונת הפסוק, הוא מדבר על שליח צבור
שהוא במקום כהן, דכמו שזה מכפר על
העם, כך זה מכפר. וצריך זה השליח צבור
שישים בלבו שלא יש שום אדם בעולם זולתי

ולקח את שני השעירים וגו' (טו ז)

ישמח משה

רבי משה מאיהל זיע"א

יום הכפורים הוא יום מחילה וכפרה
לכל אך נקיון הנשמה הוא רק ע"י
תשובה

אמרו רז"ל במסכת יומא (טו). בלשון של
זהרית הקשור בראש שעיר המשפלת,
הלבין היו שמחין, לא הלבין היו עצבין, עד
כאן. ולכאורה קשה טובא האף משפחת לא
הלבין, הלא יום הכפורים מכפר בכל עגון,
כמו שכתב הרמב"ם (תשובה פ"א ה"ג).
והנראה לי, דיש שני מיני תקונים לעברה.
א, מחילה וסליחה, שהקדוש ברוף
הוא מוחל ואינו מעניש. ב, רפואה לחלי
ומכות פצעים של הנשמה מהעונות שחובל
העובר עברה בעצמו, הנה יום הכפורים הוא
יום מחילה וסליחה וכפרה שהקדוש ברוף הוא
מוחל וסולח, אבל רפואה אינו רק על ידי
תשובה, כנאמר (שעה"ו ט) 'ושב ורפא לו'.

מבחינת החושב, פאָשר מעֶשֶׂיו מוכיחות, גם אם יושלל מבחינת הראות, אם לא ירחיק בחינת החושב מחשבותיו וְחִבּוֹ לְבַקֵּשׁ וְלַהֲתַלְתֵּה אחר המעשה, וְצֵא וְלִמַּד מִמַּעֲשֵׂה שְׁהוּבָא בְשׁ"ס (ע"ו כב:) באותו גוי שְׁקֵנָה יִרְךָ בְּשׂוֹר וְחֻטֵּט בּוֹ כְּדִי וְכוּ' וְבַעַל וְכוּ', עַד כְּאֵן. וְזֶה יִהְיֶה תּוֹלְדוֹת הַחֹשֵׁב, הַכְרִיחְתוּ עֲשׂוֹת מִבְּלִי בְּחִינַת הָרְאוּת.

נְמִצָּאָתָּה אומר שבְּאֶחָד מֵהֶב' תִּהְיֶה מוֹשְׁלֵלָת מֵהָאֲדָם שְׁלִיטָה בְּעֶצְמוֹ בְּדָבָר זֶה, וְאִינוּ צָרִיף לומר בְּהַצְמַד ב' דְּבָרִים, רְאוּת וְחֹשֵׁב, הֵן הָאֲדָם חָלוּשׁ כְּגַדְרֵי תְּאֻנּוֹ, וְאִינוּ צָרִיף לומר אם יִשְׁלַח יָדוֹ וְאֶכֶל מֵעַט מִן הָרַע הַזֶּה, הֵנָּה הוּא מְסוּר בְּיַד תְּאֻנּוֹ, (מַעֲשֵׂה) [מַעֲתָה] תַּחְבּוּלוֹת הָאֲדָם לְהַעֲרִיף מִלְחָמָה נֶגֶד בְּחִינָה זוֹ הִיא בְּשִׁלְיֵל מִמֶּנּוּ ב' דְּבָרִים, וּבְזֶה תִּהְיֶה נִרְכָּבָת בְּאֲדָם תְּכִינָה לְבַל יִתְלַחֵט אַחַר זֶה, וְיִשְׁלִיט הָרַצוֹן בְּחַפְזָה שְׂטָבְעִי, וְהוּא טַעַם אוֹמְרָם וְ"ל (ברכות לד:) בְּמִקּוֹם שְׂבַעֲלִי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים אֵין צִדִּיקִים גְּמוּרִים: כּוֹלִין לְעַמּוֹד, כִּי הַצִּדִּיקִים גְּמוּרִים תְּכִינּוֹת רַצוֹנָם נּוֹצַחַת הַחַפְזָה מִבְּלִי צָרִיף הַתְּעַצְמוּת, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּעַלִּי תְּשׁוּבָה.

וּבְזֶה נִבְּא אֶל הַבְּאוּר. הֵנָּה הָאֲדוּן ה' צְבֹאוֹת נִתְחַכֵּם בְּצוּתוֹ מְצוּה זוֹ וְדָבָר נֶגֶד יִצְרָהֶר, שְׂיֵאמֶר אֵיף: כּוֹל אָנוּשׁ טְבָעִי לְמַשׁוֹל בְּתֻאֲנוֹת אֲשֶׁר הִיא אֲנוּסָתוֹ, דְּבָר זֶה הוּא מוֹשְׁלֵל מֵהַדַּעַת שְׂחִיב ה' שְׂמִירְתּוֹ לְכֹל בְּהַשְׁוֹאָה, אֶלָּא לְאֲנָשִׁים אֲשֶׁר: כּוֹלִין לְעַמּוֹד וְיֵשׁ כַּח בְּרַצוֹנָם לְשַׁלֵּל הַחַפְזָה בְּזֶה, וְהֵם אוֹתָם שְׁלֵא בְּאוֹ לִיְדֵי מִבְּחֵן הָרְאוּת וְהַחֹשֵׁב בְּאֵלוֹ וְכֹדוּמָה דְּבַר הַכְּתוּב, אֲבָל בְּמִי שְׂעַבְרוּ בְּחִינַת הַנּוֹצֵר, כְּפִי הַטְּבַע אֵין אֲדָם שְׁלִיט בְּרוּחוֹ לְמַנוּעַ מֵעֶצְמוֹ חֲשֵׁק הַמְּכַרְחִיו.

וְעַל זֶה נִתְפַּוֵּן ה' בְּנַעַם דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, וְאָמַר 'בְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבְּתָם', פְּרוּשׁ הַגֵּם שְׂיִשְׁבְּתָם בְּמִקּוֹם שְׂאֲנָשִׂיהַ בְּנֵי זְנוּנִים וְלֹא תִמְנַע מִכֶּם בְּחִינַת הַחֹשֵׁב לְצַד יִשְׁיבְתָכֶם בִּינֵיהֶם כֹּל הַזְּמַן הַהוּא כְּאוֹמְרוֹ 'אֲשֶׁר יִשְׁבְּתָם בְּה', וְאֵין יִשְׁיבָה אֶלָּא עֲפָבָה, וְזֶה יִסּוּבֵב תְּגִבְרַת

הוּא וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. וְזֶהוּ שְׁנַאֲמַר 'וְכָל אֲדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד' – דִּהְיִנוּ כְּשִׁבּוֹא ל'אֵהָל מוֹעֵד' שֶׁהוּא בֵּית הַכְּנֻסֶת לְהַתְּפַלֵּל, יִחְשַׁב שְׂאִין שׁוֹם אֲדָם וְלֹא שׁוֹם דְּבָר, ד'כָּל' לְרִבּוֹת הַדְּבָרִים הָאֲחֵרִים שֶׁהֵם עֲנִינֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְצָרִיף הַשְׁלִיחַ צְבוּר שְׂיִחְשַׁב שְׁלֵא יֵשׁ בְּעוֹלָם לֹא אֲדָם וְלֹא דְבָר וּזְלַתִּי הוּא וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. וְזֶה צָרִיף לְחַשַׁב מִתְּחִלַּת הַתְּפִלָּה עַד סוּפָה, וְזֶהוּ שְׁנַאֲמַר 'כִּבְאוֹ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֹאתוֹ'. וְכִשְׂעֲשֵׂה קֹד, הֵנִי רְאוּי וְהַגּוֹן שְׂיִכַּפֵּר בְּעַדוֹ וְבְעַד בֵּיתוֹ וְבְעַד כֹּל קָהָל יִשְׂרָאֵל:

בְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ-מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבְּתָם-בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּבְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ-כְּנָעַן אֲשֶׁר אֵנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֲקֵיתֶהֶם לֹא תִלְכוּ (יה"א)

אוֹר הַחַיִּים

רַבִּי חַיִּים בֶּן עֶשֶׂר זִיע"א

אם שומר האדם על עניני ומחשבותיו, בקלות יוכל לגבור על יצר

הַנֶּהָה יְדוּע הוּא כִּי כֹל מִצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲמֹד קְדוּשׁוֹ הֵם מִצְוֹת שְׁיִכַל הָאֲדָם לְעַמּוֹד בָּהֶם, וְיִטָּה עֶצְמוֹ אֶל הָרַצוֹן לְעַשׂוֹתָם, וּזְלַת מִצְוֹת פְּרִישַׁת הַעֲרִיּוֹת הוּא דְבָר שְׁנַפְשׁוֹ שֶׁל אֲדָם מִחֲמַדְתָּן וְאוֹנוּסָתוֹ עֲלֵיהֶם לְעַשׂוֹתָם, וּזְלַת בְּהַתְּעַצְמוּת הַרְחַקָת ב' דְּבָרִים מֵהָאֲדָם, וְהֵם מְרַחֵק הַרְגֵּשׁ רְאוּת הַעֵינַן וּמְרַחֵק בְּחִינַת הַחֹשֵׁב, וְאִם ב' אֵלוֹ לֹא יַעֲשֵׂה אֵין אֲדָם שְׁלִיט בְּרוּחַ זֶה לְכַלּוֹתָה מִמֶּנּוּ, כִּי כֹל שְׁלֵא תִהְיֶה לוֹ הַרְחַקָת הַרְגֵּשׁ הָרְאוּת בְּדָבָר, הַגֵּם שְׂיִרְחִיק בְּחִינַת הַחֹשֵׁב לֹא יִשְׁלַט בְּעֶצְמוֹ לְכַלּוֹת מִמֶּנּוּ הַכְּרַחַח הַחֲשֵׁק.

וְצֵא וְלִמַּד מִמַּעֲשֵׂה שֶׁל רַב עֶמְרָם רַבֵּן שֶׁל חֲסִידִים (קְרוּשִׁין אב), שֶׁהֵגֵם הִיּוֹתוֹ מוֹשְׁלֵל מִבְּחִינַת הַחֹשֵׁב נִתְנַצַּח מִבְּחִינַת הָרְאוּת, גֵּם מִמַּעֲשֵׂה רַבִּי מִתְיָא בֶּן חֲרֵשׁ (יִלְקוּט שְׂמַעוֹנִי רמז סא) שְׂבַחַר לְסַמּוֹת עֲנִיּוֹ לְמַחֲשַׁב הַכְּרַחַחָה אֲשֶׁר מֵהֶם תְּבַא בְּדָבָר הָרַע, הַגֵּם שְׁהִיָּה מוֹשְׁלֵל

וּשְׁמֹרֶתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם
הָאֱדָם וְחֵי בְהֵם אֲנִי ה' (יה ח)

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

על האדם להתנהג בתמימות ולהתרחק
מהתחכמות גם בעניני עבודת הבורא
כִּי יִגְדֹל וְיִסוּד וְעָקֹר בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, לְהִיּוֹת
תָּם וְיִשָּׁר וְכו', לְעַבֵּד אוֹתוֹ וְתִבְרָךְ בְּתַמִּימוּת,
בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת וְתַקִּירוֹת כְּלָל כְּלָל לֹא. גַּם
מְחַכְּמוֹת שֵׁשׁ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם בְּעִצְמוֹ צָרִיךְ
לְהִרְחִיק מֵאֵד. כִּי כָל אֵלוֹ הַחֲכָמוֹת שֶׁל הַעוֹלָם
שֵׁשׁ לְהִנְכַסֵּינִי וּמִתְחִילִין קִצְתָּ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם,
אֵינֶם חֲכָמוֹת כְּלָל, וְהֵם רַק דְּמִיוֹנוֹת וּשְׁטוּתִים
וּבְלִבּוּלִים גְּדוֹלִים.

אין להתנהג בחומרות ודקדוקים הגורמים
לאדם להסתפק האם יצא ידי חובתו

וְאֵלוֹ הַחֲכָמוֹת מְפִילִין מֵאֵד אֶת הָאֱדָם מֵעִבּוּדַת
הַשֵּׁם, דְּהֵינּוּ מֵה שְׁחֹשֵׁב וְחוֹקֵר וּמְדַקְדֵּק
בִּיּוֹתֵר, אִם הוּא יוֹצֵא בְּרָאוּי בְּמֵה שְׁעוֹשֶׂה. כִּי
בְּשָׂר וְדָם אֵי אֶפְשָׁר לוֹ שֵׁיִצֵּא יְדֵי חוֹבָתוֹ
בְּשִׁלְמוֹת, וְאֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בֹּא בְּטְרוּיָא
וְכו' (עבודה זרה ג.), וְלֹא נִתְּנָה תוֹרָה לְמִלְאָכֵי
הַשָּׂרָת' (קדושין נד). וְעַל אֵלוֹ הַמְדַקְדָּקִים וּמְחַמְרִים
בְּחֻמּוֹת יִתְרוֹת, גְּלִיחֵם נֶאֱמַר 'וְחֵי בְהֵם' וְלֹא
שְׂמִימוֹת בְּהֵם, (יומא פה:) כִּי אֵין לָהֶם שׁוּם חֵיוֹת
כְּלָל, וְתַמִּיר הֵם בְּמִרְהָ שְׁחִרְהָ, מִחֻמַּת שְׁנִדְמָה
לָהֶם שְׂאֵינֶם יוֹצֵאִים יְדֵי חוֹבָתָם בְּהַמְצָאוֹת
שְׁעוֹשִׂין, וְאֵין לָהֶם שׁוּם חֵיוֹת מִשׁוּם מִצְוָה
מִחֻמַּת הַדְּקִדּוּקִים וְהַמְרָה שְׁחִירוֹת שְׁלָהֶם (וְהוּא
בְּעִצְמוֹ אֵינוֹ מְחַמְרֵי שׁוּם חֻמְרָא כְּלָל).

הגדולה שבחכמות - התמימות

וּבְאַמְתָּ, אַחַר כָּל הַחֲכָמוֹת, אֶפְלוֹ מִי שֵׁיּוֹדֵעַ
חֲכָמוֹת בְּאַמְתָּ, אַחַר כָּל הַחֲכָמוֹת צָרִיךְ
לְהַשְׁלִיךְ כָּל הַחֲכָמוֹת וְלַעֲבֹד אֶת ה' בְּתַמִּימוּת
בְּפִשְׁטוּת גְּמוּר בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת. וְזֶה הִיא
הַחֲכָמָה הַגְּדוּלָּה שֶׁבְּכָל הַחֲכָמוֹת, לְבַלִּי לְהִיּוֹת
חָכֵם כְּלָל. כִּי בְּאַמְתָּ אֵין חָכֵם בְּעוֹלָם כְּלָל, וְאֵין
חֲכָמָה וְאֵין תְּבוּנָה גְּדוּלָּה וְתִבְרָךְ, וְהַעֲקָר הוּא,
כִּי 'וְחֻמְרָא לְפָא בְּעֵי' (סנהדרין קו: זחר תנא רפא:):

הַחֲפִץ בָּכֶם, אִף עַל פִּי בֶן אָנֹכִי מִצְוָה אֲחָכֶם
שְׁתַּעֲצְמוּ לְנִצַּחַת הַחֲשֵׁק לְכָל תַּעֲשׂוּ כְּמַעֲשֵׂיהֶם.

וְיָצַד שֵׂאִמֵּר אָדָם כִּי אֵין מַעֲצוֹר בְּרוּחוֹ בְּדָבָר
זֶה, לְכֵן הַקְדָּיִם ה' בַּתְּחִלַּת דְּבָרוֹ הַטּוֹב
וְאָמַר יְדַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֲנִי
ה' אֱלֹהֵיכֶם, כִּי הֵן אָמַת בְּמִין אֲנוּשֵׁי זוּלַת
יִשְׂרָאֵל יִשְׁנוּ בְּטַעֲנָה זו, כִּי לֹא יִמְצָא בְּכַחוֹ
לְמַנוּעַ עֲצָם חֲשָׁקוֹ מִמֶּנּוּ, מֵה שְׂאֵין בֶּן אִתְּם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְצַד הַיּוֹתֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם, וְהִיא
הַשְּׁגַת אֱלֹהוֹת, בְּכַח הַאֱלֹהֵי יִנְצַח כַּח הַטְּבָעֵי
גְּשָׁמִי, כִּי הַצּוּרָה תִּשְׁלַט בַּחֲמֵר כְּשֵׁיִסְכִּים אִישׁ
יִשְׂרָאֵל לְהַתְּדַבֵּק בְּה' אֱלֹהוֹ יִשְׁלַט בְּטַבְּעוֹ:

את-משפטי תעשו ואת-חקתי תשמרו ללכת בהם
אני ה' אלהיכם (יה ד)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדישוב זיע"א

על ידי קיום מצוות שאין יודעים טעמם
זוכים להבין המצוות שיש להם טעם

אֶת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ. כִּי
חֻקוֹת הֵם הַמְצָאוֹת שְׂאֵין לָהֶם טַעַם,
וְהַמְשַׁפְּטִים הֵם הַמְצָאוֹת שֵׁשׁ לָהֶם טַעַם (עֵיין
רש"י). וּבְאַמְתָּ כְּשֵׂאָדָם עוֹשֶׂה הַמְצָאוֹת שְׂאֵין לָהֶם
טַעַם, אֲזִי הוּא מְזַבְּכָךְ בְּזֶה לְהִבִּין הַמְצָאוֹת שֵׁשׁ
לָהֶם טַעַם, אֲכַל חֵס וְשִׁלּוּם כְּשֵׂאָדָם אֵינוֹ עוֹשֶׂה
הַמְצָאוֹת שֶׁהֵם חֻקִּים, אֲזִי אֵין לוֹ שֶׁכָּל כְּלָל
לְהִבִּין הַמְצָאוֹת שֵׁשׁ לָהֶם טַעַם כְּדִי לַעֲשׂוֹת.
וְזֶהוּ הוּא אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ - כְּשֵׁתַעֲשֶׂה
הַמְצָאוֹת שֶׁהֵם חֻקִּים שְׂאֵין לָהֶם טַעַם, אֲזִי יִזְדַּבֵּךְ
שְׁכָלְךָ לְהִבִּין הַמְצָאוֹת שֵׁשׁ לָהֶם טַעַם לַעֲשׂוֹת.
וְזֶהוּ וְאֶת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ כו'. וְזֶהוּ הַרְמֵז 'אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדָם וְחֵי בְהֵם' (פסוק ה), שְׂבִיבִין
שְׁהַמְצָאוֹת הֵם הַחֵיוֹת שְׁלוֹ:

עוד יוסף חי

רבי יוסף חיים מפגוד זיע"א

אין לזלזל אף במצוה אחת, כי כללות חיות האדם תלויה בהם

ידוע דרמ"ח אברים ויפס"ה גידים שבאדם יונקים מן רמ"ח עשה ויפס"ה לא תעשה, כל אחד יש לו אחיזה ויניקה ממצוה אחת, ולזה אמר ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם שיהם תרנג"ג מצות, ואל יהיה דבר זה קל בעיניכם לומר

אם יחסרון התרנג"ג מצות עשרה למאה או חמשה למאה מה בכך, הלא תדעו כי האדם 'חי בהם', דכיון שיש לו רמ"ח אברים ויפס"ה גידין פנגד תרנג"ג מצות, ואיך יתכן לקבל לחסר אבר אחד או גיד אחד מאבריו ויגידו, על פן תהיו שומרים כל תרנג"ג מצות פדי שישמשו לכם חיות בכל רמ"ח אברים ויפס"ה גידים שלכם, כמו שנגאמר (דברים ד ט) 'ואתם הדבקים בה' אלך יכם חיים בלכם חיים':

פרשת קדושים

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

קדשתי למעלה מקדושתכם - קדשתי מתעלית על ידי קדשתכם

'קדושים' תהיו כו'. במדרש (ויקרא כר ט) יכול כמוני, תלמוד לומר 'כי קדוש אני ה', קדשתי למעלה מקדושתכם. הנראה לי בזה, וכבר האריכו הקדמונים בענין הזה, דהינו בפה שיכול האדם לגשת אל עבודת הקדש, איזה עבודה שהוא בלב הוי אומר זה תפלה (תענית ב), דהינו בפה שנותן נגד עיניו גדלת הבוהב ברוף הוא, אומר מה אני לבקש ולזעק לפני המלך הגדול מלך מלכי המלכים הקדוש ברוף הוא, הלא אני עפר רמה ותולעה מלא עונות ופשעים, ואחר כך חושב בעצמו מהיום והלאה אני מקבל עלי על מלכות שמים באמת ובכל שלם, וכן בכל יום ויום ילף ממדרגה למדרגה וישמע חכם ויוסיף לקח.

וזהו דאיתא במסכת שבת (כא:) גר חנפה בית שפאי אומרים כו', ובית הלל אומרים מוסיף והולף. פרוש, לפי שבכל יום מהח' ימי חנפה פאשר מקים מצוה, ו'מצוה גוררת מצוה' (אבות פ"ד מ"ב), אזי מתדבק לעבודת הבוהב ברוף הוא, ובכל יום פאשר עושה עוד מצוה אזי

קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם (יט ב)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

'קדשים תהיו' לשון עתיד - כי אין סוף למדרגות הקדשה

'קדשים תהיו' לשון עתיד. פרוש אין הפסק למצוה זו, כי כל שער מהקדשה אשר יבנס, עדין ישנו בגדר הכנסה שער אחר למעלה ממנו, כי אין שער להדרגות הקדשה המזומנת לכל הרוצה לטול את השם. וצא ולמד ממדרגות הנביאים זו למעלה מזו, ומשה עולה על גביהן. ואולי שיכול להיות הדרגה גדולה ממשה, והוא מדרגות מלבנו משיחנו המעטר בעטרי עטרות, כמוכן מפסוק (ישעיה יא ב) 'ונחה עליו רוח ה' וגו'. ולדברי ריב"ל (במד"ר יא ב, דב"ר ב) כי משה שהיה, הוא הגאל העתיד, וכמו שהארכנו בפירושן של דברים במקומן, אם פן אין שער וגבול להדרגות הקדשה. לזה אמר 'תהיו', כי מצוה זו אין לה הפסק ותמיד ישנה בגדר מצוה זו להיות קדשים. ונתן טעם לדבריו 'כי קדוש אני ה' אלהיכם' שאין שער אל קדשתי 'תברך, וחספז ה' בבניו ידידי להדמות לקונם בהפלגת הקדשה, ומעמה דיון בדעתך ההדרגות אשר תבא בהם:

העליונה, ובזה יצא הרע מכיא רפיון לאדם ומעכבו מלהתקדש.

וזהו בצה התורה להזהיר לאדם שלא ישמע לדברי יצר הרע, כי דבריו מהכל ימצי, כי הרי עבדיו קדושים יותר ממלאכי השרת. והטעם שבני אדם יש בהם פח להיות קדושים, משום דהקדוש ברוך הוא קדוש, וכיון שרואה את האדם רצונו להיות קדוש, הוא משרה קדשתו עליו ומשלים רצונו בקדשה, דמצא מין את מינו ונעור, דהבא לטהר מסייעין אותו (שבט דר). ומאחר דאיכא סייעתא דשמיא לא נשאר מקום לשטן לקטרג.

וזה שאמר 'קדושים תהיו' – וכי תימא היכי דמי שנוכל להיות קדושים, הרי אנו דומיא דבהמות ובאיזה פח נוכל להיות קדושים, לזה אמר אל תאמרו כן, והטעם 'כי קדוש אני ה' אלהיכם' – ומאחר שסתחילו בקדשה אני משרה עליכם קדשתי ומשלים לכם קדשתכם ואין מעכב בדבר.

ואפשר דזה נרמז בכרפת אמה קדוש ושמן קדוש וקדושים בכל יום והללוך סלה', כלומר מאחר ש'אמה קדוש ושמן קדוש', מזה בצה סייעתא לבני אדם עד שהיו 'קדושים', ומתללים שמך בכל יום:

מתדבק יותר להבורא ברוך הוא, ונמצא אז רואה גדל שפלותו, כי כל מה שהוא קרוב יותר אל המלך אזי נראה יותר בעיניו גדל שפלותו, ובזה יהיה יכול לבא אל מדרגת אי"ן ולעונה יתרה. ובית הלל שהיו במדת עונה ביותר על כן אמרו דבריהם 'מוסיף והולך' כנ"ל.

וזהו פונת המדרש 'קדושים תהיו', יכול כמוני, תלמוד לומר 'כי קדוש אני ה'', קדשתי למעלה מקדשתכם – דהנינו מחמת רב קדשתכם אזי נתקדש שמי ביותר. וזהו 'קדשתי למעלה' – דהנינו שנתקדש שמי, מחמת 'קדשתכם'.

והנה מה טוב ומה נעים לכל איש הישראלי להתדבק במדת עונה, וקמאמר הכתוב (משלי כב ד) 'עקב עונה יראת ה'', ואז יגרם שיתקדש שמו הגדול בזה על ידי אנשים אשר הם בודאי חשובים ועושים מצות ומעשים טובים, ואף על פי כן הם בעיניהם כאין נגד הבורא, וזהו שנתגדל שמו ברכים. כן יתן לנו השם והברך מדת עונה ושאר מדות ישרות, אמן:

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

אין להשיג ביצר המזאז את האדם מלהשיג הקדשה, כי כשמתחיל להכנס בקדשה מסייעו הבורא

צריך להתבונן מה נתינת טעם זו שאמר 'כי קדוש'. ואפשר לומר, דהנה כשיתעורר האדם לכנס בגדר הקדשה, יצא הרע מדיחו ומתעווה באמר לו זה מלתא דלא שיקא, דהיכי דמי אדם שהוא בשור ודם, נמשל כבהמות נדמו' (תהלים מט יג, כא), ד'מותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל' (קהלת ג יט), יכול להתקדש בקדשה עליונה במלאכי מרום שהם רוחניים, אין זה רק הבל ורעות וית, דלא יוכל כל אדם להשיג קדשה

מחשבות חרוץ

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

באור דברי המדרש 'קדושים תהיו' יכול כמוני - ככל שמתעלה האדם פוחז עליו יצרו במחשבות דמיון שהוא במדרגה עליונה ממה שראוי לו

חטא אדם הראשון היה במחשבה, כמו שמוכח בתקוני זהר, וזהו הדמיון שהכניס בו הנפש במה שאמר (בראשית ג ה) והייתם כאלקים וגו', כי זהו שרש שכל כל המחשבות של תהו והבלים ודמיונות שבאדם, לדמות עצמו שיהיה באיזה מעלה וענן שהוא למעלה ממנו ושארן

ב) כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, הינו שבאמת כל המצוות מן השמים, כמו שאנו מברכין 'אשר קדשנו במצוותיו', רק שאין מרגישין הקדושה בהתגששה מממש, מה שאין כן בשבא לידו נסיון בדבר ערוה אז מרגיש הקדושה. וזה כונת רש"י ז"ל בפרשת קדושים 'כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה', שמרגיש הקדושה.

מעשה בחוזה מלובלין זיע"א
 וספר מעשה שהיה לרבנו הקדוש מלובלין נסיון גדול בילדותו, ועמד בנסיון, ואמר עליו רבנו הקדוש מליז'ענסק 'ברוך הבא יוסף הצדיק'. גם אמר, שבשעת הנסיון פתח עליו יצרו, שהיה אז בסכנת נפשות, וברח לחוץ והקר היה סכנת מות. ואמר רבנו הקדוש זיע"א הנ"ל, הלא זה כמה קבלתי על עצמי שמה שאינו יודע בברור אם הוא רצון הבורא ותברך לא אעשה, וברח לחוץ והקר היה גדול, עד שרחם עליו בעל עזלה אחד, והרגיש בעצמו הקדושה:

שפתי צדיקים

רבי פנחס מדינוביץ זיע"א

תוכחת מוסר שלא יחם האדם את עצמו שכל מקרה הוא יותר טוב מאמות העולם / מעשה נאה מרבי אהרן קליוואג'ר זיע"א

קדושים תהיו כי קדוש אני ד' וגו'. שמעתי ספור מעשה שספר הרב הצדיק המגיד וכו' ר' אהרן קליוואג'ר ז"ל. אמר על עצמו, אני הייתי בילדותי בישיבה בפראג, ובאותו מחוז היה עיר קטנה ואנשים בה מעט, ונמצא בהם איש אחד עשיר והיה לו בת יחידה והגיעה לפרקה ורצה לתן לה בעל תלמיד חכם, ונסע לפראג להישיבה ובקש מהרב התופס הישיבה לברר לו איזה בחור טוב וברר אותי, ומיד לקחני האיש והביאני לביתו ופשט מעלי

ראוי לה, כל אחד כפי השגתו, ואדם הראשון שהיה בתכלית השלמות, על דרך (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלקים אתם וגו'', הכניס בו דמיון שיהיה ממש בן.

וע"ז זה הצרכה תורה להזהיר 'קדושים תהיו' יכול כמוני תלמוד לומר וכו' (ויק"ר כד ט), כי קשהו בתכלית הפדרגה מקדושה עד שידמה למלאכי השרת, הוא בכח הבחירה שבו אין היצר הרע מניחו לעולם כלל, ומסיתו שיוכל להתקדש בכבודו כמוהו ממש, ומזה יוכל להפילו מאגרא רמה לבירא עמיקתא חס ושלום, כמו שקרה להאיש ולשבתי צבי שם רשעים ירקב, על ידי רבוי פרישותם גבר פת הדמיון שבהם לחשב שייכלו לדמות לעליון, ובא להם על ידי שחשבו עצמם תחלה קדושים. וזהו שרש הסתת הנפש, שמתחיל במועט עד וכו', ותחילתו במחשבה ודמיון ובלבוש היצוני של מחשבה, אלא שנוגע לכל מדרגות שבמחשבה, כדאייתא שם.

וכ"ז זמן שלא נתקן חטא אדם הראשון לגמרי שיהיה על ידי משיח המקנה במהרה ביימינו אין המחשבה נקזה לגמרי עדן מדמיונות, כל אחד כפי מדרגתו, והקדוש בקדושתו יוכל לטעות גם כן בדמיונות שונות שנתחשבות למחשבת הכל ותהו, אשר מזה נגרם גם למעשה ד'אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', דהצדיק הוא העושה רק טוב, אף היצר מתלבש גם בו לדמות לו שהוא טוב, והוא חוטא בהטוב, כי אינו טוב אלא כפי הדמיון של היצר המתענה, וזה מצד הדמיונות שבמחשבה:

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משיג'אנוה זיע"א

העומד בנסיון בעניני קדושה זוכה לחוש את הקדושה

אמר בשם הגאון הקדוש הרבי מלובלין ז"ל זיע"א, על מה שכתב רש"י ז"ל (ויקרא יט

פרוש הפסוק מיד הבטחתי לו שאַחַזר להתמדת הלמוד כְּבָרָאשׁוּנָה, עכ"ל:

שפיע חיים

רבי קותיאל יהודה מצאנו זיע"א

שמיעת דברי מוסר והדרכה מפני צדיק שלא טעם טעם חטא משפיעה גם על אנשים פשוטים ללכת בדרך הקדשה

הַדְרָךְ להגיע ולהתעלות במדרגות הקדשה היא רק מלכת שמיעת דברי הַדְרָכָה ומוסר בענין זה מפני צדיק קדוש מרחם אמו שלא טעם טעם חטא, אֲשֶׁר דְּבוּרָיו הַקְדוּשִׁים נִכְנָסִים אֶל הַלֵּב וּמְסִיעִים לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי הַקְדָּשָׁה. רַמְזוֹ לְזֶה אָמְרוּ חַו"ל (ירושלמי שקלים) הַאֲוֹמֵר שְׁמוּעָה בְּשֵׁם אוֹמְרָה יִרְאֶה בְּעַל שְׁמוּעָה כְּאֵלוֹ עוֹמֵד לִגְדּוֹ. רַק כְּשִׁירְאָה הָאָדָם אֶת הַצַּדִּיק בְּעַל הַשְׁמוּעָה יְהִיו לְדַבְרִים הַשְּׁפָעָה עָלָיו.

עובדות על כוח השפעת צדיקים על המסתופקים בצלם

לְאִזָּר זאת יובן הענין שֶׁמְקוּבַל בְּגִידָנוּ, שְׁמִי שְׁרָאָה אֶת פְּנֵי הַקְדוּשׁוֹת שֶׁל הַרֵב הַקְדוּשׁ מְלוּבְלִין זִיע"א לֹא בָּא לִידֵי עֲבָרָה בְּאוֹתוֹ יוֹם. כֵּן שְׁמַעְתִּי מִפֶּה קְדוּשׁוֹ שֶׁל הַגַּה"ק מְנַאסִיד זִיע"א, שֶׁשָּׁמַע אֶת הַרֵב הַקְדוּשׁ מִשִּׁינְאוֹא זִיע"א מִתְּבַשָּׂא אוֹדוֹת לְשִׁיבַת פְּרַעֲשׁוּבֹרֵג שֶׁלְמַדוֹ שֵׁם בַּחוּרִים מְבֹרָרִים, שְׂרָבִים הַגַּה"ק הִתְתַּם סוֹפֵר זִיע"א הַזְרִיחַ מְאוֹד קְדוּשָׁתוֹ בְּכָל מְקוֹמוֹת אֲכַסְנִיּוֹת הַבַּחוּרִים שֶׁלֹּא יְבֹאוּ לִידֵי עֲבָרָה. הַכֵּל מְשׁוֹרֵשׁ אֶחָד, שֶׁהַצַּדִּיק שׂוֹאֵב קְדוּשָׁתוֹ מִקְדָּשָׁה עֲלִיּוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְכֵן יֵשׁ בּוֹ כֹחַ לְהָאִיר עַל פְּחוּתֵי עַם שִׁיחָה בְּכֹחַם הַתְּגַבֵּר עַל יִצְרָם. וְשֶׁלֹּא יְבֹאוּ לִידֵי חֲטָא.

רַמְזוֹ בַּפְּסוּקֵי הַפְּרָשָׁה

בְּדַרְכֵי זוֹ נִבְאָר מִקְרָאֵי קוֹדֶשׁ בְּתַחֲלַת הַפְּרָשָׁה. 'וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר' – הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּקֹשׁ דִּוְקָא מִמֶּשֶׁה רַבְּנֵי 'דְּבַר אֵל כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֲלֵיהֶם קְדוּשִׁים תְּהִי',

בְּגִדֵי הַסְּחָבוֹת וְהַבְּלוּיִים וְהַלְבִּישְׁנִי בְּגִדֵי חֲפָשׁ וְעֹשֶׁר, וְנָתַן לִי בְּתוֹ לְאַשָׁה וְעֹטְרֵנִי בְּכֶסֶף וּבַדָּבָה. וּבְהַמְשִׁיךְ הַזְּמַן רְאִיתִי עֲצָמֵי בְּתַנּוּקִים, וְשָׁמַנְתִּי עֲבִיתִי, וְהִתְחַלַּתִּי לְבַעֵט וּפְרַקְתִּי מֵעַלִּי עַל הַהֶמְדָּה בְּלַמּוּד. וְכָרְאוֹתֶם חֲמֵי וְחַמּוֹתַי וַיִּקְצִיפוּ עָלַי וְהִתְחִילוּ לְהַעֲמִיד עָלַי אֲנָשִׁים חֲכָמִים לְהוֹכִיחַנִי. וְהַמְנַהֵג הָיָה אִזּוֹ לְנִסְיַת בְּעַלִּי הַדְרָשִׁים, וְהָיָה מְדַרְךְ הַדְרָשָׁן לְהִתְאַכְסֵן בְּבֵית חֲמֵי, כִּי הוּא הָיָה עֹשִׂיר וְהִנְכַבֵּד בְּעִיר וּפְרָנֵס, וּבְקָשׁ מִכָּל דוֹרֵשׁ לְהוֹכִיחַנִי, וְהָיָה בְּהוֹכִיחַ אוֹתִי, הַשְׁבַּחְתִּי לוֹ, אֶפִּילוֹ אִם אֵלַךְ בְּטֵל עֹשְׂרִים שָׁנָה אֲתַעֲלֶה יוֹתֵר בְּלַמּוּד מִכָּל לומְדֵי הַעִיר הַזֹּאת, וְכֵן הָיָה תְּשׁוּבַתִּי לְכָל דוֹרֵשׁ.

וְהָיָה הַיּוֹם וְנִתְאַכְסֵן דוֹרֵשׁ אֶחָד טוֹב וְחָכָם תְּרָשִׁים, וְכֹאֲשֶׁר הוֹכִיחַ אוֹתִי הַשְׁבַּחְתִּי לוֹ כַּנ"ל. וְהַשִּׁיב אֶמְרֵי לִי, טוֹב דְּבַרְךָ נִגַּד לומְדֵי הַעִיר הַזֹּאת, אֲבָל מַה תַּעֲשֶׂה כְּשִׁינְכַעֲסוּ עֲלֶיךָ חֲמִיד וְחַמּוֹתֶךָ וּפְשָׁטוֹ מֵעֲלֶיךָ בְּגִדֵי הַחַמּוּדוֹת וְיִלְבָּשׁוּ אוֹתְךָ בְּכַבְדִּים הַבְּלוּיִים וְהַסְּחָבוּיִם, וְיִשְׁלַחוּ אוֹתְךָ בְּהַחֲזָרָה לְהִשְׁיבָה לְמִקּוֹם שְׂבָאתָ מִשָּׁם, מַה תַּעֲנֶה וּבְאִיזָה בִּשְׁתׁ אֲנִפִּין תַּעֲמֹד לְפָנַי לומְדֵי הִשְׁיבָה שֶׁהֵם נִתְעַלוּ מֵעֵלָה מֵעֵלָה וְאַתָּה יִרְדָּתָ מִשָּׁה, הֲלֹא תִּכְסֹף בְּהִשָּׁה וּכְלָמָה.

וְהִנֵּה מִיד נִכְנָסוּ דְבָרָיו בְּאֲזֵנֵי כְּאִרְסֵי שֶׁל עֲכָנָא, וְנִפְּל לִי בְּמַחְשַׁבְתִּי שֶׁנָּה פְרוּשׁ הַפְּסוּקִים בְּאוֹמְרוֹ קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ כִּי קְדוּשׁ אָנִי ה' וְגו', וְלִכְאוּרָה מַה דְּמִיּוֹן בְּשֵׁר וְדָם לְקִדְשַׁת אֵל חֵי בּוֹרָא כָּל הַעוֹלָמִים, אֲמַנָּם כִּינּוֹן בְּזֶה לומֵר, כִּי שֵׁן וְאוֹלֵי יֹאמֵר הָאָדָם בְּלִבּוֹ, הֲלֹא כְּשִׁאֲפִלוּ אֵלַךְ בְּשִׁרְרוֹת לְבִי לְתַרְשִׁיעַ בִּיתְרִי, עַל כָּל זֶה אֲתַעֲלֶה יוֹתֵר בְּהַקְדָּשָׁה מִהַטּוֹב שְׁבֹגִים. לְזֶה אָמַר הַפְּתוּב, לוֹ יְהִי כְּדַבְרֶיךָ בְּהֵאֵי עֲלֵמָא, אֲבָל מַה תַּעֲנֶה לְיוֹם הַפְּקָדָה בְּעַת חַזְרַת הַנְּשֻׁמָּה לְמִקּוּרָה לְמִקּוֹם קְדוּשָׁתִי.

וְזֶה פְרוּשׁ 'קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ', וְאִם תֹּאמֵר הֲלֹא אֵיךְ שִׁיחָה עַל כָּל פְּנִים יוֹתֵר קְדוּשִׁים אֲנַחְנוּ מִהַטּוֹב שְׂבָאָמוֹת, לְזֶה אָמַר, לוֹ יְהִי כְּדַבְרֶיךָ בְּהוּא עֲלֵמָא, אֲמַנָּם 'כִּי קְדוּשׁ אָנִי' וּבְמִקּוֹם קְדוּשָׁתִי מַה תַּעֲנֶה. וְחַכֵּךְ כְּשֶׁנִּפְּל לְמַחְשַׁבְתִּי

בְּהִמּוֹת נְדָמָה, אִף דְּבָרִים טוֹבִים שְׁעוֹשֶׂה הֵם דְּבָרֵי שְׁטוּת וּלְאַגְלַת יְחֻשׁב.

וְכִמוֹ שְׁאָמַר הֶרֶב הַמַּגִּיד הַמְּנַחֵם מו"ה דב בְּעַר זללה"ה 'כָּל עֲרוּם יַעֲשֶׂה בְּדַעַת' (משלי יג טז), הִינּוּ אֲפִילוּ עֲשׂוּיֹת גִּשְׁמִיּוֹת וְאֲפִילוּ עֲרָמָה שְׁעוֹשֶׂה, הַכֹּל הוּא בְּדַעַת קוֹנוֹ, כְּמוֹ אֲבִיגַיִל. וְכִסִּיל 'פִּרְשׁ' (סם), הִינּוּ אֲפִילוּ עוֹשֶׂה דְּבַר פְּרִישׁוֹת וְקִדְשָׁה, אֲגַלַּת יְחֻשׁב, אִף עַל פִּי שֶׁהוּא דְּבַר מַצְוָה וְחֻקְמָה כְּמוֹ שְׁנַיִם שְׁאָכְלוּ פִּסְחֵיהֶם וְכו' (נויר כג.) עִינן שָׁם. וְכֵל הַאֲוִילִים נִקְרָאוּ רְשָׁעִים, כְּמוֹ שֶׁקָּרָא הַחֻקִּים שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע"ה בְּסֵפֶר מְשָׁלֵי כָּל הַרְשָׁעִים בְּשֵׁם כְּסִילִים וְאֲוִילִים, כִּי אֵין אָדָם וְגו' (סוטה ג.), וְאִישׁ הַחֻקִּים הוּא מִמֶּשׁ לְהַפּוֹף כְּנ"ל.

וְרִי בְּזַה לְהַעִיר בְּחִינַת הַדַּעַת הַאִיף הוּא מַעֲלָה כָּל הַדְּבָרִים לְשִׁשָּׁם וּלְחֻקְמָה יְחֻשׁב וְשִׁרְשׁ הַדְּבָרִים הוּא עֲנִינן עֲמֵק. כִּי הַכֹּל הוּא לְבוּשׁ הַשְּׂכִינָה בְּכִיכּוֹל, וְנִיצוּצוֹת קְדוּשׁוֹת אֲשֶׁר יִרְדוּ מִשָּׁה, וּבְדַעַת הוּא מַעֲלָה אוֹתָם לְשִׁרְשָׁן. וְהוּא שְׁאָמַר הַכְּתוּב 'אֵל תִּפְנוּ וְגו', פְּרוּשׁ 'אֵל מְדַעַתְכֶם' הִינּוּ מְדַעַת לֹא תִפְרוּשׁוּ עֲצֻמְכֶם מִן הָאֵל, כִּי אִם חֵס וְשְׁלוֹם תִּפְרוּשׁוּ רַגַע אֶחָד מְדַבְּקוֹת הַמְּקוּם בְּרוּף הוּא, אֲזִי יְחֻשׁב לְאֵלִילִים, כְּמוֹ שְׁאָמַר אַא"ז זללה"ה עַל 'סִרְתָּם וְעַבְדָּתָם אֱלֹהִים אַחֲרַיִם' כְּנ"ל:

נַעַם אֱלִימֶלֶךְ

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

תנועות הצדיק מתוקות, כיון שהם נפעלות ע"י שהנשמה שורה על אבריו

כְּתַב בְּסִפְרִים, שְׁבָכָל אֲבָר אוֹ תְּנוּעָה שְׁאָדָם עוֹשֶׂה בָּהּ מַצְוָה אוֹ דְּבַר קְדוּשָׁה, אֲזִי הַנְּשֻׁמָּה שׁוֹרָה בְּאֲבָר הַהֵיא, וְכִשְׁהַנְּשֻׁמָּה שׁוֹרָה בְּאוֹתָהּ הָאֲבָר אֲזִי הָאֲבָר מְתוּעָע מִכַּחַם וּמִחֻמַּת זֶה נְרָאִית הַתְּנוּעָה בַּחוּץ. וְזֶה מִשְׁתַּנָּה בְּאָדָם, לְפִי מַעֲשָׂיו הֵם תְּנוּעוֹתָיו. וּבְשָׁבִיל זֶה הַתְּנוּעוֹת שֶׁל הַצְּדִיקִים מְתוּקִים וְטוֹבִים לְוִרְאֵיהֶן, כִּי מִכַּח

כִּי רַק מִשָּׁה רַבְּנוּ יְכוֹל לְהַשְׁפִּיעַ מְקַדְּשׁוֹת עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְטַעַם הַדְּבַר, 'כִּי קְדוּשׁ אָנִי ה' אֲלֵקִיכֶם' – שְׁשׁוֹרֵשׁ וּמְקוֹר הַקְּדוּשָׁה הִיא רַק אֲצֵל הַבוֹרָא כָּל עוֹלָמִים בְּעֲצֻמוֹ, וְרַק צְדִיק שְׁשׁוֹאֵב קְדוּשָׁתוֹ מְקַדְּשֵׁת הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ יְכוֹל לְהַשְׁפִּיעַ מְקַדְּשׁוֹת עַל אַחֲרַיִם:

אֵל-תִּפְנוּ אֵל-הָאֱלִילִים וְאֵלֵהֶם מִסִּכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (יט ט)

דְּגַל מַחְנֵה אַפְרַיִם

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

עשיה גשמית ודבורי חול הנעשים לשם שמים נחשבים לעבודת קדש

'אַ"י תִּפְנוּ אֵל הָאֱלִילִים'. וְדַרְשׁוּ חז"ל (שבת קמט.) אֵל תִּפְנוּ אֵל מְדַעַתְכֶם. יֵשׁ לְהַבִּין זֶה עַל פִּי שְׁאָמַר אַא"ז זללה"ה עַל פְּסוּק (דברים יא טז) 'סִרְתָּם וְעַבְדָּתָם אֱלֹהִים אַחֲרַיִם, פְּרוּשׁ 'סִרְתָּם', תִּכְף כְּשֶׁסָּר הָאָדָם מִדְּבָקוֹת מַחֲשַׁבְתּוֹ בַּה' יְתִבְרַךְ, וְעַבְדָּתָם אֱלֹהִים אַחֲרַיִם, אֲזִי עוֹבֵד אֱלֹהִים אַחֲרַיִם יְחֻשׁב חֲלִילָה.

הַגֵּם שְׁדַבְּרָיו צָרִיף לְפָנָיו וּלְפָנֵים, מִכָּל מְקוּם לְפִי קֵט שְׁכָלִי אֲבָר בְּקַצּוֹר. כִּי הָאָדָם הָעוֹבֵד ה' בְּכָל דְּרָבָיו וּמְקַיֵּם 'בְּכָל דְּרָבָיו דַּעַה', שְׁעוֹשֶׂה הַכֹּל בְּדַעַת, כְּמוֹ אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה וְשִׁנָּה, וְדוּבּוּרָיו עִם הָעוֹלָם בְּכַדִּי לְקַרְבָּן, אוֹ בְּכַדִּי לְהִסִּיר מִמֶּנּוּ הַעֲצָבוֹת, אוֹ בְּכַדִּי פְּרִנְסוֹת לְהַחִיּוֹת אֶת נַפְשׁוֹ בְּכַדִּי שְׁלֵא יִמְנַעַנּוּ מִלְּעַבֵּד ה', וְאִם הוּא עוֹשֶׂה זֹאת בְּדַעַת אֲזִי הַכֹּל נַעֲשֶׂה עֲבוֹדַת הַקֶּדֶשׁ, וְכִמוֹ שְׁאָמַרְתִּי כְּבָר שֶׁהֵם הַנִּקְרָאִים חֲלִין שְׁנַעֲשׂוּ עַל טְהָרַת הַקֶּדֶשׁ.

וְהֵם הֵם דְּבָרֵי חז"ל (סוכה כא.) עַל וְעֲלֵהוּ לֹא בּוֹל' (תהלים א א) אֲפִילוּ שִׁיחַת חֲלִין שֶׁל תְּלִמִּדֵי חֻכְמִים צָרִיכִין לְמוֹד, כִּי כָּל דְּבָרֵיהֶם הִיא תוֹרָה וְהַנְּהָגָה יְשָׁרָה, חוּץ לָזֶה שִׁיכּוֹלִין לְמַצֵּא בְּכָל דְּבָרֵיהֶם חֻקְמוֹת נִשְׁגָּבוֹת. וְכִשְׁעוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו חֲלִילָה שְׁלֵא בְּדַעַת וְהַשְּׁכָל, אֲזִי נִמְשַׁל

תאוות ממון יקבלו שכר בכסף וזהב ולא יוכלו לעלות עמו

'וכי תזבחו כו' לרצונכם כו' ואכליו' כו'. כי השלמים רומזים למדרגות עליונים וגדולים שהם שלום לבצלים ולמזבח ולכהנים. והם רומזים להצדיק גמור שעושה שלום בפמליא של מעלה וממשיך השפעות לעולם התחתון. וכשאדם רוצה להיות כף, צריך פרישות גדול לזה, ולא יהיה לו רצון לשום דבר כלל, ולא יתאוה כי אם רצון הבורא ברוך הוא וברוך שמו.

וזה פרוש, כשתרצו לזבח זכחי שלמים – פרוש לעשות שלום בעולמות עליונים ותחתונים, 'לרצונכם תזבחהו' – תזבחו את רצונכם שלא יהיה להם רצון כלל עבורכם כי אם רצון הבורא לבדו. וכשתעשו כף ביום זבחכם ואכלו – פרוש שתאכלו הפרות בעולם הזה, 'ויממנת' – שיהגרון קמית לעולם הבא בגן עדן בין הצדיקים תאכלו, הוא התענוג הגדול עד אין קץ ותכלית. באש ישראל – שאהבת הבורא תבער בו פאשר בוערת לפרח בין הצדיקים שהקדושי ברוך הוא עושה להם כנפים, כי שם לא יהיה אכילה שהיא תענוג גשמי כי אם אהבת הבורא ברוך הוא.

וזהו 'ואם האכל ואכל' וכו' – פרוש על פי שכתוב בספרים, 'שלעתידי כשיבא משיח צדקנו יקבץ את העם המספרים, והצדיקים יהיו סמוכים אצלו תמיד, ואותם אנשים שהתנהגו בזה העולם בגלות פשוטה אף לא היה להם שכל של אמת לעבד את הבורא ברוך הוא בכל האופן, והיו אהבי ממון, רק ששמרו עצמם מן החטא לפי שכלם, אז משיח מביא אותם אל הים אקאנוס ופותח להם האוצרות הגנוזים שם, ומלא שם אגנים טובות וכסף וזהב הרבה מאד, ונוטלין משם כל חפצם והולכים לביתם ברב בצע כסף והון רב. וכשמשיח פורח לגן עדן בקדשתו הגדולה, אז הצדיקים שפדור פורחים אחריו לגן עדן בלתי קדשתן ופרישותן הגדולה, ואותם אנשים שקבלו טובתם ורצונם

הנשמה היא התנועה, והנשמה היא חלק אלוה ממעל אשר כל הטוב בו.

המסקה את תנועות חברו הוא כעובד עבודה זרה

ולזה כשאדם עושה תנועות חברו, אינה מקבלת לשום אדם, מחמת שאינו שלו, ולא היה נשמתו באבר ההיא כשעשה התנועה, והיא בלא קדושה. והוא רחמנא לצלן כעבודה זרה שעושה תנועה שאינו חלק אלקות כי אם מחמת שאהב התנועה שראה מחברו ותמצא חן בעיניו, וזה אינו יודע שזה היה מחמת החלק אלקות השרויה בהאבר, לזה השעם התנועה מתוקה ומצאה חן בעיניו. אבל לא מחמת התנועה עצמית, כי אם מכת הנשמה השרויה בה והוא עושה בלא שכל ובלא פונה, כי אם מחמת יפה התנועה, ואם כן הוא עובד להתנועה ועושה האבר שעושה בה התנועה כמסכה לעבד האבר ההיא.

וזה הוא 'אל תפנו אל האלילים', אל תפנו אל מדעתכם כו' (שבת טט), שאלוהותכם אשר חלק לכם הבורא בחסדו, היא הנשמה הקדושה, אל תפנו מכם. 'ואלקי מסכה לא תעשו לכם', פרוש לא תעשו לעצמכם כמסכה בתנועות כוזבות שאין בהם חיות אלקות, כי אם תעשו בדעתכם ובכונה. וזו היא 'אני ד' אלקיכם', רצה לומר מכת האלהות שהיא הנשמה הקדושה השרויה בכם:

וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחהו, ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי באש ישראל, ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה (יט ה-ו)

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליזנסק זיע"א

לעתידי לבוא הצדיקים יעלו אחרי המשיח לגן עדן אך שמרי המצוות שנמשכו אחר

אורח לחיים

רבי אברהם חיים מזלוטשוב זיע"א

עצה מהרר"ש מניקלשבורג זיע"א איך
לאהב את חברו שעושה לו רעה

שְׂמֵינֵי מְאֹדֵי מוֹרֵי וְרֵבֵי הֶרֶב הִגְאוֹן בּוֹצֵינָא
קדישא מוה"ר שמואל שמעלקי זלה"ה
אב"ד דק"ק ניקלשבורג בימי חורפי, ששאלתי
אותו האיך מקימים מצות 'ואהבת לרעך כמוך'
וחברי עושה לי רעות.

והשיב לי בשכל שאוכל לקבל ממנו: הלא
כל נשמת ישראל אחת הן, נשמת אדם
הראשון, וכללות ישראל הם כולם ניצוצות
מנשמתו, מנהון בדין וכו', כמו שכתבו בספרים.
ולפעמים מכה אדם עצמו מכה גדולה בשוגג
בלי דעת, והראש הוא מלך הגוף, אם יקח
אדם זה מקל ויכה לידו שהכה אותו בלי
דעת, הלא לחסר דעה יחשב, ולמה יכאיב
לעצמו. בן ממש הדבר הזה, שהוא נפש אחת
עם חברו, וחברו עושה לו רעה מפני חסרון
דעת שבו, וכשישם לו רעה יכאיב לעצמו,
אלא יחשב שהכל מאת השם ותברך והרבה
שלוחין לו ותברך.

ושאלתי לו עוד: אם רואין אדם רשע לפני
המקום, האיך אפשר לאהב אותו.
והשיב לי: הלא נשמת כל אדם חלק אלקי
ממעל, ועל בן יהי לו רחמנות על השם ותברך
שהניצוץ הקדוש נלכד בקלפות (פרשת נח):

דרך מצות

רבי מנחם מנדל מליובוויץ זיע"א

נשמות ישראל מאחדות בשורשם ולכן
מצוים אנו לאהב כל אחד מישראל
בנפשנו

הנה בטעמי מצות (פרשת קדושים) כתב הארי
ז"ל וזה לשונו: כי כל ישראל סוד גוף
אחד של נשמת אדם הראשון פנודע אצלנו
(בספר הגלגולים פ"א ב), וכל אחד מישראל הוא

באוצרות הנהב, כשואים הגדלה הזאת הם
רוצים גם בן להעשות בן ולפרח ביניהם, ואינם
כולין מחמת כבוד משאם גשמיותם שדבקו
עצמם בכסף וזהב. וזה הוא 'ואם האכל יאכל
ביום השלישי' – פרוש שגם ביום השלישי
יהיה להם אכילה גשמיות, שיקבלו תענוג
מאכילתם ומכספם וזהבם.

פגוש הוא לא רצה ואכליו' כו' ו'ונכרתה
הנפש' כו' – פרוש כי אף שיתן להם
משיח כל חפצם ורצונם, אבל נפשם תכרת
ביום ההוא מעם הקדש בעת פריחתו לבן עזר,
וישארו הם למטה, מה שאין בן הצדיקים אשר
חפצם ורצונם היו תמיד לעבד את הבורא ברוך
הוא בשלמות גדול והלכו תמיד בדבקות גדול
עמו ותברך והרגלו בכך כל ימי חייתם ונעשו
כלי מוכן לכך, ויהיה להם קל הדבר מאד
בביאת משיחנו במהרה בזמנינו אמן ס"לה:

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (יש יח)

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

קבלת יסורים באהבה על ידי שיודע

שלפי מעשיו מגיע לו יותר

ואהבת לרעך כמוך אני ה'. הינו שתקבל
באהבה, כל הרעות והיסורין הבאים
עליך, כי ראוי שתדע, שלפי מעשיך אחר כל
היסורים והרעות שיש לך, עדין הוא מתנהג
עמך ברחמים, כי היה מגיע לך יותר ויותר
חס ושלום לפי מעשיך.

ונהו 'ואהבת לרעך' – שתאבה הרע שבא לך,
הינו הרעות והיסורין הבאים עליך חס
ושלום, תקבלם באהבה, כי 'כמוך' – כמו
שאתה הוא, הינו לפי מעשיך, 'אני ה' –
בעל הרחמים, עדין אני מתנהג עמך ברחמים
כנ"ל:

הנה הוא רק מצד הגוף, אבל הנפש לא נפרדה באמת וכלם מתאימות, וכמשל היד שיש בה מרדי הרגל והעין וכן ברגל מן היד כו' וכיוצא, ויש לה כאב עצום ברוחניותה מכאב העין כנ"ל במשל.

ולכן אמר הארי ז"ל כל פרטי הרוחיים שחטא אחד מישראל שהרי הוא כאב אותו אבר שבו משרשת נפש אותו הישראל ומגיע הכאב גם לאבר העליון שמשרש נפש הארי ז"ל, ובפרט מצד מקור נשמותינו מח האב וחקמתו: תברך הכולל את כלם ומרגיש כאב כל הרמ"ח איברים, ולכן נצטיינו גם בן לאהב כל אדם מישראל, שהרי כל אדם כלול מכל נשמות ישראל כנ"ל מן האיברים, והרי אם בן בו יש זולתו גם בן ויאהב זולתו כמוהו, וכן הוא כלול בזולתו כנ"ל בקשור האיברים (מצות אהבת ישראל):

לא תלך רכיל בעמיתך לא תעמד על דם רעהו אני ה' (ט טז)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

העושה עברה גורם שהיצר הרע רכיל על כלל ישראל לפני הקדוש ברוך הוא ישראל הם ערבים זה לזה (סנהדרין כו:), והעושה עון בישראל מזיק לכל ישראל, והעושה מצוה אחת מועיל לכל ישראל. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קידושין מ:), לעולם יראו האדם עצמו כאלו חציו זכאי וחציו חייב, והעולם חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת העולם לכך זכות, עבר עברה אוי לו שהכריע את עצמו ואת העולם לכך חובה, נמצא דאדם אחד בעונו מחייב כל ישראל.

ועל זה התורה מזהרת לכל ישראל, 'לא תלך רכיל' - דהינו יצר הרע שהוא רכיל

אבר פרטי, ומזה הוא הערכות שאדם ערב בשביל חברו אם יחטא, ולכן נוהג מורי ז"ל לומר פרטי הרוחיים כו', כי כל ישראל גוף אחד, עכ"ל.

ובאור דבריו הוא, שאדם הראשון היה כללות כל הנשמות כלם שבישראל (לבד מאותן שיבאו אחר התחנה, עין שם פרק ז) שהיה כולל כלם, מהם נתלים בראשו מהם בזויעו כו'. ועל דרך זה יובן גם בן בנשמות ישראל, שהם קומה שלמה בחד, דהינו נשמת אדם הראשון שהיא כללותם, והגם יש בה רמ"ח איברים מיוחדים, הרי הם כלולים זה מזה, וכמו על דרך משל בגוף אחד, שהגם שהוא בהתחלקות ציור איברים ראש ורגלים וידיים וצפרניים, מכל מקום כל אחד כלול מזולתו, שבידי יש חיות מעין הרגל על ידי הירידים שנמשכו בו, וכן בשאר כל האיברים, וכנודע שמרפאים אבר אחד על ידי הקנה בחברו מצד ערוב הדמים.

וההתכללות הזאת באיברי הגוף ובחיות הנפש שבהם, הוא מחמת כללות החיות שכולל כלם, שהוא המאיר במח שבראש שממנו נתפרדו כל אחד לעצמו, והוא כולל כלם ד"מ ההיולי פדוע, ולכן המוח הוא המרגיש כל כאבי הרמ"ח איברים וכאב היד עם הרגל שוים אצלו, אדרבה לפעמים ירגיש המוח יותר כאב מזה שבצפורן מכאב מכה שבידי, פנאף בחוש. ועל דרך זה היה ההתפללות ברמ"ח איברי נפש אדם הראשון זה מזה מחמת מקור חיי נפשו שהוא מבחינת חכמה עלאה דאדם העליון, בחינת אין סוף ברוך הוא ששורה ומתחד בחכמתו שהוא וחקמתו אחד, ולכן נאמר 'בני בכורי', וכמו הבן שהוא טפה ממוח האב.

אף אמנם לאחר שנתחלקה נשמת אדם הראשון לשרשים רבים וכל אחד נחלק לענפים ולניצוצות רבות בגופות מיוחדות, הרי זה כמשל האיברים שנפרדו זה מזה ולא כאב להיד מכה שברגל המפרדת ממנו וכיוצא, אמנם הפרוד

וכי-תבאו אל-הארץ ונטעתם כל-עץ מאכל וערלתם ערלתו את-פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל (יט כג)

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן מקראקא זי"ע

על ידי שמירתגל האדם בשנות הערלה לא להגות מהפרות יוכל בקלות לתת מנכסיו לאחרים ולא יתדבק בגשמיות

הנה פנת הבורא ברוף הוא וברוף שמו הנה בזה שנתן לכני ישראל ארץ הקדושה, מחמת שהוא ארץ אשר אוירה מחפים, כי הוא מכונן כנגד ארץ עליונה אשר היא נקראת מלכות שמים, וממילא בקל יכול אדם לבא שם לעבד ה' באמת. אבל אליה יקוץ בה, מחמת שהיא ארץ זבת חלב ודבש וכל התענוגים של העולם הזה גם כן שכיח בה, על כן יוכל אדם חס ושלום למשוך עצמו לגשמיות ולשכח לעבד ה' באמת, ובפרט כשבאו ישראל לארץ מצאו בתים מלאים כל טוב וזיתים וכרמים מלאים פרות, ובודאי יכולים מיד למשוך אחר הגשמיות.

ע"כ כן עצה היעוצה לזה שנתן הקדוש ברוף הוא לישראל, שידע האדם כל טוב שנותן לו השם יתברך, לא נותן לו בשביל עצמו, רק כדי להיות משפיע מטובו לאחרים, והשם יתברך לא עשה אותו רק כמו גזבר על כל הטוב כדי לחלק לעניים, ולא לחשב בעצמו כלל שהוא שלו, רק שיהיה לו בו רק חלק כחלק העני, ובהו יוכל האדם לבא לעבודת ה' באמת. וזה היה מדרגת זבלון ויששכר שהיה יוצא בפרקמטניא בימים ובודרכים כדי להשפיע ללומדי תורה. וזהו הדרך הנכון וישר לכל אדם, כי 'בצל החקמה בצל הפסח' (קהלת ז יב וראה פסחים גג:).

אבל זאת העבודה הוא עבודה קשה מאד, שיהיה אדם עוסק בעבודת האדמה תמיד או בשאר עבודות וסחורות בשביל אחרים, ולא יחשב בו לעצמו יותר משאר עניים ואביונים. על כן הזהירה התורה הקדושה 'כי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל, רצה לומר

ומרגל באדם, ומוליך רכילות בין ישראל לאביהם שבשמים, והכונה, לא תעשה עברה שאתה גורם ש'יצר הרע מוליך עליך רכילות להקדוש ברוף הוא. ולא עליך לבדך הוא מוליך אלא על כל ישראל, שבעונך אתה גורם לחיב כל ישראל, וזהו 'בעמיק' - דהינו שבעונך אתה מחיב כל עמך. ובשביל רכילות זה אתה גורם מיתה לכל ישראל, וזהו 'לא תעמד על דם רעך' - הוא הישראל שלא היה מחיב ואתה גורם לחיבו.

והנה 'רכיל' במלוי ר"ש כ"ף יו"ד למ"ד גימטריא 'יצר רע סמא"ל עם כללות שלש תבות, שה'רכיל' הם יצר הרע וסמא"ל שהם הרכילים שבין ישראל לאביהם שבשמים:

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (יט י"י)

אור תורה

רבי דב בער ממזריטש זי"ע

ליזהר שלא לבגש את חברו בתוכחה

הוכח תוכיח את עמיתך. פרוש, כשתוכיח את האדם, אל תוכיח אותו לנוכח, פן תבגש, אלא תוכיח אדם אחר שהוא נקי וצדיק מן העברה ההוא, וכאשר תוכיח אדם אחר בפניו או ירגיש אותו האדם שאתה רוצה להוכיחו שהוא בעל העברה בעצם. נמצא שאינו מתבגש בתוכחתך.

ופרוש הפסוק כן הוא. 'הוכח' - רצה לומר כשאתה רוצה להוכיח אדם מן העברה, כן תעשה, 'תוכיח את עמיתך' בתורה ובמעשים טובים כמותך, אדם כשר כמותך, והאדם הצדיק לתוכחה ירגיש בעצמו, ובהו 'לא תשא עליו חטא' - רצה לומר שלא תבגש בעל העברה בתוכחה זו:

ימי הילדות. והיגו אשרי ילדותנו שלא בישה זקנותנו, כנ"ל, והבן:

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

מי שדברי תורה חקוקים בזכרונו הקדוש ברוך הוא שוכן בתוכו גם בשעה שאינו עוסק בה

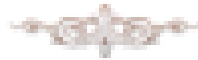
והדרת פני זקן, זה שקנה חכמה. שקנה הינו כמו שכתוב (ירמיה ב ח) 'ותפשי התורה', דהינו מי שתופס במח הזכרון חקוק על לוח לבו תמיד, כמאמר ר"ל (תענית י): אינהו תלמיד חכם כל ששואלין אותו דבר הלכה בו, שאז מצוה לעמוד מפניו גם בשעה שאינו עוסק בתורה, לפי שהקדוש ברוך הוא שוכן עד בקרבו גם בשעוסק במלי דעלמא, מאחר שהתורה חקוקה במח הזכרון שבגשמתו ועל לבו, ואורייתא וקודשא בריך הוא פלא חד.

זואת כל איש נלכב אשר ידבנו לבו וכלתה נפשו לדבקה בו יתברך בתמידות, ולהיות ה' שוכן בקרבו תמיד בלי שום הפסק ופרוד לעולם אפילו גזע אחד, יקנה לו התורה במח הזכרון שבנפשו, שאז גם אם עוסק בצרכי הגוף, הרי התורה היא בבחינת עלמא דאתפסיא שבנפשו שמאיר בו יו"ד של שם הנוה, שלכן בפרשה 'קדש לי כל בכור' פתיב בה 'ולזכרון בין עיניך' פנודע.

ויגזו יובן טעם למה שכתוב בהלכות תלמוד תורה בשם הספרי, שמצוה על כל אחד ואחד לידע כל התורה שהן כל תרני"ג מצות ודקדוקיהן כו'. והינו להמשיך אור ה' על כל תרני"ג כחות שבנפשו האלקית בפטרותיהן, וכמו שכתוב (שיר השירים ד ז) 'בלף יפה רעיתי ומום אין בה', 'בלף' דייקא, שלכן גם שרש המשכה זו למעלה כלול מתרני"ג, ונקרא בשם אדם

שתינה פונתכם בשעת נטיעה מיד לנטע עץ שיהיה ל'מאכל' לאחרים ולא לבדך, רק להשפיע לאחרים. וזהו פרוש המדרש הך' הוא דכתיב 'עץ חיים היא למחזיקים בה' וגו', רצה לומר שיהיה פונתכם בעת התעסקות בעולם הזה להיות מחזיקים בלומדי תורה, וזהו 'כל עץ מאכל' כנ"ל.

אבל זה קשה מאד להרגיל אדם עצמו שיהיה כל פנותו בעבודתו רק להחזיק לאחרים, על פן אמרה תורה 'שלוש שנים יהיה לכם צרלים לא זאכל', ואסרה תורה אפילו בהנאה שלא להנות מעבודתו כלל, וממילא מרגל שלא להחזיק טובה לעצמו, כי רוצה שהקדוש ברוך הוא אסר כל הפרות של עבודתו אפילו בהנאה. **ובשנה הרביעית** מרחק לפדות הפרות ולהעלות לירושלים לתן לפהנים ולנים ולהודות להשם, וזה גם פן להרגילו שלא יחזיק לעצמו טובה יותר בהפירות מאחרים, וממילא שמרגל ארבעה שנים רצופים שלא להנות מפרותיו - יהיה מרגל בקל בשנה החמישית להיות מחזיק לאחרים בעבודתו, שימתן לו השם יתברך עשר ונקסים:

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלתיך
אני ה' (ט לב)

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

יש להתחיל בעבודת הבורא תוך מילדותו

עוד ירמו על הך דאיתא בגמרא (סוכה נג.) יש מהם אמרו אשרי ילדותנו שלא בישה זקנותנו. וזהו 'מפני שיבה'. כדאיתא בזהר הקדוש (ח"ג רכז): קדם שיבה דילך תקום, הינו בילדותך תתחיל לילך בדרך ה', ואזי 'הדרת פני זקן' שיהיה אשרי ילדותנו שלא בישה זקנותנו כנ"ל. וזהו 'ואברהם זקן בא בימים' (בראשית כד א), הינו עם כל הימים שלו, אף

י'על דמות הפסא דמות כמראה אדם' וגו'
(יחזקאל א כו).

אף מקמת צוק העתים וקצרו רוח דעת המשיג ועמק המושג, על כל פנים לפחות ישתדל לקבל עז ותעצומות לקנות ולחקק במח הזכרון שבו נפשו ה' חמשי תורת משה אשר כתב מפי הגבורה, שהן שרש כל התורה שבכתב ושבעל פה כלה, כנודע שרבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות, רק שהן בהעלם גדול בעלמא דאתפסא, ומעלמא דאתגלגא היא התורה שבעל פה על כל פנים לפחות קנה ויחקק סדר גדשים הנקרא חכמה בדברי רז"ל ומכפר עונותיו של אדם כמו שכתב הרריו"ל:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

התעוררות פתאומית הבאה לאדם מטרחה שלאחר שתסתלק ממנו יתאמץ לשוב אלהיה

כתוב באור חיים, 'פני יקן' זה אברהם אבינו ע"ה שגאמר (בראשית כד א) 'ואברהם יקן' ע"ש. הנראה לי לכאור גם בן על דרך זה. דהנה אמרו חכמינו ז"ל (ברכות ו:) הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו שגאמר (בראשית יט כו) 'וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם'. יש להבין ענין קביעת מקום הנה מה שיבה.

אכן הנה מבאר בספרים כי לפעמים יבא לאדם התעוררות והתלהבות בתפלה פתאום להתפלל בדבקות ואהבה, ואחר כך מסתלקים, הנה זה מקמת כי הופיע עליו רוח ממרום בעבור להורות לו דרך הדבקות בתפלה בדחילו ורחימו, ואחר כך מסתלק ממנו כדי שיעבד הוא בעצמו לשוב ולהגיע לבחינת הדבקות ההוא. וזה הנקרא גדלות ראשון וגדלות שני

כידוע לידוע חן. כי צריך להיות כף כמבאר בספרים, כי אין הדבר שלמטה לעלות אם לא בהשפיע עליו אור העליון תחלה וכך היא המדה בעלית העולמות ובני אדם. והבן.

והנה לכך כשבאה להאדם הארה העליונה, לפעמים הנה אחר כך צריך לאחז ולזה תדבק ולעבד כדי להעלות עצמו באור הנה לאור חיים. והנה זהו שאמרו חכמינו ז"ל כל הקובע מקום לתפלתו, כי צריך לקבוע המקום הנה של התעוררות העליון כנ"ל להיות תמיד בקביעות בהתלהבות ההוא לבל יפל אחר כך משה משה חלילה. אף צריך על ידי האור הנה העליון לאחז ולהשתדל להיות לבבו זה כל הימים. וזה כל העושה בן אלהי אברהם בעזרו כי בחינת אברהם הוא העמוד התפלה כמבאר בזה הקדוש בכמה מקומות, כי בן אברהם אבינו עליו השלום השתדל לשוב אל המקום אשר עמד שם, רצה לומר לשוב אל אותה המעלה והמדרגה אשר עמד שם בראשונה לפני ה'. וכאשר כבר בארנו ענין זה באריכות בהעקדה שגאמר גם שם (בראשית כב ט) 'ויבא אל המקום אשר אמר לו האלהים' רצה לומר לאותו הבחינה שהיה בעת אשר אמר לו האלהים כנ"ל, עין שם.

הנה זהו שאמר הכתוב 'מפני שיבה תקום והדרת פני יקן' ענין הנה מסב על ענין התפלה צלותא דאברהם סבא שהוא בחינת הנהן המבאר באור חיים ש'מפני שיבה תקום' להתעורר בתפלה לעורר בחינת היחוד של 'שיבה' ש"ב י"ה י"ה להשפיע למטה. והדרת פני יקן זה אברהם אבינו, אברהם יקן תהדר ותסב בחינת אברהם אבינו להיות התפלה בהתלהבות האהבה של אברהם אבינו אתך בקביעות לבלתי יפל ממנו להיות היחוד פנים בפנים בשעת התפלה לשמע תפלתך בקביעות תמיד לפני ה' כנ"ל:

מעלת פְּרָשִׁיּוֹת אַחֲרֵי קְדוּשִׁים הַמְחוּבָּרִים

אַמְרֵי פְּנִיחָס

רבי פנחס מקורין ז"ע א'

פְּרִשְׁת אַחֲרֵי הִיא פְּרִשְׁת יוֹם הַכַּפּוּרִים וּבְפְרִשְׁת קְדוּשִׁים מְרַמֵּז עֲשֵׂרֶת הַדְּבָרוֹת שֶׁבָּח אֶת הַשְּׂבוּעַת שֶׁל אַחֲרֵי - קְדוּשִׁים. כִּי פְּרִשְׁת אַחֲרֵי הוּא פְּרִשְׁתָּה שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים, וּפְרִשְׁת קְדוּשִׁים יֵשׁ בָּהּ עֲשָׂר דְּבָרוֹת, עֵינֵי הַיֵּטִב, וְאִתָּא בְּזֵהר שֶׁפֶל סְרָא הִיא מְנַהֶגֶת אֶת כָּל הַשְּׂבוּעַת. וְגַם אָמַר שֶׁמֶכָּאן מוֹכַח שְׁמִיתָת צַדִּיקִים מְכַפֶּרֶת, כִּי אִיךָ שִׁיף לְכָאן אַחֲרֵי, הִנֵּה לוֹ לְכַתֵּב פְּרִשְׁתָּה זֹו בְּפְרִשְׁת שְׁמִינֵי אֶצֶל מִיתַת בְּנֵי אַתְרָן, אֶלָּא נִסְמְכָה לְיוֹם כַּפּוּר לְהוֹרוֹת שְׁמִכְפֶּרֶת כְּמוֹ יוֹם כַּפּוּר, וּבְכָל שָׁנָה אוֹתוֹ יוֹם הַמִּיתָה מְכַפֵּר עֲלֶיהָ:

כְּמוֹ שֶׁנִּטְהַר יִשְׂרָאֵל מֵאֵז מְטַמְּאָת מְצָרִים, כְּנֹדַע מִהַזְהַר הַקְּדוּשׁ שֶׁבְּעָה שְׂבוּעוֹת כְּעֵינֵן ז' יָמֵי הַנֶּגֶד הֵם. וְלִכְךָ אוֹמְרִים אֵז מְסַכֵּת אַבּוֹת, כְּכִי לְרֵאוֹת וּלְהִבִּין כָּל הַמַּדּוֹת טוֹבוֹת הַנִּזְכָּרִים שֶׁם, וְלִכְסוּף וּלְהַשְׁתַּוְּקֵק מִתִּי אֶעֱשֶׂה כֵּן גַּם אֲנִי, וְלָשׁוּב בְּתִשּׁוּבָה שְׁלֵמָה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

יָמִים אֵלוֹ טוֹבִים וּמְסֻגְלִים לְרִפּוּאָה

וְלְרֵאוֹת יֵשׁ בְּמַסְכַּת זֹו תְּמַשָּׁה פְּרָקִים, נֶגֶד ה' שְׁעָרֵי בֵּינָה הַכּוֹלְלִים, וְכָל אֶחָד כָּלוּל מְעֻשָׂר, הֵם ג' שְׁעָרֵי בֵּינָה, עוֹלָם הַתִּשּׁוּבָה. וְיָמִים הָאֵלֶּה נִקְרָאִים אֶצֶל אַמּוֹת הָעוֹלָם מִי, וְגַם הֵם מוֹדִים שֶׁהַיָּמִים הָאֵלֶּה הֵם טוֹבִים וּמְסֻגְלִים לְרִפּוּאָה, וּמ"י הוּא מִנְּיָן תְּמַשִּׁים, וְהַעֲקָר הוּא שֶׁהַיָּמִים הָאֵלֶּה הֵם טוֹבִים וּמְסֻגְלִים לְרִפּוּאֹת הַנֶּפֶשׁ. וְיֵהִי רְצוֹן שִׁירְפְּאֵינוּ ה' וְנִרְפָּא. אָמֵן:

חֲשֵׁבָה לְטוֹבָה

רבי חנוך העניף מאלכסנדר זיע"א

שְׁתֵּי פְּרָשִׁיּוֹת מְחַבְּרִים - קְדֻשָּׁה כְּפוּלָה

מְצִינּוּ בְּסִדּוּרִים לּוֹמַר בְּמוֹצָאֵי שְׁבֵת קְדֻשׁ הַפְּרִשְׁתָּה שֶׁל שְׂבוּעַת הַבָּא, הִנֵּנוּ שְׂיִמְשִׁיף קְדֻשָּׁה מִן הַפְּרִשְׁתָּה הַזֹּאת. וְאִם יֵשׁ שְׁנֵי סְדֻרוֹת מְחַבְּרִין יֵשׁ קְדֻשָּׁה כְּפוּלָה, וּבְפֶרֶט אַחֲרֵי וּקְדוּשִׁים, שְׁנֵי סְדֻרוֹת כְּאֵלוֹ, 'אַחֲרֵי' הוּא יוֹם כַּפּוּר, ו'קְדוּשִׁים' הוּא קְדֻשָּׁה:

עֲקִבְיָא בֶן מַחְלֵלְאֵל אוֹמַר הִסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים כּו' דַּע מֵאִין בָּאת וּלְאֵן אַתָּה הוֹלֵךְ וּלְפָנֵי מִי אַתָּה עֲתִיד וְכו'. מֵאִין בָּאת מְטַפֵּה סְרוּחָה כּו' (מ"א)

נַעַם אֱלִימֶלֶךְ

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

עַל הָאָדָם לְהִסְתַּכַּל בְּרוֹמְמוֹת הַבוּרָא וּבְשִׁפְלוֹת עֲצָמוֹ

הַנֶּהָה כְּכֹר כְּתִבְנוּ בְּיָהּ כְּמָה פְּעָמִים, דִּהְצַדִּיק צָרִיף לְעַבּוֹד אֶת הַבוּרָא בְּרוּף הוּא וּבְרוּף שְׁמוֹ בְּשְׁנֵי מַדְרָגוֹת, לְרֵאוֹת תְּמִיד לְחֶשֶׁב רוֹמְמוֹת אֵל וּגְדֻלְתּוֹ, וּלְחֶשֶׁב לְרֵאוֹת תְּמִיד בְּשִׁפְלוֹתוֹ. וְזֵהוּ פְּרוּשׁ הַמְּשָׁנָה (אבּוֹת פ"ג מ"א) עֲקִבְיָא בֶן מַחְלֵלְאֵל אוֹמַר הִסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים כּו' דַּע מֵאִין בָּאת כּו'. מֵאִין בָּאת מְטַפֵּה סְרוּחָה כּו'. וְלִכְאוּרָה הִנֵּה לוֹ לְתַנָּא לְקַצֵּר וְלוֹמַר הִסְתַּכַּל דַּע מֵאִין בָּאת מְטַפֵּה סְרוּחָה כּו', וְלִמָּה לוֹ לְכַפֵּל אֶת דְּבָרָיו.

אַף הָאָמֶת שֶׁהַתְּנָא הוֹרָה לָנוּ אֶת דְּרָכֵי ה', כְּנ"ל שְׁאֵנְהֵנוּ הַיָּבִים לְהִסְתַּכַּל תְּמִיד אֶת

פְּרָקֵי אַבּוֹת - פְּרָק ג'

אוּהַב יִשְׂרָאֵל

רבי אברהם יהושע העשל מאפסא זיע"א

טַעַם אֲמִירַת פְּרָקֵי אַבּוֹת בֵּין פֶּסַח לְעֶצְרַת

טַעַם אֲמִירַת פְּרָקֵי אַבּוֹת בֵּין פֶּסַח לְעֶצְרַת הוּא, כִּי בְיָמִים הָאֵלוֹ מְחִיב כָּל אִישׁ וְאִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְטַהַר אֶת עֲצָמוֹ בְּיָמֵי הַסְּפִירָה

במסירות נפש, כמו שאיתא (שבת פח:) שפרכה נשמח, ולכך היה מיוחד שמו ותברך עליהן אף על פי שהן חיים ואמר (שמות כ ב) 'אנכי ה' אלהיך', וזה היה מתמת מסירות נפש.

וכך צריך כל אדם להכין את עצמו במסירות נפש בימי הספירה לקבלת התורה אנכי ה' אלקיך, שהבורא עולם ברוך הוא יהיה נקרא אלקיך, ולצאת מבחינת גלות מצרים, בחינת גלות הדעת, ולבא לבחינת שלמות הדעת, 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים וגו' (דברים ד ט). וזהו 'דע מאין באת' – פרוש שהמכון הוא שבאת מארץ מצרים מקום השמאה, מבחינת גלות הדעת. 'ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה' – פרוש שאתה הולך לקבל את התורה, שמקומה הוא רק אצל מי שנחשב בעיניו עפר ותולעת, כמו שכתוב (בראשית יח כז) 'ואנכי עפר ואפר', 'ואנכי תולעת' (תהלים כב ז), ולקבל את התורה אי אפשר רק על ידי בחינת דעת אמתית לדעת כי ה' הוא האלקים וגו' ולא יעשה כמעשה ארץ מצרים רק לזכך גופו מכל דברים גשמיים:

רוממות אל, ושפלותינו, ורמו תחלה באמרו 'דע מאין באת' – פרוש ראה והסתכל ותשב מחצבתך שנוצרת משם ממקום גבה מתחת כסא הכבוד. 'ולאן אתה הולך' – פרוש ותחשב שצריך שתחזיר נשמתך למקום שלקחה למחצבה הראשון בלי שום פגם וצריך אתה לזכך ולצמצם וללבן את נשמתך מכל סג, 'ולפני מי אתה עתיד לתן דין'. והשליש האלה הם רוממות האל, והזהיר התנא בלשונו הנה והטהור.

ואחר כך פירש לנו התנא שנחשב בשפלותינו, והמה 'מאין באת כו' ולפני מי כו', ואיך תשא פניך לעמוד לפני מלך גדול ונורא בהסתלקך בשפלותך כזה שאתה הכל וריק וצל עבר, לכן יהיה תמיד נגד עיניך ותהיה תמיד בתשובה על עוונך ופשיעך, שהשפלה כזה יכעיס שמו הגדול והנורא. ותראה תמיד את רוממות האל ואחדותו ליחד שמו הגדול באמת, ותדאג תמיד על צרות ישראל ולהתפלל עליהם על טובתם והשפעתם שישפיע להם השם ותברך ברוך הוא כל טוב ולבטל מעליהם כל הגזרות:

בת עין

רבי אברהם דב מאגריטש זיע"א

'דע מאין באת' - פסח וציאת מצרים, 'ולאן אתה הולך' - קבלת התורה בחג השבועות

נראה לי שהמכון של הג' דברים אלו הוא על ימים שביין פסח לעצרת, על דרך זה, דהנה בפסח היה יציאת מצרים ממקום השמאה, על פן צריך האדם לזכך גופו בימים אלו, וכמעשה ארץ מצרים לא יעשה, רק לקדש ולטהר עצמו מכל תאוות גשמיות בימים הללו, ולכסוף ולהשתוקק בכל לבבו ובכל נפשו במסירות נפש ממש, ולהכין את עצמו לקבלת התורה אנכי ולא יהיה לך, כמו בשעת מתן תורה שפסקה והמתן (שבת קמז) והיו בהודפכות החומרות והיו משתוקקים לקבלת התורה

רבי חנינא בן חנינאי אומר, הנעזר בלידה והמהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה הרי זה מתחבב בנפשו (מ"ד)

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

מגמת הצדיק כל ימי חייו לבטל גזרות מישראל

'הנעזר בלידה' – פרוש הצדיק שהוא געזר ולא ינום ולא ישן בגלות המר הנה הנקרא לילה, ומתפלל תמיד על שמחת ישראל וגדלותם. 'והמהלך בדרך יחידי' – פרוש שהולך בדרך האמת בבידיות בהצנע לכת שלא להראות חסידותו לאחרים, והולך באחדותו ליחד שמו הגדול. 'ומפנה לבו לבטלה' – פרוש שפונה

לא עבד הבורא יתברך אף רגע אחד. וזהו 'הרי זה' – פרוש צדיק זה, 'מתחייב בנפשו' – פרוש הוא מחייב את נפשו תמיד כנ"ל. וזהו (דברים ו ז) 'ודברת בם', ודרשנין בגמרא (יומא ט:): ולא בדברים בטלים, פרוש קשתעסקו בתורה לשמה אז לא תהיה צריף לדבר לבטל דינים, כי ממילא הם בטלים:

לבו מכל עסקיו ועניניו הנגעים לו, ואינו חושב ורואה אלא לבטל כל הגזרות מישׂראל.

הצדיק רואה תמיד חסרון ושפלות עצמו

וקשתראה צדיק כזה, הרי יודע שהוא תמיד רואה שפלותו ונאנח ודאג תמיד על עונותיו, ורואה תמיד חוב לעצמו שמחסר בעבודתו יתברך שמו ודומה לו כאלו עדין

סיפורי החסידות

החזיר לו רבי נחומק'ה קשבת צחוק קלה מרחפת על שפתיו: "אמנם פנים דבריו של כבודו בבאור הפסוק בו נאמר 'בכל עת', אבל מאידך כבודו שכח את הפסוק 'ואל יבא בכל עת אל הקדש', עם צדקה זו שעושים בכל עת, עדין אין מקדשים שם שמים, ואין לצאת בזה די חובה".

(אוצר חיים)

"ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת" (טו ב)

דרכו בקדש של הרה"ק רבי מנחם נחום מהורדנא ז"ע, או כפי שהיה מונה פני כל רבי נחומק'ה מהורדנה, היתה ידועה בעניני צדקה וחסד. נסים ונפלאות עצומים כספרים אודותיו, כיצד במעשי הצדקה שלו וכיצד על ידי התרומות שיהודים היו נותנים לו היו זוכים לישועות ונפלאות, מקוש שלא כדרך הטבע.

"ולחמ מלא המחפה גמלי אש מעל המזבח וגו' והביא מבית לפרכת" (טו, יב)

פעם הגיע רבנו הבעש"ט זי"ע לעיר אוסטריאה, כדי להפגש פנים אל פנים עם הרה"ק רבי יצחק מדרוהוביטש זי"ע, שהיה גאון וצדיק ויחד עם זאת היה אז בזמנו אחד המתנגדים הפתאים לחסידות, והתגורר בעיר אוסטריאה.

ואולם, עם כל זה, קשם שנמצאו יהודים רבים שהיו שמחים בכל פעם לתן לו מחדש את תרומותיהם עבור עניים ונזקקים, או עבור צדיקים שהיו צריכים לפרנסת אנשי ביתם, כמו כן מאידך גיסא, נמצאו גם יהודים שסרבו לתן לו, ולפעמים אף היו מתרעמים עליו על שהוא מטריד אותם כפעם בפעם עבור עניני צדקה.

רבנו הבעש"ט החליט לשמש אותו, והגיש לו פוס קפה לשותות, ואף עמד והמתין עד אשר פלה רבי יצחק לשותות את הפוס עד תמה. לאחר מכן נטל את הפוס הריקה והחזירה למטבח. חיף רבי יצחק ואמר לבעש"ט: "מבין אני מדוע הגשת לי פוס קפה. ודאי חושב אתה כי אני תלמידי חכם, ולכן רצית לקום מצות שמוש תלמידי חכמים, אבל איזו מצוה קימת כאשר החזרת למטבח את הפוס הריקה? ענה לו הבעש"ט זי"ע: "בסדר העבודה של כהן גדול ביום הפורים היתה החזרת הפך והמחקה

ויכר הנה מעשה באחד היהודים האמידים, שהיה גם מטפל בבנים ובבנות, ורבי נחומק'ה מהורדנקה היה בא אליו כפעם בפעם כדי לבקש ממנו צדקה עבור עניים ונזקקים. פעם אחת לא כל פבר איש אמיד זה להתאפק ואמר לרבי נחומק'ה: "אמנם דוד המלך אמר (תהלים יא א) 'עשה צדקה בכל עת', כי צריף לעשות צדקה, אבל הרי חז"ל אמרו במסכת תבואת (ג) כי פסוק זה נאמר על הזן את בניו ובנותיו קשהו קטנים, וכדומני שאני יוצא די חובתי במצוה זו, כאשר אני זן את בני משפחתי".

הריקים של הקטנת ללשכת הכלים גם היא חלק מן העבודה".

לפי המסרת החסידית, עשתה תשובתו זו של הבעש"ט זי"ע רשם מיוחד על הרה"ק רבי יצחק, עד שאמר: "אם פן מהיום והלאה אשמש אני את כבודו". ומאז נעשה רבי יצחק לחסידו המבוקש של הבעל שם טוב.

(שבחי הבעש"ט)

"עֲרֹת בַּת אֲשֶׁת אַבְיָר וְגו' לֹא תִגְלַה" (יה, יא)

באחת השנים, בחג השבועות, קדם קריאת עשרת הדברות, הורה הרה"ק רבי מנחם מנדל זי"ע מרימנוב למשמשו הרה"ק רבי צבי הירש זי"ע - 'ר' הירש משרת' לצאת לבית המדרש ולהכריז בקול גדול, כי כל מי שלא קיים את כל עשרת הדברות מתחלה ועד סוף, יצא החוצה מבית המדרש, ולא ישאר כלל בבית המדרש בשעה שקוראים עשרת הדברות.

ידוע ידע רבי מנדלי מרימנוב, כי בעשרת הדברות כתובות גם דברות אודות עברות חמורות ביותר הנוגעות לקדשה וטהרה, ובודאי לא ימלט להיות אנשים חוטאים בעברות אלו רח"ל, אם בשוגג ואם במזיד, ולכן, אל להם להשאר בבית המדרש בשעה שקוראים את עשרת הדברות.

באותה שעה היה בבית המדרש הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע, וכאשר הוא שמע את ההוראה הזאת מפי רבי צבי הירש, אָזוּ

בגדל ענוותנותו וצדקתו, קם ממקומו ותקף ומיד יצא מבית המדרש, בהבינו כי הוא לא ראוי להשאר פֶּאן. ואולם, בראות שאר המתפללים בבית המדרש כי רבי נפתלי מרופשיץ יוצא מבית המדרש, לא העזו להשאר, ולכן קמו כלם ויצאו מבית המדרש, עד שלא נותרו בתוך בית המדרש רק הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב ומשמשו רבי צבי הירש בלבד.

משׂרָאָה הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב כי לא נותר בבית המדרש אף אחד זולתו וזולת

משמשו רבי צבי הירש, פנה למשמשו ואמר לו: "הנה אני רואה כי אכן אף אחד מהמתפללים לא קיים את כל עשרת הדברות מתחלה ועד סוף. אבל עתה, לך ואמר להם כי לכל הפחות מעתה ואילך יקבלו עליהם לשמור ולקיים את כל עשרת הדברות, ואם יקבלו עליהם, יכולים הם להינָס שוב לבית המדרש".

רבי צבי הירש יצא ואמר לכל העם פֶּדְבָרִים הללו, וכי אז כל המתפללים ינָסוּ בַּחֲזָרָה לבית המדרש, ואז החל הרה"ק רבי מנדלי לקרא בתורה את עשרת הדברות.

(סיפורים נפלאים)

נכנס יהודי בבכיה גדולה אל הרה"ק רבי אשר מסטולין זי"ע, ותנה בפניו את מר צערו: "רַבְנֵנוּ הַקְּדוֹשׁ. הָאֵם גַּם אֲנִי יְכוּל לְשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה? הֲרִי עֲבַרְתִּי עֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת שְׁפָאֵלוּ שְׁבִסְפָרִים פְּתוּב גַּלְיָהֶם כִּי לֹא מוֹעִילָה לָהֶם שׁוּם תְּשׁוּבָה שְׁהִיא לֹא בְּזָה וְלֹא בְּבֹא, וּפְגָמִים רַבִּים נוֹצְרוּ מִהַעֲוֹנוֹת שְׁלִי. וְאֵם פֶּן הָאֵם תְּשׁוּבָה תוֹעִיל לִי בְּכָל־לַכְפָּר עַל עוֹוֹנוֹתַי?"

נענה ואמר לו רבי אשר מסטולין: "וכי מה הדבר הזה שיך אליך בכלל? אתה צריך לעשות את המוטל עליך ולא לחשוב על דברים אחרים. כל אדם חַיֵּב לעשות תשובה. אלא מאי, אתה מפחד שְׁמָא לֹא יִהְיֶה לְךָ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא? וְכִי מַה בְּכֹךָ, הֲלֹא כָּבֵר אָמְרוּ חֲכָמִים 'יִפֶּה שְׁעָה אַחַת שֶׁל תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַבָּא, מִכֹּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא'".

(סיפורי חסידים)

"איש אמו ואביו תיראו" (יש, א)

בשנות ילדותו, למד הרה"ק רבי אברהם בורנשטיין זי"ע, ה"אבני נזר" מסוכטשוב אצל אביו

הגה"ק רבי זאב נחום זצוק"ל אבד"ק ביאלה, בצותא חֲדָא עִם תַּלְמִידִים נוֹסְפִים. פֶּעַם, בְּאַמְצַע

רבי יוד משה מטשורטקוב זי"ע) בשעה שהביאו לפניו את האכל, וראתה כי כל המגש עם כל האכל עומד לפניו והוא עדין לא החל לאכל. פעבור שעה ארצה נכנסה בפעם השנייה לחדרו וראתה, כי עדין האכל עומד לפניו על השלחן כפי שהכניסוהו אליו, מבלי שאפלו נגע בו, ואף לא אכל ממנו ואפלו לא פקצו של יוד. משראתה פו, נתנה את קולה בבכי:

בראות אביה כי בתו בוכה לפניו, פנה אליה ושאל: "בתי, למה זה את בוכה? בודאי את בוכה משום שלא אכלתי. וכי באמת את סבורה שמניעת האכילה מחלישה את כחי? הבה ואראה לך פי לא כן הדבר". ובאמרו פו, נגש הרה"ק רבי שלום יוסף לכסא גדול וכבד שעמד בחדרו, הגביהו בשתי אצבעותיו בלבד, והסתובב עמו בחדר אנה ואנה כגבור גדול. לאחר מכן העמיד את הפסא על מקומו, ושוב אמר לבתו: "דעי לך, בתי, פי לא בכך טמון כחו של האדם. באם האדם נותן לנשמה את כל צרכה, אזי יכול הוא להיות חזק ובריא גם ללא אכילה של הגוף".

(אורי ישראל)

"וכרמך לא תעולל" (וי, י)

גביר גדול חלף פעם לרגל עסקיו בתוככי העיר מערז'יטש. בבואו העירה, נתנדע לצדיק הגדול היושב כאן, ה"ה המגיד הגדול הרה"ק רבי **דב בער ממערז'יטש** זי"ע, וכיון שפך, החליט להפגש אל המגיד ולטל ממנו ברפת שלום. פאשר נכנס אל הקדש פנימה, אל המגיד ממערז'יטש, שוחח עמו המגיד בענינים שונים, ואז לפתע, תוף כדי שיחה שאלו המגיד: "אמר נא לי רבי יהודי, אלו מאכלים אוכל אתה בכל יום?" נענה הגביר והשיב למגיד: "יהודי פשר אני, ורגיל אני להתאבל כל יום על חרבן בית המקדש, ולכן אני נוהג לאכל במשורה ממש כמו עני, פת במלח ומעט מים במשורה ותו לא".

השעור, הקשה אביו הרב קשיא שהיתה נראית בעיניו חריפה וקשה ביותר, אבל תכף ומיד נענה בנו האבני נגור' ואמר כי הקשיא מעיקרא אינה קשיא כלל.

דחה האב את תרוצו של הבן, ואף הוכיח לו שהוא טעה טעות גדולה. ולא עוד, יחד עם זה סטר האב על לחיו של בנו וגער בו באמרו: "אל תתרגל להיות מהיר להשיב שלא בעיון. קדם כל יש לעני בדבר ואחר כך לדבר".

לעת זקנתו של הרב דביאלה, הגיע אליו פעם בנו שכבר נתפרסם כאחד מגאוני הדור לבקרו בחליו. אז הזכיר לו האב את אותו מעשה שהיה בילדותו, כשענה תכף ומיד תרוץ והאב סטר לו על לחיו, ואמר לבנו האבני נגור: "לאחר מכן, פאשר למדתי שנית את כל הסוגיא נוכחתי לדעת שהצדק עמו בשוב הקשיא, וכי התרוץ שלך נכון ומולע אל האמת, אבל נמנעתי עד כה מלומר לך כדי שלא תזוה דעתו, אולם עכשיו אני מבקש את סליחתך על שסטרתי לך אז על הלחי".

השיב רבי אברהם מסוכטשוב לאביו ואמר: "ידע נא כבוד אבא, כי כבר בשעת מעשה ידעתי שהצדק עמדי, וכי התרוץ שלי הוא נכון, ומחלתי לך מיד על הסטירה, אולם שתקתי מחמת כבוד אב".

(תורת הפרשה)

"והנותר וגו', ואכליו עונו ישא" (וי, ה, ח)

דרכו בקדש של הרה"ק רבי שלום יוסף מסדיגורא זי"ע, בנו בכורו של הרה"ק רבי **ישראל מרוז'ין** זי"ע, למעט מאד באכילתו, עד שהיו יכולים לעבר עליו זמנים מרבים וכמעט שלא אכל מאומה. ואף אם היה אוכל, פעמים רבות היה מוותר מאכילתו כמעט את הכל, כך שלגופו בקשי נכנס איזה דבר מאכל שהוא.

פעם, נכנסה לחדרו בתו הצדקנית מרת רחל לאה ע"ה (אשר לזימים נשאה להרה"ק

בְּרָכָה, גֹּל - דְּלוּת. פְּרוּשׁוֹ שֶׁל דְּבָר, אִם תִּנְהַגוּ בִישָׁר וּבְאַמֶּת הָאֶחָד כִּלְפֵי הַשָּׁנִי, וְלֹא תוֹנוּ זֶה אֵת זֶה תִּצְלַח דְרָכְכֶם וְתִבּוֹא עֲלֵיכֶם בְּרָכָה. אֲבָל אִם לֹא, אֲזִי תִהְיֶה שְׁנֵיכֶם קִבְצָנִים.

(שיח שרפי קודש)

"לא תעשו עול במשפט" (יט, טו)

בְּשָׁנִים בָּהֵן כִּהְיֶה ר' שְׁמֵעֶלְקָא זי"ע כִּרְבֵּה שֶׁל **נִיקְלִשְׁבוּרְג** (לא רק פֶּאדְמוֹ"ר, אֲלֵא גַם כְּרַב), הָיוּ מִקַּל וְתִרְמִיל תְּלוּיִים דְרָךְ קִבַּע עַל אֶחָד הַקִּירוֹת בְּבֵית דִּינוֹ. לִשְׂאֵלֶת פְּרִנְסֵי הַקְּהֵלָה: "רַבִּי, מַה רָצָה רַבְּנוּ סִבָּה לְתִלוֹת עַל הַקִּיר אֵת שְׁנֵי הַחֲפָצִים הַלְלוּ?" הַשִּׁיב לָהֶם הַרְבֵּי ר' שְׁמֵעֶלְקָא: "דַּעוּ לָכֶם אֶתֶם פְּרִנְסֵי הַקְּהֵלָה, כִּי אֲצָלִי אִין כָּל מִשְׁוֹא פְּנִים בְּדִין, יְהִיֶּה אֲשֶׁר יְהִיֶּה. אֲנִי לֹא אֶטָּה מִשְׁפָּט וְלֹא אֶכִּיר פְּנֵי אִישׁ בְּבֵית דִּין, יִקַּב הַדִּין אֵת הַקֵּר".

וְאִזּוּ הַמִּשְׁיָף וְאָמַר לָהֶם הַרְבֵּי ר' שְׁמֵעֶלְקָא בְּקוֹל נְחִירָן: "אֵר, בְּאִם אֶחָד מִכֶּם הַפְּרִנְסִים, לֹא יְהִיֶּה מִרְצָה מִדְּרָכֵי זֶה, הַרְיֵנִי מוֹכֵן בְּכָל עַת וּבְכָל שְׁעָה לְהַסְתַּלַּק תַּכְּף וּמִיָּד מִן הַרְבֵּנוּת, וּכְבֵר הַכִּינּוּתִי לִי לְנִגְדַּע עֵינַי אֵת מַקְלִי וְתִרְמִילִי, עִמָּהֶם אֲצֵא לְנִדַּע בְּדְרָכִים, וְאִף אִם אֲאֶלֶץ חֲלִילָה לְחַזֵּר עַל הַפְּתִיחִים, לֹא יִתִּיעַ אוֹתִי הַדְּבָר".

(המאיר לארץ)

"לא תעמד על דם רצח" (יט, טו)

פַּעַם אַחַת, הַפְּלִיג הַחֲסִיד הַנוֹדֵעַ הַגַּה"ק רַבִּי גְרִשׁוֹן מִקִּיטוֹב זי"ע (גִּיסוֹ שֶׁל מְרַנָּא הַבַּעש"ט הַקְּדוּשׁ זי"ע) בְּסַפְיָנָה בְּיָם, וּבַעוֹד הַסַּפְיָנָה שָׁטָה בְּיָם הַבְּחִין רַבִּי גְרִשׁוֹן כִּי הִנֵּה יֵשׁ קַטְרוּגִים גְּדוּלִים בְּשָׁמַיִם עַל סַפְיָנָה זֶה. בְּשָׁל כָּךְ הַחֲלִיט רַבִּי גְרִשׁוֹן לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה נוֹעֵן שֶׁל סַפְיָנָה כְּדִי לְהַצִּיל אֵת הַסַּפְיָנָה וּלְבַטֵּל אֵת הַקַּטְרוּגִים וְהַגְּרוּת.

מִשְׁשָׁמַע הַמַּגִּיד כְּדָבָרִים הַלְלוּ, נִזְן בּוֹ וְאָמַר לוֹ: "רַבִּי יְהוּדִי, חֲבֵב אֶתָּה לְאָכַל בְּכָל יוֹם כְּמוֹ גְבִיר אֲדִיר. אֶתָּה צָרִיךְ לְאָכַל בְּכָל יוֹם בְּרַבּוּרִים וּשְׁלוֹ וְדָגִים וְכָל מִינֵי מִטְעָמִים, וְאִף לִשְׁתוֹת מִי דְבַשׁ כְּדָרְךְ הַנְּגִידִים הַגְּדוּלִים, וְלֹא לְאָכַל כְּמוֹ עֵנִי מְרוּד". וְאוֹתוֹ גְבִיר, מִשְׁשָׁמַע אֵת הַדְּבָרִים הַלְלוּ, הַבִּין כִּי יִכּוֹל הוּא לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְכִי גַם אִם יֹאכַל בְּצוּרָה פְּזֹאת, עַדִּין יִשְׁאַר יְהוּדִי כְּשֶׁר וְיִרָא שְׁמִינִים, וְגַם בְּכָךְ יוֹכַל לְהִתְאַבֵּל עַל חֲרָבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

כְּאֲשֶׁר יָצָא הַגְּבִיר מִחֲדָרוֹ שֶׁל הַמַּגִּיד וְהִלָּךְ לְדָרְכוֹ, שָׁאֲלוּהוּ הַתְּלָמִידִים הַמְּקוֹרְבִים לְרַבִּם הַמַּגִּיד, מַדּוּעַ צִוְּהוּ בְּאַמֶּת לְאָכַל כְּמוֹ גְבִיר, וְהָרִי הָאִישׁ עוֹשֶׂה נְכוּנָה בְּכָךְ שֶׁהוּא מִתְאַבֵּל עַל חֲרָבֵן הַבַּיִת כְּמוֹ כָּל יְהוּדִי כְּשֶׁר וְיִרָא שְׁמִינִים?

נִעֲנָה הַמַּגִּיד וְאָמַר לְתַלְמִידָיו: "בְּאִם יֹאכַל הַגְּבִיר הַזֶּה בְּכָל יוֹם בְּשֶׁר וְדָגִים וּמִינֵי מִטְעָמִים וְיִשְׁתֶּה מִי דְבַשׁ כְּמִנְהַג הַגְּבִירִים, אֲזִי כִּשְׁבֹּא אֲלָיו עֵנִי יַדַּע כִּי צָרִיךְ הוּא לְתוֹן לְהַעֲנִי לְכָל הַפְּחוֹת פֶּת בְּמַלְח וּמִינִים בְּמִשְׁוֹרָה, וְהוּא יִשְׁאִיר גַּם לְעַנְיִים מִשְׁהוֹ כְּדִי לְאָכַל וּלְהַשְׁבִּיעַ אֵת נַפְשׁוֹ. אֲבָל בְּאִם הוּא עֲצֻמוֹ וְיִנְהַג כְּמוֹ עֵנִי וּבִקְשֵׁי יֹאכַל דְּבַר מַה, הָרִי שְׁכַפְאֶשֶׁר יְבֹא אֲלָיו עֵנִי יַחֲשַׁב כִּי הַעֲנֵי צָרִיךְ לְאָכַל אֲבָנִים..."

(המגיד מומצוריטש)

"ולא תגזל" (יט, יג)

שְׁנֵי סוֹחְרִים שָׁעֲשׂוּ שְׁתַּכּוֹת בֵּינֵיהֶם בְּמוֹסָחָר, הִגִּיעוּ יוֹם אֶחָד אֶל הַרְה"ק רַבִּי יִצְחָק מְנוֹרְקָא זי"ע, וּבִקְשׁוּ מִהַרְבֵּי שִׁכְתָּב לָהֶם כְּתַב שְׁתַּכּוֹת. נָטַל רַבִּי יִצְחָק מְנוֹרְקָא שְׁנֵי גְלוּנוֹת נִיר, וְכָתַב עַל כָּל אֶחָד מֵהֶם א' ב' ג' ד' וְנִתְּנָם בְּיָדָם לְחִתְמָה כְּפִנְהוּ.

הַשָּׁנִים רָאוּ כֵּן, תְּמַהוּ לְפֶשֶׁר הַדְּבָר וּשְׁאֲלוּ אֵת הַרְבֵּי: "מַה פְּרוּשׁוֹ שֶׁל דְּבָר? מַה הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ אוֹמְרוֹת?" הַשִּׁיב לָהֶם רַבִּי יִצְחָק מְנוֹרְקָא: "רְאֵשִׁי הַתְּבוֹת שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ הֵם אָמַת -

רבי גרשון כי פנרָאָה הִיָּה זֶה אֱלֵהוּ הַנְּבִיא
שָׁבָא הַחֲצִילוֹ.

(שבחי הבעש"ט)

"ולא תשא עליו חטא" (יש, יז)

פעם הוכיח הרה"ק מרן החוזה מלובלין זי"ע יהודי פלוני בדברי מוסר קשים. נהמלא הלה רגזה ונגלב מהדברים ששמע. נפנה אליו הרבי מלובלין ואמר לו: "אם כך עלי לפסוד, שכן אסור ליסר אלא את מי שמוכן לקבל את דברי המוסר ושהדברים משפיעים עליו השפעה כלשהי לטובה, אבל אם אין הדברים משפיעים עליו כלל, ועוד הוא רגוז, הרי שהדברים לא הועילו והמוכיח רק גרם לאיש להתבייש, ולכן עלי לפסוד".

(אמרות חכמה)

"ואנהבת לרצף פנור" (יש, יח)

הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זי"ע רגיל היה לעבר בכל יום בבקר מיד לאחר שהתפלל תפלת שחרית על פתחי כל האלקנות והיתומים בעירו לברכם בצפרא טבא, ולתהות על צרכיהם שמא חסר להם דבר מה. פאשר היה רואה יתומים גזובים אשר שאין מי שטיפל בהם לנקותם ולפנותם, ואף גם בראותו יתומים שפורחים נגעים בבשרם, ואפלו שחין פורח בראשם, היה רבי משה ליב מוֹדְרוֹ מאד לרחצם ולחפף את ראשם במו דיו עד שטהרם מנגעייהם.

כמה פעמים שאלו אותו הבריות: "עד כדי כך? האם המצוה לרחם על יתומים פוללת גם פעולות בזויות שקאלו?" השיב להם הצדיק: "לא זו בלבד, אלא אדם המואס למצוץ בפיו את הדם והלחה מראשו של ינוקא יתום שעלתה בו חזזית ומרסא, חזקה עליו שעדן לא הגיע לכדי מחצית המדה של אהבת ישראל. הן בתורה נאמר 'כמוֹד', ותינוק יתום מצוה לאהבו יותר מגופו. וכי ראית מימיוֹד אדם מואס בבשרו אפלו פרחו בו הצרעת?"

(אוהבו של ישראל)

פעבור זמן מה, פאשר הספינה הגיעה לאגם אחד, שם היא עגנה למשך זמן, ירדו כל אנשיה לטגל מעט ליד הספינה. אז, בראות רבי גרשון כי אין איש עמו, החליט לדרת ולטבל בים וכך לבטל את כל הדינים. חיש מהר פשט את בגדיו, השאירם בירכתי הספינה וקפץ למים לטבל. אבל אז, בעוד הוא עסוק בטבילתו, החלה לפתע הספינה לזוז ממקומה, ותקר ומיד הפליגה מן המקום לדרכה בים הגדול.

משרָאָה רבי גרשון והנה הוא נותר לבדו בתוך המים, ערם וחסר כל בגדים, החל לרדף אחרי הספינה בשחיה כדי להשיגה. וכיון שעדע לשחות היטב, היה בטוח בעצמו כי לבטח יצליח להשיגה. שחה רבי גרשון כל עוד נשמתו בו, עד שזכה להדביק את הספינה ולהגיע אליה. הוא החל מנסה לטפס עליה, אך הספינה הייתה חלקה מהזפת וגברה רב מאד, ובשל כך לא יכול היה לאחו בספינה ולעלות אליה.

כיון שכוף, החל רבי גרשון צועק לעבר האנשים כדי שייעלו אותו למעלה, אבל הרעש הגדול של גלי הים ושל מכונת הספינה הפריעו לאנשים שבספינה לשמע אותו. הספינה המשיכה לחתר, ורבי גרשון שוחה אחריה, כשהוא מנסה בכל כחו להשיגה שוב ושוב, עד שתש כחו והוא החל לשקע במים. גם הדבור שלו נחלש ביותר, עד שאפלו ודוי הוא כבר התקשה לומר, ואז החל להרהר שמא הוא מפסיד את עולם הבא, כיון שלכאורה היה בבחינת מאבד עצמו לדעת.

תוף כדי כך, הבהין בו אחד מאנשי הספינה, וכי אז מיד השליך לו למטה את סירת ההצלה, ומשם משה אותו למעלה לספינה. רבי גרשון עלה אל הספינה, וינד לירכתיה, שם נח קמעא והתאווש ממצבו. מששב לאיתנו, חפש מוון בכיסו כדי לשלם לאיש מיטיבו על הטובה שקמלו כדי שלא יירש אותו מציל עולם הבא על ידי כך. הוא חפש וחפש את המציל שהוא אבל לא מצא שם שום ישמעאלי שיהיה נראה פאותו איש. אז אמר

הרה"ק רבי נפתלי צבי זי"ע מרופשיץ

בעל "זרע קדש"

יזקא דהילולא - י"א איז

הספר אל אביו, וישאלו בתרעמת: אם הקב"ה הוא באמת חסיד, מדוע אינו אומר "ויצמח פורקנה ויקרב משיחה...?"

בלתי ידח ממנו נדח

הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע סעד פעם בלובלין יחד עם היהודי הקדוש מפשיסחא זי"ע והרה"ק רבי דוד מעלעב זי"ע. באמצע היה חסר להם אכל להשלמת הסעודה. לפתע הגיע אברך אחד, עשיר, ונתן להם רובל כסף לצורך זה. הצדיקים שמחו בדבר ושלחו לקנות אכל לסעודה, ושמחו עם עצמם בסודות התורה וקראו דרין.

לאחר זמן רב, כשקל אחד משלש הצדיקים הללו כבר פהו במקום שבתו פאדמו"ר רבי חסידים, נדמנו שוב למנצק אחד, וזה החילו להזיז ימים מקדם, בעת שהיו שוהים בלובלין. בתוך הדברים הם נקרו באותה שמחה שהיתה להם בעת אורחם סעודה שאלו שם. ונקרו גם באותו אברך עשיר שנתן להם רובל כסף טהור כדי לקנות אכל לסעודה.

התחילו הצדיקים הללו לחפש גמחשבותיהם היכן נמצא בעת אותו אברך. פשוטה ולא מצאוהו, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. עד שלאחר יגיעה עצומה מצאנוהו רח"ל לתרבות רעה, ונעשה כמעט גוי. אז אמרו האחד לשני: בדיו הוא שצעצו לו טובה גדולה, כיון שהוא עשה עמנו טובה גדולה בשעתו. ואנחנו, יגעו כלם, עד שהזיזו אותו למנוטב, ונעשה בעל תשובה אמתי, והפר להיות חסיד ירא שמים.

שיחה להכרית אויב ומתנכס

ידוע היה רבי נפתלי זי"ע בעבודת הקדש שלו בשיחה ובגנינה. את עבודת הגנינה והשיחה קבל בידיהם מרבו המבנה הרה"ק כרו "החונה" מלובלין זי"ע, וכן מהרה"ק רבי יצחק אריזון מקאלב זי"ע. פאשר היה מגיע ללובלין בימים הנוראים היה החונה מכבדו להתפלל לפני העמוד, ושם היה מתברר את נגוניו אשר נודעו ללמים בשמם "נגוני רופשיץ". שנתפשוטו לדורות ועד עצם היום הזה.

ביום הפפורים שנת תקע"ג, בש הרה"ק רבי נחמס מנגל מרימנוב זי"ע מרבי נפתלי זי"ע שייד לפני התבה שליח-צבור התפלת מוסף, כשהוא מוסיף ומבשש ממנו שכתבו בתפלת מוסף שהקריסו באפוליאון יצליח במלחמתו. ומו הידוע שרבי נפתלי דוקא היה בנדעתו להתפלל כי הקיסר לא יצליח וכי מתיה לו מפלה גדולה, ואף ידע כי פה דעתו של הרה"ק 'החונה' מלובלין זי"ע.

בשך פה, לאחר כמה חרשים, לקראת שנת פרישת יתרו נסע רבי נפתלי לקו"ניץ, אל הנגיד הקדוש כדי להשפיע שם שלקיסר תהיה מפלה. לביל שבת נגש רבי נפתלי להתפלל לפני העמוד מקו"ניץ קבלת שבת, ולאחר אמירת המזמור "מזמור שיר ליום השבת" אמר: "אומרים שהצדפתים כבר עברו ממוקדם לעבר ברוך ירא, אבל אני אומר להשפיע עזי עד ואתה מרום עלעם ה' וגו' יתפרדו כל פעלי און". ואנחנו, באותו ליל שבת קרוי הקרסוסים והשכדים בחילו של נפולאון. גם למקרת היום, בקריאת התורה בפרישה פאשר אמר רבי נפתלי "נגל מבל" הוסיפו ואמר "נפולאון תפל..."

קומי רני בליקה - גם בגלות...

מנהגו היה, כי פאשר חל אחד משלשית תרגלים במוציא שבת, היה מקצר באמירות בסעודה שלישית ומקמה לגרו ברובת המזון, ועל כך אמר: "שבת קדש! אמנם אתך אורח הגון עברנו, אבל בחוץ ממתין אורח חשיב ומקבד, המגיע רק פעם אחת בשנה, ולכן אני מבכש שליחה על שאני הולך למבבל עתה את האורח החשיב המגיע אלינו."

ביום חג השבועות תק"כ, יום הסתלקות מרנא ורנא הבעש"ט ה' זי"ע, זרחה שמשו של הרה"ק רבי נפתלי זי"ע. אז נודל לאביו רבי נחמס מנגל רבינו מלינסק זי"ע, ולאמו, רבי הגאון הקדוש רבי יצחק הורוויץ זצוק"ל אב"ד בשלש קהילות אה"ו (אלטונה המבורג, וונדסבא). ואף שיש משפחה של אביו היה רבינו, אפי' רבי נפתלי את שם המשפחה של אמו, הורוויץ, בהיותה בתו של הגאון רבי איציקל המבורג זצוק"ל את משנת תלמודו בתורת הנגלה קנה אצל דודו רבי משולם איגרא זי"ע שטיסקניץ. אבל כבר בצעירותו נעשה לתלמידים המבנה של הרה"ק ר' אלימלך מליז'ענסק, רבי מנדלי מרימנוב, והנגיד הק' מקו"ניץ. את מדת השלמות קנה אצל מורו ורבו מרן החונה זי"ע מלובלין, ומי אז ואילך לא זיה ידו מפתח ידיו, ובמחצתו התעלה בתורת החסידות.

בהמלצת הרה"ק רבי מנגל מרימנוב מנה לכהן גרנות העיר רופשיץ, פה פהו שנים רבות. לאחר מכן פהו פרב צעיר לינסק (מקום גרנותו של אביו), סטריז'וב וסאנוק, רק לאחר הסתלקותם של רבותיו בשנת תקע"ה החל לכהן באדמו"רות.

את יסודות חסידותו הציב על מדת השמחה והנגינה, ופעמים רבות גם היה משמיע מילי דבדיחיקא בשמחת חמן וקלה, והיו דבריו דברים התעוררות לעור את החתן והפלה ואת כל המשמתיים לשוב בתשובה שלמה, עד שפלגו דעות היו נשפכים, ועל מילי דשמחה של רבי נפתלי העיד עליו רבו מרן החונה זי"ע מלובלין, כי כשרבי נפתלי משמיע דברי שמחה בשוואיו, הרי אז הוא ממש מקונן בדבריו על מילי דשמחה וכבר היה מעשה, שה'חונה' מלובלין לא יכל לומר 'תקון חצות', ולא ידע מפני מה. הוא שלח את משמשו לבדוק ברחבי העיר האם הפל פשוטה, ואותו משמש תור וספר לרבי פי באיוו חתנה עומד רבי נפתלי על השלחן ומשמיע מילי דבדיחיקא, וכלם מתמוגגים ומגת, ענה החונה ואמר: עכשיו אני מבין מדוע לא יכלתי לומר תקון חצות, כיון שכל הפמליא של מעלה הלכה לשמע את דבריו של רבי נפתלי.

אלפים התקופו בצלו, ביניהם גם אדמו"רים מפרסקים. קדם פטירתו חל מלדבר. ואמר: לעולם לא דברתי דברים ללא יחוד, וקצת, משתש לחי פוחז אני ושם אפי' דברים ללא יחוד. ביום י"א איז תפ"ו עלתה ושמתו השמחה, ומנו"כ בלאנוטס בפולין, על מצבתו נקתבו בין היתר המבות: "חיד דורו בהכתבם אלקים..."

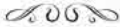
מדברי תורתו נדקפו הספרים "זרע קדש", ו"אגלה שלחה". כמו ש' נלקטו מדבריו תורתו והנבואותיו בספרים: "עשר מצפחות" - דברי חסידות, "אהל נפתלי", "אמרי שפר" ו"אוצרות זרע קדש".

צאצאיו:

הרה"ק רבי אברהם חיים מלינסק זי"ע, הרה"ק רבי יעקב מפעליץ זי"ע, הרה"ק רבי אליעזר מן"קוב זי"ע מיסד שושילתא דנהבא דקיקוב, ובתו הרבנית רייצא ע"ה, אשת הרה"ק רבי אשר ושיעה רבינו זי"ע מרופשיץ, אשר נספלק גערב פסח ועליו אמר החונה מלובלין כי הוא "קרבן פסח".

מתלמידיו:

הרה"ק רבי חיים הלרשטאם מצאנז זי"ע, בעל 'דברי חיים', הרה"ק רבי שלום וזנפול מלמנינקא זי"ע, הרה"ק רבי יעקב צבי יולס מדינוב זי"ע, ממנו 'קהלת יעקב' ו"מלא הרועים", הרה"ק רבי חנוך הניך מיינר זי"ע, מחבר 'לב שמש', 'סיוור לב שמש', מיסד שושילתא אלעסקי, הרה"ק רבי ישראל דב גער וילנרט, רבה של סטאפשיעט, סטריז'וב ויאשינצה.

"נבאי הוא, חסיד הוא..."

הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע, בהיותו עזו' גלד קטן, פנה פעם לביל

הרה"ק רבי נפתלי צבי זי"ע מרופשיץ

בעל "זרע קדש"

יומא דהילולא - י"א אייר

ואולם, לא פך היו הדברים כאשר תשעה פאב חל להיות במוציא שבת. אז היה מאריך ביותר בסעודה שלישית, ואף היה מרבה בזמירות, ואז היה אומר: "שבת קדש! חבל שאת עונבת אותנו! קשה עלינו פרדתך! תשעה באב, אני מבקש ממך להמתין עוד קצת בחוץ, ונהלאי שלא היית מגיע בקלל... ובינתים נמר זמירות לכבוד שבת."

אש אכלה הוא...

הרה"ק רבי פייביש זי"ע א"מ מהובניב הסתופף בצלו של הרה"ק רבי נפתלי זי"ע א"מ מרופשיץ, ונקמה על אחד מגדולי החברה. פעם הביע את דעתו בפני רבו כי רצונו להפיר את זמן צדיקי הדור הרה"ק ה"אחוב ישראל" זי"ע א"מ מאפטא, ואולם, הרבי מרופשיץ הביע את התנגדותו לנסיעה. ברם, רבי פייבוש נסע לבסוף לאפטא, ונדב ברבי מאפטא. אמר על פך הרבי מרופשיץ: דבר זה אינו לטובתו של רבי פייביש. משום שהרבי מאפטא הוא אש להבה בעבודת ה'. ואני שקדתי בכל נחי להנמיך את הלהבות ולהשקית את האש. הרבי מאפטא הוא "העלה על מקרה", והוא ילך את אשיו". ואמנם, לא ארכו הימים והגיעה השמועה, כי רבי פייביש נסתלק בשעת התפלה במחצתו של הרבי מאפטא. מגדל תבערת האש הגדולה ששקד בו. (אוהל נפתלי)

בחמר ביד היוצר

בשמחת הנשואין של חתנו הרה"ק רבי אשר זשיגה זי"ע מרופשיץ זמר חותנו רבי נפתלי את הזמר "פי הנה פחמך ביד היוצר" (שאמורים בליל יום הכפורים), ועיניו הקדושות זלגו דמעות לרב. המסבין לא הבינו מדוע הרבי שר דוקא את השיר הזה, עד שזענה החתן בעצמו, ואמר לקהל: ודאי מתפנן חותני לסיפא דקרא "לגרות הבט ואל מפן ליצר". שמע זאת רבי נפתלי ואמר לחתנו: "לא עליך היתה נפתי גומר זה, פינן שאריו צריך לזה. נפנתי לאנשים אחרים הנקראים פאן..." (זרע קודש)

ראה את שלום אחיך...

אחי של הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זצ"ל, ר' יאקיל מבלוז'וב, חלה פעם, ובאשר נודע הדבר לאחר זמן רב לרבי נפתלי, קם ונסע לבקר את אחיו, ואז התצדק בפני אחיו, כי לא ידע בכלל שחלה.

מאמרותיו:

"ויקרא יעקב לבניו..."

"בקש גלגות את הפך ונסתלקה ממנו שכינה, והתחיל לומר דברים אחרים" (ר"ש").

ולמה נסתלקה השכינה מעקב אבינו? אלא, קשראח יעקב אבינו ע"ה את היסורין והצרות שיבואו על בניו בעקבותא דמשיחא, היה מצר בצרכים, והתעצב אל לבו. וכיון שפך נסתלקה השכינה ממנו, שנהר אין השכינה שנה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה.

"העשיר לא ירבה..."

בקש פעם רבי נפתלי מעשיר פלוני נדבה הגונה לדרב צדקה חשוב. העשיר לא נענה ברצון לבקשותו, ובקש לפטר את רבי נפתלי בסכום פשוט. אמר לו רבי נפתלי: למי המאה לו הדעה, והחכם עיניו פראשו, אל תסתפל רק על ראש הפסוק "העשיר לא ירבה", אלא תקום מצות צדקה גדת וכדיו, כפי ברבת השי"ת אשר ברה אותך.

די מחסרו אשר יחסר לו

רבי נפתלי היה אומר עה"פ "די מחסרו אשר יחסר לוי": סופי התבות של התבות הנ"ל [ו, ה, ו] הם בגימטריא "פתב". לרמז לנו, שגם פתב המלצה היכול לעורר לנצרה, הוא בכלל מצות צדקה. ולמה נרמז ענין זה רק בסופי תבות ולא בפרוש בפסוק: ללמדנו, כי העקר במצות צדקה הוא לתת לעני כספי ממש, ולא לפטר את עצמו בתינת מתנה. כי המקתב הוא רק גדלות ברירה.

"מה יפית ומה יעמית אהבה בתענגים"

אין זו חכמה לעבד את ה' בשעת הדחק, כשורוצים ומצפים לישועה. רבותא היא לעבד את ה' גם מתוך מנוחה ותענוג.

העלות נר תמיד - לזכר נשמת

רבי יצחק מראדוויל בר"מ המגיד מזלוטשוב

רבי יהודה צבי בר"ר שמואל זנוויל ממסרעטין

(ב' דגל מחנה יהודה)

י"ב אייר

רבי מסעוד ב"ר יעקב אביחצירא

י"ד אייר

רבי שמואל מקארוו ויגרוב

ט"ו אייר

רבי חיים מאיר יחיאל ב"ר אבי עזרא זליג שפירא ממוגלנצא

ט"ז אייר

רבי מנחם מנדל מדאמיטש בר"ר דוד מזבלטוב

רבי צבי הירש בר"ר ניסן חיים רוזנבוים אדמו"ר מקרעטשנף סיגט

י"א אייר

רבי יצחק ב"ר יעקב אלפסי (הרי"ף)

רבי יוסף ב"ר מאיר תאומים (ב' פרי מגדים)

רבי משה מזווהיל בר"ר יחיאל מ. מזלוטשוב

רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר מקומארנא

(ב' השלחן הטהור)

רבי שמואל ב"ר משה אהרן מקאמיניא

רבי דוד מטאלנא ב"ר מרדכי מטשרונבל

רבי הלל ב"ר ברוך בענדט ליכטנשטיין מקולומיי

י"א אייר

רבי נפתלי צבי מרופשיץ ברמ"מ מלינסק (ב' אילה שלוחה, זרע קודש)

פְּרִשְׁת אַחֲרֵי מוֹת

פְּעָמִים עַד שִׁדְע לְמוֹדוֹ, כִּף בְּעִנְיֵי יִרְאַת שָׁמַיִם כָּל אֶחָד דּוֹמֵה לְתַלְמִיד שֶׁל רַבִּי פְּרִידָא שֶׁצָּרִיף לְשַׁנֵּן לְעֶצְמוֹ ד' מֵאוֹת פְּעָמִים עַד שֶׁהִדְבֵּר יָגִיעַ לְלַבּוֹ, כִּי אֶפְלוּ אֲנָשִׁים גְּאוּנִים בְּשִׁכְלָם דּוֹמִים לְתַלְמִידוֹ שֶׁל רַב פְּרִידָא, וְהֵם זְקוּקִים לְלַמַּד ד' מֵאוֹת פְּעָמִים כְּדֵי לְהַכְנִיעַ אֶת לִבָּם.

מִסְפָּרִים עַל הַגְּאוּן מוֹלִינָא שֶׁלְמַד בְּלִילָה אֶחָד זְבָחִים וּמְנַחֲוֹת, וְגַם מִסְפָּרִים עַל הַגְּאוּן הַזֶּה שֶׁהִמְשִׁנָּה וְאָלוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שְׁעוֹר גַּם כֵּן לְמַד כָּל הַלִּילָה אַף עַל פִּי שֶׁתְּפִסְתוּ הֵיחָה כָּל כִּף מְהִירָה, שֶׁלְמַד זְבָחִים וּמְנַחֲוֹת בְּלִילָה אֶחָד, אֲבָל כְּדֵי לְהַשְׁפִּיעַ עַל הַגּוֹף שֶׁיִּקְבַּל אֶת עַל הַמְשָׁנָה, וְאָלוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שְׁעוֹר, הֵיחָה צָרִיף לְלַמַּד כָּל הַלִּילָה עַד שֶׁיִּכְנָסוּ הַדְּבָרִים בְּלַבּוֹ.

מִזְדָּה יוֹכֵל הָאָדָם לְלַמַּד עַד כַּמָּה צָרִיף לְהַתְּבַוְּנָן וְלַעֲמַל לְהַחְדִּיר אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה בְּלַבּוֹ, וְלֹא לְהַסְתַּפֵּק רַק בְּמָה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּשִׁכְלוֹ, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב 'תִּנְהַג בְּנֵי לְבָב לִי, כְּמוֹ שֶׁהַתְּבִשָּׂא הַסֶּבֶא זַ"ל מִקְלָם מִן הַרשִׁ"ז, אֶפְלוּ אִם הָאָדָם יוֹדֵעַ בְּשִׁכְלוֹ כָּל הַתּוֹרָה, הוּא עוֹד רְחוּק מְאֹד מִמְעֻשָּׂה, וְאָמַר שֶׁזֶה דּוֹמֵה כְּשֵׁנִי בְּנֵי אָדָם, וְכִי אִם רְאוּבֵן יוֹדֵעַ צָרִיף שֶׁמַּעֲוֵן לַעֲשׂוֹת, וְזֶהוּ כָּל הָעֲבוּדָה שֶׁל אָדָם שֶׁיִּטְהַר אֶת לְבוֹ וְנִפְשׁוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַפֶּסֶק בֵּין שִׁכְלוֹ לְלַבּוֹ, לְכֵן הִזְהִירָה הַתּוֹרָה מִכָּל שְׂקֻצִים, וְאָמַר חֲכָמֵינוּ ז"ל וְנִטְמָאתֶם אֶל תִּקְרָא וְנִטְמָאתֶם אֶלֹא וְנִטְמָתֶם, כִּי כָּל אֵלוּ הַדְּבָרִים מִטְמָטְמִים לְבוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ דְבָרֵי תּוֹרָה בְּלַבּוֹ.

וַיְדַבֵּר ד' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אַהֲרֹן בְּקִרְבָּתֶם לְפָנָיו ד' וַיִּמְתּוּ: (טו, א)

דְּרָכֵי מוֹסֵר

רַבִּי יַעֲקֹב נִימְנו - מְנַהֵל רוֹחֲנֵי אוּר יִשְׂרָאֵל

הַלְמוּד לְכָל אָדָם כַּמָּה עֲלִיו לַעֲבֹד לְהַחְדִּיר לְמוֹד הַתּוֹרָה בְּלַבּוֹ וְלֹא רַק לְיַדֵּעַ בְּשִׁכְלוֹ

מוֹסֵר גְּדוֹל יֵשׁ לְלַמַּד מִכָּאן, כִּי אֶפְלוּ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל מְשִׁיחַ ד' לֹא מִסְפִּיק שְׂאוּמֵרִים לוֹ שֶׁלֹּא יָבֵא בְּכָל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְאֵם יָבֵא יָמוּת, אֶלֹא צָרִיכִים לְהִזְהִירוֹ שֶׁלֹּא יָמוּת כְּכִנּוּי, כִּי מֵה שְׂרוּאִים בְּעִינַיִם מִשְׁפִּיעַ יוֹתֵר עַל הָאָדָם.

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּקִהֶלֶת (ט, יב) אָמַר כִּי לֹא יוֹדֵעַ הָאָדָם אֶת עֲתוֹ, כְּדָגִים הַנֹּאֲחָזִים בְּמַצּוּדָה וְכַצִּפְרִים הַאֲחָזוּזוֹת בַּפֶּחַ, אַף עַל פִּי שֶׁכָּל אֶחָד רוֹאֶה כְּמַעֲט כְּכָל יוֹם אֶת סוּף כָּל הָאָדָם, וְכִי לֹא יוֹדֵעַ הָאָדָם אֶת עֲתוֹ, כְּכָל זֹאת לֹא דֵי בְּרֵאִיָּה זֹאת וְהַחֲכָם מִכָּל אָדָם צָרִיף לְעוֹרֵר עַל זֶה בְּצִיּוּרִים הַמְּבַלִּיטִים יוֹתֵר מְצִיאוֹת זֹאת, וְדוֹמֵה מַצְבוֹ שֶׁל אָדָם לְדָגִים הַנֹּאֲחָזִים בְּמַצּוּדָה וְכַצִּפְרִים הַאֲחָזוּזוֹת בַּפֶּחַ. וְאֶחָד כָּל זֶה כָּל אֶחָד הוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ מְשִׁים אַחֲרֵיתוֹ מוֹל עֵינָיו לְהַכִּין לְעֶצְמוֹ צְדָה לְדָרֶךְ, כְּמוֹ שֶׁהוּבָא בְּסִפְרֵי שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה לְרַבְּנּוֹ יוֹנָה בְּשַׁעַר הַשְּׁנִי וְכו'.

וְהֵעֲנִין בְּזֶה, כִּי עִנְיֵי יִרְאַת שָׁמַיִם אֵינִם נִקְנִים לְאָדָם וְלֹא נִכְנָסִים בְּלַבּוֹ שֶׁל אָדָם בְּרֵאִיָּה בְּעִלְמָא אוֹ בִּידִיעָה, אֶלֹא צָרִיף לָזֶה עֲבוּדָה רַבָּה כְּמוֹ שֶׁאָמַר עַל זֶה מוֹרֵי וְרַבֵּי הַגְּאוּן הַצְּדִיק רַבִּי מִשֶּׁה רוֹזְנִשְׁטֵיין זַ"ל מְשַׁגִּיחַ הִישִׁיבֵת לוֹמְזָה, שֶׁמַּצִּינוּ בְּגִמְרָא שְׂרַבִּי פְּרִידָא הֵיחָה לוֹ תַלְמִיד שֶׁלְמַד אוֹתוֹ ד' מֵאוֹת

ממני ותהי יראתם אתי מצות אנשים מלמדה, הלב רחוק מה' עד כי המצוות והיראה נעשו מלמדה, שפן ההרגל מרחיק את האדם מבוראו, הפה והשפתים ממשיכים בהרגלם, אולם ההתלהבות הלהט והרגש וכל הכלול במסגרת הלב נעלם ואיננו.

עקר עבודת האדם היא לחדש את ההרגשות מידי שעה ולשמר על הלב לבל יצטנן בעבודת ה', ולא תהיה יראתו מצות אנשים מלמדה.

יסוד נעם החיים של שנות הלמוד בישיבה, שאינן נשפחות מן האדם לעולם, הלמוד מתוך שמחת הלב, והדרך לזכות בשמחת הלב היא ללמד את פקודי ה' משמחי לב בצמא, וכאמרם ו"ל, והוי שותה בצמא את דבריהם, השבע אינו שמח לעולם, אצלו קים תמיד מצב של מלמדה, ולבו רחוק, רק השותה בצמא שמח בהשגת החכמה.

ונתן אהרן על שני השעירים גרלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל: (טו, טז)

באר יוסף

רבי יוסף צבי סלנט - רב וצאב בית דין ורושלים

הלמוד שיש לכל אחד ללמד מגורל שני השעירים לעבודתו ביום הגדול לד'

בגמרא יומא (מ, ב) הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת, וברש"י, אם קרא לו שם בלא גורל.

הטעם מה שנשפחה פאן מכל שאר הקרבנות, שבכל הקרבנות מתקדש הקרבן במה שמקדישו בפה דוקא, וכאן אינו מתקדש בקדשת פה אלא דוקא בגורל, אולי יתכן להבין על פי מה שמצינו בענין הפרים של אליהו הנביא המבאר במלכים (א, יח) שלקח

ויאמר ד' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת: (טו, טז)

שיחות מוסר

רבי חיים שמואלביץ - ראש ישיבת מיר

הבריחה מההרגל וכל החדוש בכל התקרבות לעבודת ד'

ההרגל הנו האויב הגדול של כל רגש קדשה והתורמות, ובשעה שאדם נצב אל מול הנעלה והנשגב, ובנפשו מתנוצצים זיקים של אש קדש, מגיח ההרגל ומכבה את גחלי הקדש בזו אחר זו עד כי האש דועכת כליל. שפן מי גדול מאהרן הכהן קדוש ה', ששטרם כנס לפני ולפנים הוא פורש שבעה ימים פרישה של קדשה, (תוספתא פרה, ב), אף על פי כן הזהר אהרן בכל חמר הדין ואל יבא בכל עת אל הקדש, לפי שגלוי שכינתי שם וזהר שלא ירגיל לבא.

וכתב החסיד יעבץ, כי בטבע האדם לקוץ בדברים בהתמדתם ויבואו לבזו המלמד והתורה עצמה, ולכן אמר התנא שאל יאמר אדם כבר שמעתי דבר זה פעמים רבות, אלא הוי שותה בצמא את דבריהם, כאלו לא שמעתם מעולם, לא במעלות ורוחניות בלבד, אלא גם רגשות טבעיים כנשיאת חן וכדומה דועכים ומתבטלים על ידי ההרגל, ולא זו בלבד אלא שבמקום החן בא מאוס בדבר.

דבר זה מצאנו במדרש מטרונה אחת שאלה את רבי יוסי וכו', אמרה לו מוסיפה אני על דבריך, אמורה הייתי להנשא לאחי אמי, ועל ידי שגדלתי עמו בבית התכערתני בעיניו, והלחץ ונשא לו אשה אחרת ואינה נאה כמוני (בראשית רבה יא, יא), וכך נתפרש גם בכתוב 'הקר וגלף מבית רעף פן ישבעך וישנאך' (משלי כח), אף לרע הטוב מהנה ההרגל ספנה עד שעלול הוא להפך מאוהב לשונא, עד כדי כך קצה נפש האדם בגלל ההרגל.

ועל כך מתריע הנביא ואומר יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק

שְׁהֲרָאוֹן מֵלֹא אֶת תְּפִקִּירוֹ בְּיוֹם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וְקִיָּם מִצֹּת הַתְּשׁוּבָה בְּשִׁלְמוֹת פְּרָאוֹי וְכַמְצוּהָ, וְשָׁב מִחֻטְאָיו בְּכָל לְבוֹ וּנְפָשׁוֹ בְּחֻרְטָה עַל הָעֵבֶר וְקִבְּלָהּ לְהַפֵּא וְכוּ'. וְעַל אֲדָם פְּזוּה מְרַמֵּז הַשְּׁעִיר הַנִּכְנָס לְפָנָי וּלְפָנָיִם מְרַפֵּז מְקוֹם הַשְּׂכִינָה.

אָבֶל הַשְּׁנִי שֶׁלֹּא פָּעַל עָלָיו עֲצוּמוֹ שֶׁל יוֹם הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא נִחְעוֹרֵר לְשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה, אָף עַל פִּי שְׂבָמְצָבוֹ בְּעִבְרוֹת וּזְכִיּוֹת עוֹמֵד הוּא כְּמוֹ הַרְאֲשׁוֹן וּמִשְׁתוּהָ עִמוֹ, אָבֶל עָצֵם הַדְּבָר שְׁעֵבֶר עָלָיו הַיּוֹם בְּלִי הַרְהוּרֵי תְשׁוּבָה וְתֵהִי עוֹנוֹתָיו עַל עֲצוּמוֹתָיו נִכְתָּב מִשׁוּם כֶּף בְּסִפְרָן שֶׁל רְשָׁעִים, כִּי יוֹם הַכַּפּוּרִים אֵינוֹ מְכַפֵּר אֶלֶּא לְשָׁבִים וְכוּ'. וְעַל זֶה מְרַמֵּז הַשְּׁעִיר שֶׁנִּשְׁלַח לְעֲזָאוֹל אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה, וַיִּכְנַן מִמְצוּהָ זוֹ שֶׁל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים יֵשׁ לְלַמֵּד דַּעַת אֶת הָאָדָם לְהִתְבַּוְּנֵן מֵהֶם וְלִקְחַת לֶקַח וּמוֹסֵר הַשֶּׁפֶל שֶׁדִּגְמַתֶּם מִכּוֹן עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל.

וְסַמָּךְ אֶהְרֵן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר הַחִי וְהַתּוֹדָה עָלָיו אֶת כָּל עוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמְדַבֵּרָה: (טו, כא)

פְּנִיִּם יְפוֹת

רבי פנחס הלוי הורביץ - ההפלאה

הַלְמוּד שֵׁשׁ לְכָל אֶחָד לְלַמֵּד מְגוּרֵל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים לְעִבּוּדָתוֹ בְּיוֹם הַגְּדוּל לַד'

בְּיַד אִישׁ עֵתִי וְגו'. בְּיוֹמָא (י"ט) עֵתִי אֶפְלוּ בְּשַׁבָּת, שֶׁאֵלּוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְכוּ' עַל מֵה שֶׁכְּתוּב בְּזֶה בְּשֵׁם אֲדוֹנֵי מוֹרֵי רַבִּי הַגָּאוֹן ז"ל בְּהַקְדַּמַּת קוֹנְטְרָס אַחֲרוֹן עַל מַסְכַּת פְּתוּבוֹת, כִּי בְּיוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם רַבִּי יִשְׁמַעֵאל דּוֹרֵשׁ ג', חֲלוּקֵי כַּפָּרָה וְתְשׁוּבָה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עֵבֶר עַל עֲשֵׂה וְכוּ', עֵבֶר עַל לֹא תַעֲשֶׂה וְכוּ', עַל כְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין וְכוּ', אָבֶל מִי שֵׁשׁ בְּיָדוֹ חֲלוּל הַשֵּׁם אֵין יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר וְכוּ'. וְעוֹד מְצִינוּ בְּאֶשֶׁם תְּלוּי שְׁנֵי הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר עָלָיו לְהִגֵּן מִן הַיִּסּוּרִין (כְּרִיתוֹת כ"ה), וְהוּא

שְׁנֵי פָּרִים הָאֶחָד שֶׁהַקְּרִיב אֵלָיְהוּ, וְהָאֶחָד שֶׁהַקְּרִיבוּ נְבִיאֵי הַבַּעַל. וְאָמְרוּ בְּמִדְרַשׁ רַבָּה (במדבר, כג) שֶׁהַשְּׁנֵי פָּרִים הָיוּ תְּאוּמִים וְגִדְלוּ בְּמַרְעָה אַחַד, וּפְרוּ שֶׁל אֵלָיְהוּ מִיַּד נִמְשָׁף אַחֲרָיו, וְהִפָּר שֶׁעָלָה לְשֵׁם הַבַּעַל נִתְקַבְּצוּ כָּל נְבִיאֵי הַבַּעַל וְנְבִיאֵי הָאֱלֹהִים, וְלֹא יָכְלוּ לְזוּז אֶת רִגְלוֹ עַד שֶׁפָּתַח אֵלָיְהוּ וְאָמַר לוֹ לֵךְ עִמָּהֶם, הַשִּׁיב הִפָּר וְאָמַר לוֹ לְעֵינַי כָּל הַעַם, אֲנִי וְחַבְרֵי יֶצְאָנוּ מִבְּטָן אֶחָד מִפֶּר אֶחָד, וְגִדְלָנוּ בְּמַרְעָה אַחַד, וְהוּא עָלָה בְּחֻלְקוֹ שֶׁל מְקוֹם וּשְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתְקַדַּשׁ עָלָיו, וְאֲנִי עֲלִיתִי בְּחֻלְק הַבַּעַל לְהַכְעִיס אֶת בּוֹרְאִי, אָמַר לוֹ אֵלָיְהוּ פֶּר אֶל תִּירָא לֵךְ עִמָּהֶם וְאֵל יִמְצְאוּ עֲלֵיךָ, שֶׁשֵּׁם שְׁשׁוּמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְקַדַּשׁ עַל אוֹתוֹ שְׁעִמִּי, כֶּף מִתְקַדַּשׁ עָלֶיךָ. אָמַר לוֹ וְכֶף אִתָּה מִיַּעֲצֵנִי, שְׁבוּעָה שְׂאִינִי זֶה מִכָּאֵן עַד שֶׁתִּמְסַרְנִי בְּיָדָם שְׂנֵאֲמַר וְיִיחַחוּ אֶת הִפָּר אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם, וּמִי נָתַן לָהֶם אֵלָיְהוּ, עַד כָּאֵן.

וְהִגֵּדָה כָּאֵן בְּשְׁנֵי הַשְּׁעִירִים מִצּוֹתָן שִׁיְהִיו שְׁנֵיהֶם שׁוּיִם בְּמִרְאֵה וּבְקוֹמָה וּבְדַמִּים וּלְקִיחָתָן כְּאֶחָת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּמִשְׁנָה (יומא סב, א), וְאִם אֲמַנְסֵם שְׁבִשְׁנֵיהֶם נַעֲשׂוּ מִצּוֹת הַתּוֹרָה וְרִצּוֹן הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, וְאֵינוֹ מִמֶּשׁ כְּדַמִּיּוֹן שְׁנֵי הַפָּרִים שֶׁל אֵלָיְהוּ, אֲשֶׁר הָאֶחָד נַעֲשֶׂה לְשֵׁם ה', וְהַשְּׁנִי לְשֵׁם הַבַּעַל, אוֹלָם סוּף סוּף כְּמֵה רְחוּק וְנִבְדָּל מַעֲשֵׂה הַשְּׁנִי מִמַּעֲשֵׂה הַרְאֲשׁוֹן, שֶׁהַרְאֲשׁוֹן מִשְׁנֵי הַשְּׁעִירִים נִשְׁחַט בְּהַכְּשֶׁר עַל יָדֵי הַכֹּהֵן גְּדוֹל, וְנִכְנָס דָּמוֹ לְפָנָי וּלְפָנָיִם בְּקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים בֵּין שְׁנֵי בְּדֵי הָאֲרוֹן, וְהַכֹּהֵן גְּדוֹל הָיָה מְזֵה מְדָמוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפָּרֹת וּלְפָנָי הַכַּפָּרֹת, וְכֵן בְּהִיכָל עַל הַפְּרֻכֹת וְעַל קַרְנוֹת מִזְבַּח הַזֹּהֵב וְעַל טַהֲרַת הַמִּזְבֵּחַ, וּלְעַמְתּוֹ הַשְּׁנִי לֹא זָכָה אֶפְלוּ לְשַׁחֲטָה כְּשֶׁרָה, אֶלֶּא נִשְׁתַּלַּח עַל יָדֵי מִי שֶׁהוּא הַמְדַבֵּרָה אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה וְכוּ'.

מִכָּפָל זֶה יֵשׁ לָנוּ לְמוֹד מוֹסְרֵי וְהִתְבַּוְּנוֹת, שְׂדֵמִיּוֹן כְּזֶה עָלוּל לְהִיּוֹת גַּם בְּשְׁנֵי אֲנָשִׁים, שֶׁהֵם שׁוּיִם וְעוֹמְדִים בְּמִצְבָּב אֶחָד בְּדַרְגָּתָם וְהִתְגַּהֲתוּ, וְדוּמִים זֶה לָזֶה בְּכָל עֲנִינֵיהֶם, וּבְיוֹם הַזֶּה יֵצֵא גּוֹרְלָם, שֶׁהָאֶחָד נִתְעַלָּה בְּמַעֲלָה עֲלִיוֹנָה, וְהַשְּׁנִי יָרַד חֹס וְחִלְיָה מִשָּׂה מִשָּׂה, וְהוּא

הנה, ועל ידי התשובה הקדוש ברוך הוא מטהר את האדם להנצל גם מיסורי הגוף, וזהו לפני ה' תטהרו ורמז על עולם המחשבה לפני ה'.

ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' לפני משכן ה' דם יחשב לאיש שהוא דם שפך ונכרת האיש הוא מקרב עמו: (וי, ד)

אור החיים

רבי חיים בן עטר - האור החיים

טעם כסוי הדם בחיה ולא בבמה לגלות דרגות האדם השונות בחייו

ונתתי אל לבי לדעת, מה טעם יצו ה' לכסות דם חיה ועוף, ולא דם בהמה, בשלמא דם הנזרק על המזבח הוד ותפארת לו מדם חיה ועוף, אבל דם שחיטת חילין אשר הוא גופל וגלוי לעינים, למה תגרע בהמה מחיה, ומה גם למה שמצינו שפטר לו זה קרבן מהבהמה, ולא מחיה ועוף, זולת תורים ובני יונה.

והנה לפי מה שפרשנו שחיה דמה היא הנפש עצמה, מה שאין בן הבהמה, כי יש נפש מלבד הדם, והיא מרובת בדם ואין דמה עצמו נפשה, לזה לא צוה ה' לכסות הדם, אלא הדם שהוא עצמו נפש, מה שאין בן הבהמה, שאין הדם עצמו נפש כמו של חיה ועוף, והגם שגם בדם בהמה יש נפש בו, עם כל זה לא הדם עצמו נפש ואין כסוי אלא למרגש ולא להיולי הגם שישנו, והבן.

וראיתי לתת לב משכיל מפני מה נשתנית ברית חיה מבהמה בכחינה זו, ונראה שהטעם הוא לפי מה שקדם לנו בהתבוננות משפלות השפעות הקיום והעמדת כל יש, כי האל הבורא ברוך הוא הוא חיות הכל, והכין ועשה פעולות כדי שכל הווה יגיענו ההסתפקות מן הצרף לקיימו, וחלק כל בריותיו לארבע הדרגות והם אש, רוח, מים, עפר, וכל אחת כלולה מהד'.

מה שכתוב שם ד' חלוקי פפרה ורמז בזה בתבת וכפר עליכם, בראשי תבות עליכם עשין לאוין יסורים בריתות מיתה.

ואמר על זה מכל חטאתיכם לפני ה', דהינו חטא בצנעה שאינו חלול השם, אבל חטא מפרסם שיש בו חלול השם אין יום הכפורים מכפר, ועוד אמרו בזה בסוף יומא (פה, ב) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם.

ויש לפרש מה שאמרו חכמינו ז"ל (שם פה, ב) שצריך להתודות לפני יום הכפורים, וזה שאמר בתחלה אתם מטהרים להתודות ולשוב בתשובה קדם יום הכפורים, ואחר כך הקדוש ברוך הוא מטהר אתכם, וזהו לפני ה' דהינו לפני בא יום ה', ועל זה מיייתי ואומר מקנה ישראל ה' מה מקנה מטהר את הטמאים, ירצה כמו שמקנה אינו מטהר אלא בחפיפה תחלה שלא יהיה דבר חוצץ, אף בן בישראל כתיב (ישעיה נט, ב) עוונותיכם מבדילים ביניכם והוי חציצה אם לא ינקה את עצמו בתחלה בתשובה, והינו דכתיב (מלאכי ג, ז) שובו אלי ואשובה אליכם.

ועוד יש לפרש מה שאמרו לפני מי אתם מטהרין, מפני שהחטא פוגם בשרש נשמתו שהוא בעולם העליון, כי התשובה לפני יום הכפורים היא במחשבה, וידוע כי החוטא בשוגג שהוא במעשה לבד אינו פוגם אלא בעולם עשיה, ובמחשבה מגיע הפגם עד עולם הפסא שהוא עולם הנשמות שהוא במחשבה, וזהו שאמרו (שם פה, א) גדולה תשובה שמגיעת עד פסא הפכוד, שבתשובה הוא מכפר על המחשבה, ואז הקדוש ברוך הוא מטהר כל נפש ורוח שהם בעולם עשיה, כדכתיב (מדרבך ה, יא) מאשר חטא על הנפש, והינו דאמר לפני מי אתם מטהרין, שאתם מטהרים שרש נשמתכם שהוא בעולם עליון, לכך כתב האר"י ז"ל מה שכתוב ואתה צדיק וכו', כי אמת עשית ואנחנו הרשענו, כי הענש הוא ביסורי הגוף להמשיך הפגם מעולם האמת על האדם עצמו בעולם

נסתעף בקצת מהחיות והעופות ועשה בהם שעור ההסתפקות והגם שלא בא איכותם אלא על ידי נשר כי הוא הנשפע ראשון זה הוא סוד מי יתן טהור משמא וגו' (איוב יד ד).

משנה ברורה

רבי ישראל מאיר הכהן - הקפץ חיים

למוד התורה מהנה עקר החיים ללמדה, כמזון הגוף לקיים האדם

בתבה לנו התורה וישמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם, דהינו בחיי עולם (כמו שתרגם אונקלוס), רצה לומר בהם דוקא בחקותי ובמשפטי ולא בדברים אחרים.

וזהו גם כן מה שכתבה לנו התורה 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב' רצה לומר חיים ממש, כי על ידי קיום התורה נמשך אור על הנפש שיתחנה אותו האור נצח. וזהו גם כן מה שאנו אומרים בברכת קריאת שמע אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת תורה ומצוות וכו', רצה לומר שלפי שאוהב אותנו אהבת עולמים, לכן נתן לנו התורה ומצוותיה כדי שבאורה נחיה לעולם. וזהו מה שאנו מסימין תכף כי הם חיינו וארץ ימינו.

היוצא מדברינו שהתורה הקדושה היא בפשיטות מזון רוחני להנפש, כמו הלחם שהוא מזון לגוף, וזהו שכתוב 'לכו לחמו בלחמי ושתו ביינן מסכתי', וכידוע שהלחם הוא רמז להלכות של התורה, וזין הוא רמז לסודות התורה הצפונים בתוכה, כמו הזין הצפון בהעניבים, אם פן נשם שהאדם מחפש בכל כוחותיו להשתכר מעות לקנות על כל פנים לחם לזון את גופו שלא יחלש ברעב ויתקצרו ימיו, על אחת כמה וכמה שצריך להכין מזון להנפש והוא קיום התורה ומצוותיה כדי שלא תכלה נפשו וימות מיתה נצחית חס וחלילה.

הנה בכל זה יבאר הכתוב שהתחלנו בו ויצונו וגו' לטוב לנו כל הימים לחיתנו, הינו שעל ידי קיום חקי התורה נהיה חיים וקיימים

וארבעה אלו תחלת היותם היא נעלמת מעיני כל בשר, והיא רוחנית בתכלית הרוחניות, והם ד' רגלי פסא כבודו יתברך, ונשפעים מהם בכיוצא בהם ד' בריות אחרות, נושאי הפסא, פני אדם, פני נשר, פני אריה, פני שור, וינגדם ד' מלאכים, גבריאל, רפאל, מיכאל, נוראל, אלו הכנה לאלו וימקבלין זה מזה, ולעמתם יש למטה מקבלין בבעלי חיים, אדם, שור, נשר, אריה, אדם מין אנושי, שור מין בהמה, אריה מין חיה, נשר מין עוף, וינגדם בדוממים עפר, מים, אש, רוח, וכל אחד לכול מארבעתם.

וגם בכחינת הנשמות שהם בריאה העליונה שבעליונות, אשר ברא ה' מאורות עליונות חלק ה' ברוך הוא, כמו כן ימצאון בחינות, וחרו הדין שכל נושא ונושא כולל כל זה, וכל מדרגה משפעת ונשפעת ממדרגת פסא הכבוד שהיא למעלה מחיות הקדש עד מדרגת הדומם.

ומעתה אבוא לראות הנשפעים הנדמים מהד' בחינות הנגלים דגמתם למעלה, והנה יש לנו בחינת שור בהמה טהורה הנשפעת מדמות פני שור, אבל חיה ועוף לא מצינו בנדמים נשפעים למטה מהמשפעים מהקדושה, כי אריה חיה טמאה, נשר עוף טמא, ויש לנו לחקר זאת למה נמנע הנדמה מהתקבל בחינת הקדושה והטהרה כמו שקבל השור, גם מנין נמשכה בחינת הטהר שאר חיות הטהורות, אשר התיירה תורה איל וצבי וגו'. דע כי יש הדרגות שאין יכלת במקבל לקבל בתגברת המשפיע בחינתם בסוד טעם עני חכמי ישראל, כידוע ליודעי דעת, בהתבוננות הצודק בשכל ההבחן, ולזה לצד כי אריה ונשר ושלמשה באו בתגברת לא יוכלו לסבל שעור הנתפזן והנשפער אליהם בתכונת איכותם, ולצד חסרון התקבלם השערת ההסתפקות מבחן הנרוב אשר בגן ה' כשעור הצלחתם מהמקנה אליהם זו סבה למרחקם אשר צוה ה' לאיש ישראל לכל יקרב אליהם, כי איש ישראל הצלח בנקוה אליו בסוד אומרו (דברים ד ד) הדבקים בה, ושעור אשר הגיע לבחינת אריה נשר כמוהו, וכשעורו

וְשֶׁכֶר לְמוֹד הַתּוֹרָה הוּא גְדוֹל מְאֹד מְאֹד כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל, אֵלֵינוּ דְּבָרִים שְׂאֵדָם אוֹכֵל פְּרוּתֵיהֶם וְכוּ' וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כָּלֶם, וְגַם מִתְּרַבּוּת לְהֵאָדָם מִצּוֹת עַל יְדֵי לְמוֹד הַתּוֹרָה כְּמַעַט אֵין שְׁעוֹר, כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא הַגֵּר"א רֵאֵיָה בְּשָׁנוֹת אֲלֵיהֶו מִירוּשְׁלַמִי דְכָל תְּבָה וְתָבָה שְׂאֵדָם לְוִמֵד תּוֹרָה הוּא מִצּוֹת עֲשֵׂה בְּפָנָי עֲצָמָה (הקדמה למשני"ב).

לְעוֹלָם אִף בְּעוֹלָם שְׁפִלּוֹ טוֹב, וְשָׂמָא יֵאמֵר הֵאָדָם מֵה צָרִיף הוּא לְהִכִין עֲבוּר חֵיתוֹ שְׂמָה, הֵלֵא בְּסוּף יְמֵי חַיָּו נִפְרָד נִפְשׁוּ מְגוּפוֹ, וּמֵה שְׂרִיף עַל זֶה הַכְּנָה, לְכַף מְסִים הַכְּתוּב כְּהִיּוֹם הַזֶּה, רְצָה לְוִמֵר כְּמוֹ שְׂאֵתָה רּוּאָה שְׂהֵאָדָם פֵּה בְּזֶה הָעוֹלָם נִבְרָא עֲבוּרוֹ מְזוֹן לְהַחִיּוֹתוֹ בְּזֶה הַזְּמַן הַקָּצֵר, כֵּן נִבְרָא עֲבוּרוֹ מְזוֹן רּוּחַנִי לְהַחִיּוֹתוֹ כֹּל הַיָּמִים, וְהוּא עַל יְדֵי קִיּוֹם חֲקֵי הַתּוֹרָה.

פְּרִשְׁת קְדָשִׁים

שְׂכָתוּב (בראשית ד כה) 'וַיַּדַע אָדָם עוֹד אֵת אֲשֶׁתוֹ', שְׂצָרִיף קְדָשָׁה יְתָרָה בְּשַׁעַת תְּשִׁימִישׁ. וְזֵהוּ שְׂאֵמֵר 'קְדָשִׁים תְּהִיּוּ' בְּמֵה שְׂרָמּוֹז בְּמַלְת 'קְדָשִׁים' וְלֵא תַחֲסֵרוּ דְבָר, וְהַטַּעַם, 'כִּי קְדוֹשׁ אָנִי ה'' וְאֵינִי מְקַבֵּל שׁוֹם דְּבָר שְׂאֵין בּוֹ קְדָשָׁה, כִּי כָל מִין לְמִינֵיהּ אֲזִיל, לְפִיכָף הַזְּהָרוּ שְׂתֵהִיו קְדוֹשִׁים בְּכָל דְּבָר:

דְּבַר אֵל כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם קְדָשִׁים תְּהִיּוּ כִּי קְדוֹשׁ אָנִי ד' אֲלֵהֶם: (יט. ט. ב)

פְּתוּחֵי חוֹתֵם

רַבִּי יַעֲקֹב אַבִּיחֻצִיבָא - ה"אביר יַעֲקֹב"

צָרִיף הֵאָדָם לְהַתְקַדֵּשׁ בְּכָל מַעֲשֵׂיו קְדָשִׁים תְּהִיּוּ. אֲפִשֵׁר לְרַמּוֹ, דְּהִנֵּה הַקְּדָשָׁה שְׂצָרִיף הֵאָדָם לְהַתְקַדֵּשׁ, צָרִיף לְהַתְקַדֵּשׁ בְּכָל דְּבָר: בֵּין בְּתוֹרָתוֹ, בֵּין בְּדַבּוּרוֹ, וְאִכְלִיתוֹ וּשְׂתִיתוֹ, וְתַשְׁמִישׁוֹ, וְהַסֵּרַת הַתְּאֵוָה, בֵּין תְּאֵוֹת הַמְּמוֹן, וְאִם לֹא הִזָּה קְדוֹשׁ בְּכָל אֵלֵה, אֵין קְדָשָׁה חִלָּה עֲלֵיו:

מִשְׁנַת רַבִּי אֶהְרֹן

רַבִּי אֶהְרֹן קוֹטְלֵר - רֵאשׁ יְשִׁיבַת לְיִיְקוּוֹד

יְרֵאת הַשְּׂמִימִים וּקְדָשַׁת הָאָדָם הִנֵּה הַהֲכַשְׂרָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר לְלַמּוּד הַתּוֹרָה

הַנֵּה עָקֹר גְּדוֹל הוּא כִּי לְתוֹרָה צָרִיכִים הַכְּשָׁרָה שֶׁל קְדָשָׁה וְטְהָרָה, וְכָל חֲסֵרוֹן בְּאָדָם הוּא פְּגָם בְּתוֹרָה עֲצָמָה, וּמַגִּיעַ לְדוֹרָגָה שֶׁל 'וְלָרִשָׁע אָמַר אֱלֹקִים מַה לָּךְ לְסַפֵּר חֲקִי' (תהלים נו טז). וְהִנֵּה בְּגֵדֵר הַקְּדָשָׁה בְּאֵר הַסְּפוּרָנוּ (ויקרא יט ב) קְדוֹשִׁים תְּהִיּוּ אִמֵר עִתָּה שֶׁהַכְּנָה בְּכָל אֵלֵה הַאֲזָהָרוֹת הִיא שְׂיֵהִיו קְדוֹשִׁים, וְזֵה כְּדֵי שְׂיֵדְמוּ לְיוֹצֵרָם כְּפִי הָאֲפִשֵׁר כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה הַכְּנָה בְּכִרְיַאת הָאָדָם, כְּאִמְרוּ נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ.

וְכָל זֶה נִרְמָז בְּסוּקִים אֵלֵה: 'קְדָשִׁים תְּהִיּוּ, רֵאשִׁי תַבּוֹת 'קְדָשִׁים', קוֹל דְּבוּר שְׂתִיָּה דִיעֵה מְאָכֵל. קוֹל, הוּא קוֹל תּוֹרָה, לְרַמּוֹ שְׂקוֹלְכֶם בְּתוֹרָה יְהִיָּה בְּקְדָשָׁה. דְּבוּר, לְרַמּוֹ דְאַפְלוֹ דְּבִרְיָכֶם בְּעֵלְמָא יְהִיּוּ בְּקְדָשָׁה, שְׂתַחֲשְׁבוּ הַקְּדָשָׁה בֵּין עֵינֵיכֶם, וְתַדְּבְרוּ בְּנַחַת וְלֹא בְּכַעַס וְלֹא בְּגֵאוּהָ. שְׂתִיָּה, לְרַמּוֹ דְשְׂתִיַתְכֶם תְּהִיָּה בְּקְדָשָׁה וּבְשַׁעוֹר הָרְאוּי לְקִיּוֹם הַנֶּפֶשׁ, וְהוּא הַדִּין הַמְּאָכֵל, דְּצָרִיף הֵאָדָם לְהַתְקַדֵּשׁ בְּשַׁעַת אִכְלִיתוֹ וּשְׂתִיתוֹ, וְיַחֲשֵׁב ה' כְּנֶגֶד עֵינָיו, כְּמוֹ שְׂכָתוּב (יחזקאל מא כב) 'וַיִּדְבֵר אֵלַי זֶה הַשְּׁלַחָן אֲשֶׁר לְפָנָי ה'' דִיעֵה, הִיא הַתְּשִׁימִישׁ הַנִּקְרָא דִיעֵה, כְּמוֹ

וּבְאֵמֶת דַּתְכִּסְיִי הַקִּדְשָׁה וְהַכְּשֶׁרֶת הָאֲדָם, וְכֹל הַמַּעֲלֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת הַמְשֻׁגָּוֹת עַל יְדֵי תוֹרָה, הֵם דְּרָקָא עַל יְדֵי הַיִּרְאָה הַקּוֹדֶמֶת, וְאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (שבת לא.) אִי יִרְאֵת ה' אוֹצְרוֹ אֵין אִי לֹא לֹא, וְכָתַב רַש"י (ע"ב) אִם יֵרָא שְׁמַיִם הוּא נַעֲשֶׂה חֶרֶד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת, וְאִם לֹא אֵינוֹ חָשׁ לְתוֹרָתוֹ, וְכֵן אִמְרוּ (אבות פ"ג מ"ט) כֹּל שִׁירְאֵת חֲטָא קוֹדֶמֶת לְחֻמְתּוֹ חֲכָמְתוֹ מִתְקַיְמָת, וְנוֹסֵף עַל כֶּף כִּי דַרְגָּת הַלְמוּד הַבָּא בְּצִרוּף יִרְאֵת ה' הִיא אַחֲרָת.

אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שְׁבִתִּי תִשְׁמְרוּ
אֲנִי ד' אֱלֹהֵיכֶם: (י"ט, א)

דְּרַשׁ מוֹשֶׁה

רבי משה פינינשטיין - האגרות משה

החלוקה בין עֲנֻשֵׁי הַתּוֹרָה לְעֲנֻשֵׁי אֲמוֹת הָעוֹלָם מִלְּמַדְיֵן עַל דְּרַבֵּי הָעֲלִיָּה

נִרְאָה לְהַסְבִּיר מֵה טַעַם הַפְּסִיק וְכָתַב פְּרָשָׁה זוֹ בֵּין הָאֲזוּהָרוֹת הַדְּעִרִיּוֹת לְעֲנֻשֵׁיהֶן. וְנִרְאָה לומר שֶׁהוּא מְשׁוּם שְׂאֵף דְּבָרִים שְׁבִין אָדָם לְחַבְרוֹ כְּכַבּוּד אֵב וְהַרְחַקַת גְּבוּהָ וְגוֹלָה יַעֲשֶׂה מִצַּד צְוִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לֹא בְּהַבְנַת אֲמוֹת הָעוֹלָם שֶׁגַּם הֵם עוֹנְשִׁין עַל דְּבָרִים אֵלוֹ עוֹד יוֹתֵר מִהַדִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מִכֹּל מְקוֹם נֶאֱמַר בָּהֶם (תהלים קמו ב) וּמִשְׁפָּטִים בֹּל יִדְעוּם, שְׂאֵין רְצוֹן הַתּוֹרָה לְעֹנֵשׁ בְּאִפְסוֹ שְׂאֲמוֹת הָעוֹלָם עוֹנְשִׁין, שֶׁהֵם עוֹנְשִׁין לֹא כְּדֵי שֶׁהֲאֲנָשִׁים יִיטִיבוּ דְרֻכֵיהֶם, אֲלֵא כְּדֵי לְהַצִּיל וְלִשְׁמֹר אֵת הַתּוֹשָׁבִים, וְלִכֵּן הֵם דְּנִים בְּחֻמְרוֹת גְּדוּלוֹת, שְׁזֵה גוֹרֵם שֶׁהַגְּבוּהָ וְהַגְּזוּלָן אֵין יוֹדְעִים שֶׁהוּא גְּנָאִי בְּעֵצָם, וּמְבַקְשִׁים רַק עֲצוֹת שְׂלֵא יִדְעוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם.

אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ יֵרָא מִזֶּה, שֶׁהֵרִי בִּידוֹ לְשִׁמּוֹר בְּרוּאֵיו, אֲבָל הַעֲנֻשִׁין הוּא עַל הַחֲטָאִים הַגְּדוּלִים שֶׁהָאָדָם צָרִיף לְהַבִּין שֶׁהֵם דְּבָרִים מְאֻסִּים, שְׁזֵה אִי אֲפֻשֶׁר אֲלֵא כְּשִׁיחֵי מַחְנֻכִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה שֶׁיִּצְרוּ בְּשִׁלְמוֹת הַנַּפֵּשׁ לְיָדַע עַל מֵה נִבְרָאוּ בְּעוֹלָם, שְׁזֵהוּ עֵינֵי קְדָשִׁים תְּהִיּוּ שְׂצִירֵף לְשׁוֹנוֹת טַבְעוֹ וְדִרְכוֹ, שְׁכֹל גּוֹפּוֹ וְכֹל מַחְשְׁבוֹתָיו יִהְיוּ כְּכֵן תּוֹרָה, וְאֵז כְּשִׁיזְדַּמְן

וְזֵה בְּאֵר עֲתָה בְּאִמְרוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם, וְרָאוּי שֶׁתְּדַמּוּ אֵלַי כְּפִי הָאֲפֻשֶׁר בְּעִיּוֹן וּבְמַעֲשֶׂה, וְאֵף דְּהִיא מִצְוָה חַיּוּבִית, אֵין בָּהּ גְּדָרִים מְסִימִים לוֹמַר עַד פֶּאֶן חֲיִבִים בָּהּ, וּמִפְּאֵן וְאִילָף הִיא מִצְוֹת חֲסִידוֹת, דְּבְאֵמֶת אֵין לְגְדֻרֵיהָ סוּף וְשַׁעוֹר לְמַעְלָה, דְּהַכֹּל לְפִי מִצְבוֹ וְדַעְתּוֹ וְהַפְּרָתוֹ שֶׁל כָּל אַחַד, וְהוּא דַּעְנָן הַקִּדְשָׁה אֵינוֹ רַק בְּהוֹסֵפָה מֵה שְׁמוֹסִיף פְּרִישׁוֹת וּזְרִיזוֹת וְכַדוּמָה, אֲלֵא זֶה מַעְלָה אֵת כָּל הַמַּעֲשִׂים בְּדַרְגוֹת גְּבוּהוֹת יוֹתֵר אֵף דְּתַלּוּי בְּמַקְדָּשׁ עֲצָמוֹ בְּפַעַל.

וְהִנֵּה גְדָרֵי הַקִּדְשָׁה שֶׁהִיא מַעֲיֵן שֶׁל מַעְלָה, מְפָרֵשׁ בְּקִרְאֵי וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּחַז"ל (שבת קלג, ב) וּבִבְלִקְרוֹט עַל קִרְא כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי (ויקרא י"ט, ב) קְדָשִׁים תְּהִיּוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי זֶה שְׂאֲחַר כֶּף (דברים ד, ד) וְאֵתֶם הַדְּבִיקִים בְּה' וְגו', וְכָתַיִב (ירמיה יג, יא) כִּי כְּאֲשֶׁר יִדְבַק הָאָזוּר אֶל מְתַנֵּי אִישׁ כֵּן הַדְּבִיקָתִי אֵלַי וְגו', הֵרִי מְבַאֵר דְּגְדָר הַקִּדְשָׁה הוּא מִצַּד הַחֲבּוּר וְהַתְּדַבְּקוֹת בְּהַקְדוֹשׁ בְּרוּף הוּא, אֲשֶׁר אֵז גְּדָר הַקִּדְשָׁה הוּא מַעֲיֵן שֶׁל מַעְלָה.

וְהַפְּסוּיַע הַגְּדוֹל לְהַתְּעַלּוֹת הוּא שְׁכֹל מַעֲשֶׂה תַפְלָה אוֹ לְמוּד הַתּוֹרָה, תַּעֲשֶׂה בְּכוּנָה רְצוּיָה, דְּבַלְמוּד הַתּוֹרָה הֵרִי הוּא כְּמַקְבֵּל מִפִּי הַקְדוֹשׁ בְּרוּף הוּא כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (תנחומא בשלח, ט) הַשׁוֹמֵעַ מִפִּי תַלְמִיד חָסֵם כְּשׁוֹמֵעַ מִפִּי הַגְּבוּרָה, וְכַמָּה הִיָּה מִתְחַזַּק לְקַבֵּל פְּנֵי גְדוּלִים מְדוּרוֹת שְׁעָבְרוּ, וְאֲנָשִׁים לְרַבְבוֹת בְּאוֹ מַגְלִילוֹת רְחוּקִים, כְּשֶׁעָבַר רַבֵּי עֲקִיבָא אֵיגַר זָכַר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבַרְכָה בְּאֵיזָה מִזִּינָה] לְשַׁמַּע חֲכָמְתָם, וְזֵהוּ מַכַּח הַתְּשׁוּקָה לְרוּחַנִיּוֹת, וּבְשַׁעַה שְׁלוּמֵד הֵרִי הוּא כְּמַקְבֵּל מֵאֵת הַמְּקוֹם, וְאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (ברכות כב.) עַל הַפְּסוּק (דברים ד ט"ו) וְהוֹדַעְתֶּם לְבַנְיָד וְלְבַנְיָד בְּיּוֹם אֲשֶׁר עַמְדַת לְפָנַי ה' אֲלֵקִיךָ בְּחָרֵב, מֵה לְהֵלֵן בְּאֵימָה וּבִירְאָה בְּרַתָּת וּבִזְעִי, אֵף פֶּאֶן בְּאֵימָה וּבִירְאָה וּבְרַתָּת וּבִזְעִי, וּמִתּוֹף גִּישָׁה כּוֹז הֵרִי הַשְׁמַחָה בְּלְמוּד הַתּוֹרָה אַחֲרָת לְגַמְרֵי כְּשֶׁמְשִׁיג מֵה, וְכֵן בְּכֹל פַּעֲלוֹת הַחֲסֵד אוֹ בְּתַפְלָה, וּבְזֵה יֵשׁ הַתְּקַרְבוֹת לְמַעְלָה.

תנו רבנן אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה, וכל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל, מאי תקנתיה וכו', ובתוספתא ריש פ"ד לא יטעם אדם פלום עד שיברך, שנאמר לה' הארץ ומלואה, הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל, עד שיתירו לו כל המצות. ויברך תמחו בזה רבים.

וְלָפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי נִרְאָה, כִּי יֵשׁ כָּאֵן טַעוֹת סוֹפֵר, וְתִבּוֹת 'בְּרַכָּה' מִיְתָרִים, אֲךָ כֵּן צָרִיף לומר הנהנה מן העולם הזה מעל עד שיתירו לו כל המצוות, והוא כדאיתא בירושלמי ריש פ"ק פ"ק פ"ד מברכין, כתיב לה' הארץ ומלואה תבל וישבי בה, הנהנה פלום מן העולם הזה מעל עד שיתירו לו המצוות, ופרש המראה הפנים שיתירו לו המצוות תרומות ומעשרות והברכות השיכים לכל מין שהן פדיון.

וְשָׂרֵט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בְּבִשְׂרְכֶם וְכִתְּבַת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָכֶם. (יט, כח)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביהוציא - ה"אביר יעקב"

עונות האדם חקוקים על עצמותיו

אֶפְשָׁר לרמוז, דהנה ידוע כל עון שאדם עושה, הכל נחתם ונרשם בנפשו ובעצמותיו, כמו שאמר, ה'רשע עונותיו חקוקים על עצמותיו. ויבנן כל גוף האדם הוא על העצמות, וכשיהיו עונותיו חקוקים על עצמותיו, נמצא כל הגוף נסתר ונאכד, שהרי העמודים של הגוף אכלם עש. וזהו שאמר ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם, דהינו אל תעשו העון שגורם שיהיה רשם לנפשכם. וגם פן העון גורם עד שיפתח על עצמותיכם, והעון הנכתב על העצמות זהו סימן מבקק לתבוא הגוף, וזהו שאמר וכתבת קעקע כתב הגורם לקעקע כל הבריה, שהוא הגוף, וזהו הנכתב על עצמות, לפיכך השמרו מן העון. ואם אתרע וחסאתם, חזקו ואמרו ועשו תשובה כראוי כדי שימחה מה שנכתב,

שחטא שיף לענש, והוא מבין שהוא דין צדק, וכן הגזלן שנענש רק במקומו יראה, שעצם הגזלה הוא דבר גנאי, ולא נענש משום ישוב העולם, שהרי לא דנו אותו בחמרא כל כך, אלא שנענש משום עצם הגנאי שבגזלת ממון חברו.

וְכֵן קִדְּם הַעֲנִשִׁין הַצָּרִף לומר מצות קדשים תהיו, הינו שיתקנו גופם להיות להם רצון וחשק לתורה ולמצות ה'. וחשב בכאן מצות שלא שיף לקימן פהגן בלא שיהיו קדושים, כגון להבין מצות יראת אב ואם, אף שבכמה דברים הוא גדול מהם, וכן במצות מתנות עניים, שצריך שביין שאינה מתנה ממנו אלא שהן של העניים, וכשלא יתן להם הוא בגזל משל אחרים, וכדבארתי במקום אחר (דברים כד, יט) בשכחה, והוא רק כשיהיה קדוש, וכן אף אסור עבודה זרה יקימו מצד מצות ה', אף שגם הוא מבין שהם הכל ואינו פלום, שמכל מקום לא יקימו פהגן אלא כשיקימו מצד קדשת צווי ה'.

וְכֵן בְּאִסוּר אֲכִילַת דְּבָרִים מְאֻסִּים יְקִימוּ מצד מצות ה' והקדשה, איברא דבהיותו קדוש שירצה לשלמות, אפשר גם פן להכשל באסורין, כשידמה לו שיוכל להשיג שלמות לפי דעת עצמו כחטא דשחוטאי חוץ, שהוא מצד החשק והרצון לשלמות, אבל ודאי נקל לקיים התורה והמצות בדרך קיים קדשים תהיו מבלי שירצה בכל תאות הגוף.

וּבִשְׁנֵה הַרְבִּיעֵת יִהְיֶה כָּל פְּרִי קֹדֶשׁ הַלּוּלָם לָהּ: (יט, כד)

אפריון

רבי שלמה גאנצפריד - הקצור שלחו ערוך

על האדם להזהר שלא להנות מהעולם הזה על חשבון עשיית המצוות

קדש הלולים לר', בריש פ"ק פ"ד מברכין (ברכות לה.) תנו רבנן קדש הלולים לה' מלמד שטעונים ברכה לפניהם ולאחריהם וכו',

תְּשׁוּבָה וְלֹא תִנְיָחוּ אוֹתוֹ הֲרַשְׁם בְּכֶם, כִּי עַל יָדֶי תְּשׁוּבָה כְּרֹאֵי מִזָּה יִמְחָה אוֹתוֹ הֲעֵזוֹן וְיַעֲבֹר וְהִנֵּה אֵינְנוּ, וְיִהְיֶה פְרוּשׁ לֹא תִתְּנוּ בְכֶם לֹא תִנְיָחוּ רְשׁוּם בְּכֶם, כִּמוֹ 'וְלֹא נִתַּן סִיחָן' (במדבר כ א כג):

וְזֶה מִשְׁמַע מִמֶּה שְׁאָמַר לֹא תִתְּנוּ בְכֶם, דְּדַרְשִׁינָן לֵה לְשִׁתֵּי פָנִים, הָאֶחָד כְּמִשְׁמָעוֹ, לֹא תַעֲשׂוּ עִוֵּן שְׁבֻשְׁבִילוֹ יִתֵּן בְּכֶם וְיַחַק כְּתָבַת קַעֲקַע, וְזֶהוּ לֹא תִתְּנוּ לֹא תִגְרַמוּ שְׂתִתְּנוּ בְכֶם הֲרַשְׁם. וְהַשְׁנִי, אִם אֲתָרַע שְׁעִבְרַתֶּם וְנִרְשַׁם בְּכֶם הֲעֵזוֹן, מִיָּד עֲשׂוּ

פֶּסַח שְׁנִי

דַּעַת תּוֹרָה

רבי ירוחם ליבוביץ - מנהל רוחני ישיבת מיר

מפסח שני נתן ללמד מה גדולה כח הבקשה שמבקש האדם ברוחניות

נֶאֱמַר דִּרְשׁוּ ה' וְעֲזֹר בְּקִשׁוֹ פִּנּוּ תְּמִיד (דברי הימים א' טו, ח), וְאִמְנָם מִה עֲנִין דְּרִישָׁה זו, לְמַה צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ אֶת ה' וְלֹא מִמְצִיא עֲצֻמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלִי דְרִישָׁה, וְכֵן פְּתִיב (תהלים קמ"ח) קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאִיו, וְלְמַה צְרִיכִים לְקַרְא פְּלִל, הֲלֹא לֹא נַעֲלַם מִה' צְרַתוֹ וְצָרְכוֹ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֲלֹא בּוֹחֵן כְּלִיּוֹת וְלֵב וְאֵינּוּ צָרִיךְ לְגִלּוּי דַּעַתוֹ שֶׁל הָאָדָם, יוֹדַע הוּא רְצוֹנוֹ וְהַשׁוֹקֵתוֹ לַעֲזֹר ה', וְאִם כֵּן לְמַה צְרִיךְ לְבַקֵּשׁ וְלִהְיֶתפֶּלֶל אֵלָיו פְּלִל.

אֵינּוּ נוֹתֵן אֲלֵא רַק אִם מְבַקְשִׁים מִמֶּנּוּ וְדוֹרְשִׁים הַדְּבָר, וְאֵלְמֵלֵא מִשָּׁה חֲטָפֶם לֹא נִתְּנָם לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּל הַתּוֹרָה כְּלָה נִתְּנָה אֶף אַחַר שְׁדָרְשָׁה.

אֵלְמֵלֵא אָמְרוּ הַטְּמֵאִים לְמַה נִּגְרַע (במדבר ט, י) לֹא הִיָּה לָהֶם פֶּסַח שְׁנִי פְלִל, אֲלֵא רַק אַחֲרֵי שְׁדָרְשׁוּ פֶּסַח שְׁנִי מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲזִי הוּא שְׂצוּהָ אוֹתָם עָלָיו, זֶהוּ עֲנִין שְׁנֵאֲמַר שֵׁם בְּרִשׁ"י, מְגַלְגְּלִים זְכוּת עַל יָדֵי זְכַאי, אֵיזוֹ זְכוּת הִיָּה לָהֶם, הוּי אוֹמַר זְכוּת הַבְּקָשָׁה אָדָם הַמְּבַקֵּשׁ דְּבַר טוֹב, אֵי אֶפְשָׁר שְׂתִחַזֵּר בְּקִשְׁתּוֹ רִיקָם, אִם יֹאמַר לֵךְ אָדָם וְיַגְעִתִּי וְלֹא מְצֹאֲתִי אֵל תַּאֲמִין (מגילה ו).

יֵשׁ סֶפֶר מֵרֵאשׁוֹן אֶחָד שְׁקִרְאוּ בְּשֵׁם בְּרוּךְ שְׁאָמַר, עַל שֵׁם שְׁנֵשְׂאָר יְתוּם מֵהוֹרִיו בְּהִיּוֹתוֹ נֶעַר קֶטָן, וְלֹא יוֹדַע רַק תְּפִלַּת בְּרוּךְ שְׁאָמַר, וְנִכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּפְתַח אֶת אַרְוֹן הַקֶּדֶשׁ וְאָמַר תְּפִלַּת בְּרוּךְ שְׁאָמַר, כִּי לֹא יוֹדַע אַחֲרָת, וְיִשְׁמַע ה' אֶת בְּקִשְׁתּוֹ וְנַעֲשֶׂה לְגִדּוֹל הַדּוֹר.

וְיִהְיֶה, אִם אָדָם מֵתְרַשֵּׁל מְאִיזוֹ מִצְוֶה שְׁיֵשׁ לוֹ כְּבֹר חֶסֶד וְחֵלְלִיהָ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חוֹזֵר וְנוֹטְלָה מִמֶּנּוּ, וְלִדְגְּמָא מִי שְׁמַבְטֵל מִמְּצוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בְּזִמְנָה חֶסֶד וְשְׁלוֹם, הַמְּצוּהָ נִטְלַת מִמֶּנּוּ מִמֶּשׁ וְכִבְרֵי לֹא יוֹכֵל לְקִיָּמָה עוֹד.

וְעַל כְּרִחַף צְרִיכִים לוֹמַר, כִּי כֹף הִיא הַמְּדָה כִּי אֵין ה' נוֹתֵן שׁוּם דְּבַר אֲלֵא רַק אִם הָאָדָם בְּקִשׁ הַדְּבָר בְּתַחֲלָה מִעֲצֻמוֹ, אַחֲרֵי שֶׁהָאָדָם עוֹמֵל וְיִמְצָע עֲצֻמוֹ, כִּי אֲזִי הוּא שֶׁה' נוֹתֵן לוֹ. **אָמְרוּ** חֲכָמֵינוּ ז"ל (תנחומא עקב, יא) כִּי הַלְּחוֹת שְׁאָרְכֵן הִיוּ שְׁשֶׁה טְפָחִים הִיוּ ב' טְפָחִים שֶׁל הַלְּחוֹת בֵּיד מִשָּׁה, וּב' טְפָחִים בֵּיד ה', וּב' טְפָחִים בְּאֶמְצַע, נִתְּגַבֵּר מִשָּׁה וְחֲטַף ב' טְפָחִים שֶׁהִיוּ בֵּיד הַמְּקוּם, וְנִמְצָאוּ פִלֶם בֵּידוֹ. דּוּמִים אָנוּ כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתַּן הַתּוֹרָה לְמִשָּׁה בְּמִתְּנָה מִעֲצֻמוֹ בְּלִי שׁוּם מִעֲשֶׂה מִצַּד מִשָּׁה, זֶהוּ טְעוֹת גְּדוּלָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

אור גדליהו

רבי גדליהו שור - מנהל רוחני ושיבת תורה ונדע

הפסח שני בא ללמד שגם מי שנדחה מחמת דבר יכול לשוב ולהתקרב ולקיים מצוותו ועליותו

במקרא (במדבר ט, ז) 'וילאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במעוֹדו בתוך בני ישראל', ומביא רש"י דברי חז"ל וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה באשר כל התורה כלה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי, עין שם. וצריכים להבין מה טענה היא זו למה נגרע, הלא היו טמאים, ופטורים מלעשות הפסח.

ובספרים הקדושים מביאים מעשה מזהר הקדוש בהוא ינוקא שפגע בתנאים שפאו מעסק פדיון שבויים, והכיר הינוקא על עיניהם שלא קראו קריאת שמע בזמנה, והם אמרו לו שהיו פטורין מקריאת שמע כי עוסק במצוה פטור מן המצוה, ואף על פי כן אנו רואים שהינוקא הכיר על פניהם איזה פגם שלא קראו קריאת שמע, אף שהיו פטורין מקריאת שמע.

ומזה אנו למדין יסוד גדול, דאף דאמרין שעוסק במצוה פטור מן המצוה, אכל כיון שפסב הקדוש ברוך הוא הסבות שיהיה פטור מהמצוה, זה סימן שיש בו איזה פגם וחסרון שבשבילה לא זכה לעשות המצוה, כי אלו היה זכאי לגמרי, לא היה הקדוש ברוך הוא מסבב הסבות שיהיה פטור מהמצוה, ודבר זה הכיר הינוקא על פניהם של התנאים, שהיה בהם איזה חסרון שלא זכו לקבל על מלכות שמים בזמנה.

וכן מצינו בגמרא מגלה (טו, ב) שדרשו על מה שכתוב במדכי 'ורצוי לרב אחיו, לרב אחיו ולא לכל אחיו, מלמד שפרשו ממנו מקצת סנהדרין, שהיה עוסק בהצלת נפשות, ופרש במקצת מלעסק בתלמוד תורה, ואף שבודאי על פי דין היה מחייב מדכי לעסק

בהצלת נפשות, והיה מהסנהדרין ומהמ"ח נביאים, ובודאי כל מה שעשה היה על פי דין, אלא שמזה שפסב הקדוש ברוך הוא הסבות שיהיה מדכי צריך לעסק בהצלת נפשות ולפרש מתלמוד תורה, ראו במדכי איזה חסרון, ופרשו ממנו מקצת סנהדרין.

וכן באמת כתב הטורי זהב לבאר דברי הגמרא שם שאמרו גדולה תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות, ואף על פי כן הצלת נפשות דוחה תלמוד תורה, וכתב לפרש פי בודאי דוחה הצלת נפשות, אכל כשואלין איזה חשוב יותר אצל הקדוש ברוך הוא, על זה אמרין דתלמוד תורה חשוב יותר מהצלת נפשות, והבאור הוא כנזכר לעיל, שבודאי תלמוד תורה גדול יותר, ומי שזוכה אין הקדוש ברוך הוא מזמין לידו ענין של הצלת נפשות להפסיקו מלמודו, אכל בודאי אם בא לידו ענין של הצלת נפשות אז צריך להפסיק, וזה שזמן לו הקדוש ברוך הוא ענין של הצלה מראה על איזה חסרון ופגם שיש אצלו, המונע אותו מלעסק בתלמוד תורה החשוב יותר.

אילו האנשים אשר היו טמאים לנפש אדם, היו אנשים גדולים, וכמו שאמרו חז"ל שהיו מישראל ואליצפון, ולדעת מדרשים אחרים היו נושאי ארזו של יוסף, וכשראו שנדחו מלעשות הפסח, ושהקדוש ברוך הוא סבב הסבות שיהיה להם מניעה מלעשות הפסח, בדרקו את עצמם לראות איזה פגם וחסרון יש בהם שבשבילה נדחו מלעשות הפסח, ואחר שדרקו ולא מצאו שום פגם, באו למשה רבנו עליו השלום עם טענה של למה נגרע, בשביל איזה פגם נדחו מלעשות הקרבן פסח, ועל זה היתה התשובה מגלגלין זכות על ידי זכאי, שלא היה הקדוש ברוך הוא מרחיקם כלל, אלא לנסותם בא לראות אם ירגישו את טענת 'למה נגרע', ואם תהיה להם התשובה להקריב את הפסח עד שיבואו בטענה לפני משה, ולכן סובב הקדוש ברוך הוא שיתבטלו מהפסח, כדי להוציא את תשוקתם מהפח אל הפעל.

לטהרת העגל פֶּרֶשֶׁת פֶּסַח שְׁנִי. הִנֵּה יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁעָשׂוּ הָעֶגְלָה מִיָּדוֹ אֶת כְּבוֹדוֹ בְּחִבְנֵי שׁוֹר, מִכֹּחַ עָרֵב רַב שֶׁהִסִּיתוּ אוֹתָם, שֶׁעָבְדוּ מִתְחִלָּה מִזֶּל טֵלָה, וּכְשֶׁרָאוּ שֶׁנִּלְקָה בְּחֵרוֹ בְּמִזְלָ שֶׁל אַחֲרָיו, עַל כֵּן בָּא מִצְוַת פֶּסַח שְׁנִי בְּאֵיר, שֶׁהוּא עַל סֵדֶר חֲדָשִׁים בְּמִזְלָ שׁוֹר. כִּי הַפֶּסַח מוֹרָה עַל בְּטוּל כַּחוֹת הַמְּזֻזְלוֹת כַּמְבָאָר בְּמִקּוּמוֹ (פֶּרֶשֶׁת בֵּא, אוֹת ד), וּמוֹרָה בְּפִרְשׁוֹת עַל בְּטוּל מִזֶּל טֵלָה, שֶׁהוּא הָרֵאשׁוֹן הַיִּתְרָה גְּבוּהָ, וְהָיָה הַפֶּסַח וְיִרְעָשׂוּ הַסְּפִימִ' (עֲמוּס ט, א), וְאֵלָה הַרְשָׁעִים הָעָרֵב רַב שׁוֹטִים הָיוּ, וְלֹא הָיוּ מְבִינִים אִם הָרֵאשׁוֹן נִלְקָה מִכָּל שְׁכֵן הַבָּא אַחֲרָיו.

וְעוֹד יֵשׁ בְּדָבָר הַזֶּה עֲנָן נִפְלָא, כִּי פֶסַח שְׁנִי הוּא כְּפֶסַח רֵאשׁוֹן, כְּמוֹ שֶׁפֶּסַח רֵאשׁוֹן מוֹרָה עַל בְּטוּל טֵלָה וְהָיָה הַפֶּסַח שְׁנִי מִשְׁמַשׁ מוֹרָה עַל בְּטוּל טֵלָה, עַל כֵּן שְׁוֹה בְּדִינִים שְׁבָגוּפוֹ.

יְדוּעַ כִּי הַכֹּל רוּמְזוֹ הַשְּׂרָשׁ, הִנֵּה הַפֶּסַחִים רוּמְזִים עַל פֶּסַח הָרֵאשׁוֹן שֶׁיִּצְאֹו יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְהִיא אִזּוֹ פֶּסַח בְּהַתְחַלַּת מִזֶּל טֵלָה, וַיֵּד בְּאֵיר אַחֲרָיו הוּא סוּף מִזֶּל טֵלָה, וְשׁוּה הִיא הַהֲנַעֲצָה בֵּין מְכַנְיַעִין אוֹתוֹ בְּתַחֲלֹתוֹ בֵּין בְּסוּפוֹ, כִּי נִעוּץ רֵאשׁוֹ בְּסוּפוֹ וְסוּפוֹ בְּרֵאשׁוֹ. וְדָבָר זֶה מְרַמֵּז בְּפֶסֶח (שְׁמוֹת יג, ד) 'הַיּוֹם אֲתֵם יִצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב'. וְקִשָּׁה, תַּבַּת 'הַיּוֹם' מִיִּתְרָה, וְקַבְלָתִי כִּי 'הַיּוֹם' גָּרָם, כִּי בַיּוֹם הַזֶּה שֶׁיִּצְאֹו יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, הַתְּחִלָּה מִזֶּל טֵלָה לְצִמְחַת לְהַיּוֹת חֲדָשׁ הָאָבִיב, וְהַכְּנַעַת בְּתַחֲלֹת צְמִיחָתוֹ, עַל כֵּן אָמַר 'הַיּוֹם', כִּי הַיּוֹם גָּרָם. וְאִף שֶׁבָרַב הַשָּׁנִים לְפִי הַחֲשׁוֹבֹן הַתְּקוּפָה, לְפַעְמַיִם הַכְּנַסַּת טֵלָה קֶדֶם ט"ו בְּחֹדֶשׁ נִסָּן וּלְפַעְמַיִם אַחַר כֶּף, אֲבָל בְּאוֹתוֹ הַפַּעַם הַכְּנַסַּת טֵלָה הִיָּה בַיּוֹם ט"ו, וְסוּף טֵלָה הִיָּה בַיּוֹם י"ד אֵיר, הֵרִי שְׁקוּלִים שְׁנִיָּהֶם. וְאִף עַל פִּי שְׁבָרַב שָׁנִים אֵין חַל כֵּן, מִכָּל מְקוֹם כֹּל הַפְּנוּנוֹת הַלּוֹכִים אַחַר הַהֲתַחֲלָה, שֶׁהוּא הַשְּׂרָשׁ כְּדַפְרֵישִׁית. נִמְצָא פֶּסַח שְׁנִי סוּף טֵלָה הַנּוֹגֵעַ לְהַתְחַלַּת שׁוֹר.

וְעִצָּה עֲמָקָה הִיא לְהַבִּיא אֶת הַפֶּרֶשָׁה שֶׁל פֶּסַח שְׁנִי לְיָדֵי גְלוֹי עַל יְדֵיהֶם, כִּי מְגַלְגֵּלִין זְכוֹת עַל יְדֵי זְכָאִי וְזָכָאִים הָיוּ לְגַמְרִי, וְלֹא הָיָה בָהֶם שׁוֹם חֶסֶד, וְאֲדוּרָה שֶׁבְּשִׁבְלִיָּה יִגְרַעוּ מִלְּהַקְרִיב אֶת הַפֶּסַח, וְזוֹתָם הִיא שְׁגָרְמָה לָהֶם שֶׁיִּבְטְלוּ אֶת הַקְּרִבָּן כְּדִי לְהוֹצִיא תְּשׁוּקָתָם מִהַכֹּחַ אֶל הַפַּעַל, וְכִדִּי לְגַלְגַּל הַזְּכוֹת עַל יְדֵיהֶם.

וְזוֹהוּ פֶּרֶשֶׁת פֶּסַח שְׁנִי שֶׁפַּעְלוֹ לְכֹל הַדּוֹרוֹת, שְׁגָם מִי שֶׁהָיָה טָמֵא אוֹ בְּדַרְךָ רְחוּקָה, אִף אִם הָיָה זֶה מַחֲמַת אֵיזָה חֶסֶד וּפְגָם בְּנַפְשׁוֹ, שֶׁיִּהְיֶה בִּיבְלָתָם לְהַתְקַרֵּב עוֹד הַפַּעַם עַל יְדֵי הַקְּרִבָּת הַפֶּסַח שְׁנִי.

שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית

רַבִּי יִשְׁעִיָּהוּ הַלְוִי הַדּוּרְבִיץ - הַשְּׁל"ה

רַמְזֵי פֶּסַח שְׁנֵי וְהַדְמִיּוֹן לְפֶסַח רֵאשׁוֹן בְּכֶף פֶּרֶשֶׁת בְּהַעֲלוֹתָהּ הִיא נִגְדַּת מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. כִּי רִמְזוֹ הַכְּתוּב (שֵׁם ה, ח) 'קַח אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', כִּי הַלְוִיִּם נִתְּנוּ כְּפָרָה תַּחְתִּיָּהֶם, עַל כֵּן סִמְכוּ יִשְׂרָאֵל אֶת יְדֵיהֶם עַל הַלְוִיִּם. וְהֵם הָיוּ מְכַפְרִים עַל עוֹן הָעֶגְלָה שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁהַבִּיא רַש"י (שֵׁם פֶּסוּח ז) בְּשֵׁם רַבִּי מִשֶּׁה הַדְרָשָׁן. נִמְצָא קְדֻשַׁת הַלְוִיִּם הִיא גּוֹרֶמֶת לְהַיּוֹת יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים. עַל כֵּן הַזְּכָרוֹ יִשְׂרָאֵל בְּפֶסֶח (שֵׁם פֶּסוּח יט) 'וְאַתְּנָה אֶת הַלְוִיִּם נְהַנִּים וְגו', חֲמֵשׁ פְּעָמִים, נִגְדַּת חֲמֵשֶׁת חֲמִשִּׁי תוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכְּתַב רַש"י (שֵׁם שֵׁם, יז). וְהֵם נִמְשָׁךְ חֲמֵשֶׁת מְדַרְגּוֹת הַנְּשֻׁמָּה שֶׁזְּכָרְתִי בְּפֶרֶשֶׁת נִשָּׂא (אוֹת ח), נִפְשׁ רִיחַ נְשֻׁמָּה חַיָּה יַחֲדָה. וְהַלְוִיִּם הֵם שְׁלוּחִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְשְׁלִיחַ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ (בְּרֻכּוֹת לז, ב).

הֵרִי יַתְבָּאָר בְּכֹחַן מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים הֵם וְנִשְׁתַּרְוּ מִצּוֹן הָעֶגְלָה, וְנִסְמָךְ אַחַר כֶּף

מעשי רבותינו

רבי אברהם סבע 'שאלת הלום' מן השמים, כדי שיספרו לו מה זאת ארע באותו בית בין בני הויג? וכתשובה הראו לו את הפסוק "ערות אביך וערות אמו לא תגלה" על האיש.

משרָאָה רבי אברהם את הפסוק הזה, הבין למשרין כי הורתו ולדתו של האברך הצעיר שלא בקדשה, ולכן כח הקדשה שנמצא אצל האשה אינו יכול לדור בכפיפה אחת עם הכח השני שנמצא ל"ע אצל בן הויג השני, ולכן עליהם להתגרש. בני הויג אמנם התגרשו, והאשה נשארה לאחר מכן ליהודי אחר, והיא חיה שנים טובות ומאשרות. (אנשי אמונה-קול חיים)

בעיר פראג הסתובבה אשה ענייה, בחנה על הפתחים בבקשה נדבות מיהודים עבירה ועבור בני משפחתה. אלא, שאותה אשה לא היתה מלפשת בצניעות כדרך בנות ישראל פרות. בגדיה היו קרועים ושער ראשה היה מגולה ופרוע, וכך היתה מסתובבת ברחובות העיר פראג. יהודים רבים העירו לה על כך, פי לא נאה לבת ישראל כשרה להתהלך כך בחוצות העיר קבל עולם ומלואו, אבל אזניה היו אטומות משמע, והיא המשיכה כך בדרך.

באחד הימים הגיעה אשה ענייה זו לבקש נדבה בביתו של הגאון רבי **יצחק אייזיק מרגלית**

זצוק"ל, בעמח"ס "סדר גטין", אשר נמנה על גדולי רבני פראג הפעטרה. כאשר דפקה על הדלת, פתחה לה הרבנית את הדלת, וכאשר ראתה אותה הכיבד היא מלפשת ומתהלכת, נדמה ב'יתר ושאלה אותה: "מדוע אשה ענייה פזאת, בת ישראל הולכת בשערות ראש מגלות כדרך הנשים הפרוצות? הן צריכה את להניח פסויו על ראשו". ובאמרה פן הביאה לה הרבנית מטפחת כדי לכסות את שערות ראשה. אלא, שהאשה שחקה לשמע הדברים הללו וסרבה לעשות פן, ולא רצתה לכסות את ראשה.

כאשר עזבה האשה את הבית, אמר הגאון רבי יצחק אייזיק מרגלית בלשון הלצה: פנראה

"אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל וספף את דמו ויכסהו בעפר" (י, יא)

הגאון רבי אליעזר פאפו זצוק"ל, בעל **יפלא יועץ** כותב: "יזהר השוחט מואד במצות פסויו הדם וברכתה. וגם לזאת אגיד לדור, שראיתי שוחט אחד שתלה את עיניו חלי ארץ, עד שגפל למשקב ומת. ובא בחלום לנערה אחת מן העיר לספר לה מדיע ארע לו פדבר הזה. כי הנה השוחט הזה שחט פעם אחת עוף אחד ולא פסה את דמו, ובאותו דם עוף היה מגלגל נפש איש ישראל, והיה מוכן לתקן על ידי מצות הפסויו, ולפי שלא פסה הדם נשארת הנשמה נודדת ולא מצאה מנוח, ובעבור חטא זה בא לו זה החלי בעינו.

והגדתי היום מעשה זה, לפי שיש הרבה שוחטים בזמננו, שאין מצוות חביבות עליהם, והם מקלים במצות פסויו הדם. בשל כך ישמעו את הדברים הללו ותסמר שער ראשם, וכי אז יחרד השוחט בבואו לשחוט, בקשבו זאת כי לפעמים שוחט השור מפה איש נדהינו, שעל ידי שחיתו הלא טובה הוא מפה נשמה של איש המגלגלת בשור. ומה טוב לשוחט שיקדים תפלה לשחיתה שלא תצא תקלה מתחת ידו, ושיזכה לתקן נפשות המגלגלים". (פלא יועץ)

"ערות אביך וערות אמו לא תגלה" (י, יא) **ספר** בקדשו הגאון המקבל רבי **אברהם סבע** זצוק"ל, ממגרישי פורטוגל, בעמח"ס **"צרור**

המור": פעם השתתף הגאון בשמחת נשואין של זוג צעיר. בליל השמחה נראה היה כי הכל מתנהל למשרין, אבל לאחר כמה ימים הגיעו אליו בני הויג בוכיים וסוערים, בספרם פי אינם יכולים לדור יחדו. הם לא מבינים למה ומדיע, אבל כל העת נשמעות צעקות בבית, לפעמים גם ללא כל סבה הנראית לעין, ואין שלום ושלחה ביניהם.

רבי אברהם בקש מהויג הצעיר לשוב לביתם, ולחזר אליו למחרת היום. באותו לילה עשה

הַאִשָּׁה הַזֹּאת רוֹצֵה לָקִים אֶת מִוֶּה שֶׁצָּאָמַר בְּהַגְדָּה שֶׁל פֶּסַח יִשְׁעָרָךְ צִמַּח וְאֵת עֵרֶם וְעֵרְיָה. אָבֵל תִּכְרַךְ וּמִיָּד נִשְׁתַּנּוּ פְּנֵיו שֶׁל הַגָּאוֹן וְהַמְשִׁיב וְאָמַר: "וְאָכַן, עֵרֶם וְעֵרְיָה. בְּאֵם הִיא נוֹהֶגֶת כֵּן, סִימָן שֶׁהִיא חוֹטֵאת, וּמִי יוֹדֵעַ כַּמָּה אֲנָשִׁים וְכָבֵר חָטְאוּ עַל יְדֵיהָ".

אם כְּנִי, הַמְשִׁיב הַמְהַרֵּל מִפְּרָאָה וְאָמַר לוֹ לִכְמוֹ, בְּדוּמָה לְכָף נוֹכַח לְהַסְבִּיר וּלְהַבִּין אֵת הַדִּין שֶׁקָּבְעוּ חֲכָמֵינוּ בְּמִי שֶׁמְעַבֵּיר כָּל בְּנָיו לַמֶּלֶךְ. אָדָם זֶה שֶׁמְעַבֵּיר אֶת כָּל בְּנָיו בְּתוֹךְ הָאֵשׁ וְשׂוֹרֵף אוֹתָם לָשֵׁם עֲבוּדָה זָרָה, הֵרִי הוּא מוֹכִיחַ בַּעֲלִיל עַל עֲצֻמוֹ שֶׁאֵינוֹ אֱלֹא מִטְרָף גָּמוּר לֵאלֹא דַעַת בְּכָלֵל. וּמִי שֶׁהִגִּיעַ לֹא עֲלִינוֹ לְכָלֵל טְרוּף, מִקְבֵּל הַדָּבָר אֲצֵל הַיְהוּדִים, שְׂאִין בֵּית דִּין יָכוֹל לְדוֹנוֹ בְּשׁוֹם פְּנִים וְאִפְּן, וְלָכֵן הוּא פְּטוּר. (חֲסִידִים מִסְפָּרִים)

"לְקַט קְצִירָךְ לֹא תִלְקַט" (וי. ט)

בֵּין תִּלְמִידֵי הַחֲכָמִים הַגְּדוֹלִים בְּעִיר פְּרָאָה הַמַּעֲטִירָה נִמְנָה הֵיחָה הַגָּאוֹן רַבִּי זְרַח אֵיִדְלִיץ זְכוּקִיל בַּעֲמַח־ס' אֲוֹר לִישְׁרִים, אֲשֶׁר הֵיחָה נִמְנָה עַל חֲבָרֵי בֵּית הַדִּין בְּבֵית דֵּינוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי יְחֻזְקָאֵל לְנָדָא זְכוּקִיל, בַּעַל "נוֹדַע בֵּיהוּדָה" וְרַבָּה שֶׁל פְּרָאָה. נוֹדַע בַּשְּׂעָרִים הֵיחָה הָאִישׁ בְּגִאוּנוֹתָיו וּבְלִמְדוֹנוֹתָיו הַגְּדוֹלָה, וְיַחַד עִם זֶה הֵיחָה עֲתִיר נְכִסִּין, וּמִנְדַּבְּבוֹת יְדוֹ הַפְּתוּחָה וְהַגְּדוּשָׁה לְכָל דַּכְּסִין וְלְכָל דַּצְרִיף נִהְנוּ עַנְיִים רַבִּים מִשָּׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת.

אֵלָא, שְׁלֵא לַעֲוֹלָם חֲסוֹן. חָלַפּוּ שָׁנִים מְרֻבּוֹת, וְלַעֲתָ זְקוּנוֹתוֹ פִּגְעָה בּוֹ מִדַּת הַדִּין, וְהוּא יָרַד לִ"ע מִמַּעֲמָדוֹ כְּעִשְׂרִי, עַד שֶׁהִכֶּף לְעֵנֵי מְרוֹד, וְלֹא עוֹד. כְּדִי לְהַתְקִים לָוֶה כִּסְפִים רַבִּים, אָבֵל לֹא הֵיחָה לוֹ מֵהֵיכָן לְהַחְזִיר, וְכָף, מִיּוֹם לְיוֹם רַבּוּ נוֹשִׁין, שֶׁדָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ לְהַשִּׁיב לָהֶם אֶת כִּסְפָּם, וְלָרֶשׁ אִין כָּל כְּדִי לְהַשִּׁיב אֶת הַהֲלוֹאוֹת הַרְבּוֹת שֶׁנִּטְלָה.

בְּלַב כְּבֵד נִכְנַס לְהַשִּׁיחַ אֶת דַּאֲגָתוֹ לְפָנֵי הַגָּאוֹן רַבִּי יְחֻזְקָאֵל לְנָדָא זְכוּקִיל רַבָּה שֶׁל הַעִיר,

הַאִשָּׁה הַזֹּאת רוֹצֵה לָקִים אֶת מִוֶּה שֶׁצָּאָמַר בְּהַגְדָּה שֶׁל פֶּסַח יִשְׁעָרָךְ צִמַּח וְאֵת עֵרֶם וְעֵרְיָה. אָבֵל תִּכְרַךְ וּמִיָּד נִשְׁתַּנּוּ פְּנֵיו שֶׁל הַגָּאוֹן וְהַמְשִׁיב וְאָמַר: "וְאָכַן, עֵרֶם וְעֵרְיָה. בְּאֵם הִיא נוֹהֶגֶת כֵּן, סִימָן שֶׁהִיא חוֹטֵאת, וּמִי יוֹדֵעַ כַּמָּה אֲנָשִׁים וְכָבֵר חָטְאוּ עַל יְדֵיהָ".

"עֲרוֹת אִשֶּׁת אָבִיךָ לֹא תִגְלַח" (יה. ח)

בְּאֲחַד הַיָּמִים נִתְפָּרְסְמָה שְׁמוּעָה בְּעִירָה סַאלְנֵט שֶׁבְּלִיטָא, אוֹדוֹת אָדָם שֶׁחָטָא בְּחָטָא חֲמוּר בְּיוֹתֵר. הָאֲנָשִׁים עָקְבוּ אַחֲרָיו, וְאָמְנָם תִּפְסוּ אוֹתוֹ בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂהוּ, וְכִיּוֹן שֶׁכָּף הִבִּיאוּ אוֹתוֹ אֶל הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמוּאֵל מִסְלַנְט זְכוּקִיל כְּדִי שִׁיפְסֵק אֶת דֵּינוֹ כְּדָת מִוֶּה לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ.

כְּאִשְׁר הוֹבָא הָאִישׁ בְּפָנֵי הַרְב, הַחַל רַבִּי שְׁמוּאֵל לִשְׁאֹל וְלַחְקֹר אוֹתוֹ מִוֶּה אֲרַע וּכְיַצַּד הֵיחָה הַמַּעֲשֵׂה, כְּדִי לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ עֲדוֹת מְדוּקָתָה. עַד שֶׁהִלָּה סִפֵּר לְרַבִּי שְׁמוּאֵל כִּי הוּא נִתֵּן לְאִשָּׁה בְּאַתְנַנְהָ חֲצִי נְפוּלִיּוֹן שֶׁל זָהָב. מִשְׁשַׁמַּע רַבִּי שְׁמוּאֵל אֶת הַדְּבָרִים הַלְלוּ, קִפִּץ עַל רִגְלָיו וְקָרָא בַּתְּמַהוּן גְּדוֹל: "הֵיִתְכֵן כְּזֹאת? אָדָם בּוֹ דַּעַת מְדוּדָר עַד כְּדִי כָף, עַד כְּדִי שׂוֹי שֶׁל חֲצִי נְפוּלִיּוֹן זָהָב? הָאֵם עַד כְּדִי כָף נִתֵּן לְמַכֵּר אֶת הַנְּשָׁמָה וְלַחְטָא, בַּעֲבוּר סְכּוּם פְּעוּט שֶׁכָּהָה?" (מְדוּר דוּר)

"וּמִנְעִצָּךְ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֶּלֶךְ וְלֹא תִחַלֵּל אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ" (יה. כא)

הַמְהַרֵּל מִפְּרָאָה זְכוּקִיל נִשְׁאֵל פַּעַם עַל יְדֵי כְמוֹר נְכָרִי שֶׁהֵיחָה בְּקִי בַּתּוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב וּבַתּוֹרָה שֶׁבַּעַל פִּה: מִוֶּה הַטַּעַם לְדִין שֶׁקָּבְעוּ חֲכָמֵי הַתְּלַמוּד שְׂמִי שֶׁמְעַבֵּיר אֶת כָּל בְּנָיו לַמֶּלֶךְ פְּטוּר מִכָּל עֲנִשׁ? כְּלוּם יֵשׁ טַעַם לְהַקְל בְּדֵינוֹ שֶׁל זֶה שְׁלֵא הַעֲבִיר רַק אֶחָד מִבְּנָיו, אֵלָא אֶת כָּל בְּנָיו? הֲלוֹא מִי שֶׁמְעַבֵּיר אֶת כָּל בְּנָיו עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה אֲכֹרִי בְּיוֹתֵר כְּלַפִּי כָל בְּנָיו, וְלָמָּה שְׁלֵא יְהֵא עֲנִשׁוֹ חֲמוּר יוֹתֵר?

הַשִּׁיבּו הַמְהַרֵּל מִפְּרָאָה לְכָמוֹר תִּשׁוּבָה עַל דְּרָךְ הַהֲגִיּוֹן: בְּמַסְכַּת חֵלָה (פִּיא מ"ט) אָמְרוּ

מִשְׁשַׁמֵּעַ כָּךְ, קָרָא תַכְף הָאִישׁ מִתּוֹךְ אִימָה וַחֲרָהּ גְדוּלָה: "לא. אִינְיָ נִשְׁבַּע בְּשֵׁנֵי לִוְחֹת הַבְּרִית. הֲרִינִי מִשְׁלֵם וְאִינִי נִשְׁבַּע". אֲלָא שְׂרֵבִי מִשָּׁה חַיִּים אָמַר לוֹ: "עֵתָה לֹא! כָּבֵד נִתְחַבֵּת שְׂבוּעָה, וְעַל כִּרְחֹךְ תִּשְׁבַּע בְּשֵׁנֵי לִוְחֹת הַבְּרִית". מִשְׁבַּרְךָ, נִבְהַל הָאִישׁ עוֹד יוֹתֵר, וַתְּכַף וּמָדָד קָם מִמְּקוֹמוֹ וַהֲדִיחַ לִפְנֵי הָרַב שְׂאִין בְּדַבְרָיו אָמַת. (בן איש חי)

"לא תעטק את רצו" (יש"י)

הַגָּאוֹן רַבִּי **יעקב אורנשטיין** זצוק"ל, רַבֵּה שֶׁל **לְבֹב**, בַּעֲמַחֲסִי "יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב" נֹדַע הֵיחָדָּה כָּרַב אֲשֶׁר מִקַּל בְּדִינֵי אֲסוּר וְהַתֵּר. בְּאַחַת הַשָּׁנִים נִפְגַּשׁ הָרַב בְּעֵרֵב יוֹם הַכַּפּוּרִים עִם רַבִּי **הַרְצֵל** הַדִּין בְּעִירוֹ שֶׁשָּׁמְנוּ הַלֶּךְ לִפְנֵי כְּמַחְמִיר גְּדוֹל, וּבְשָׁעָה שֶׁנִּפְקְדוּ נִתַּן לוֹ רַבִּי **הַרְצֵל** אֶת יָדוֹ וַיִּבְרַח: "יֵתֵן הַשֵּׁם וְנִזְכָּה כְּלָנוּ בְּגִמְרַת חֲתִימָה טוֹבָה". הַעִיר לוֹ רַבִּי **יעקב אורנשטיין** בְּחִיּוּד: "אַתָּה חַיֵּב לְהַרְבּוֹת בַּתְּפִלָּה יוֹתֵר מִמֶּנִּי". תָּמָה רַבִּי **הַרְצֵל** לְדַבְרֵי הָרַב: "זִכִּי לָמָּה אֹמֵר הָרַב כֵּן?"

הַשִּׁיבּוֹ רַבִּי **יעקב אורנשטיין**: "אִנִּי אִינְיָ צָרִיךְ לְהַתְיַגֵּר, אֲלָא שְׁמָא הַכְּשֵׁרִית דְּבַר אֲסוּר, וְזוּהִי רַק עֲבָרָה שְׂבִין אֲדָם לְמִקּוֹם, וְעַל כֵּן יוֹם כְּפוּר מְכַפֵּר. אֲבָל אַתָּה, כָּרַב וְדָן מַחְמִיר לְעֵתִים קְרוֹבוֹת, עֲלוּל אַתָּה לְאַסֵּר אֶת הַמֵּתָר לְיִשְׂרָאֵל וְלִגְרָם הַפֶּסֶד לְמִמוֹנָם שֶׁל יְהוּדִים, וְזוּהִי עֲבָרָה שְׂבִין אֲדָם לְחִבְרוֹ, וְעַל כֵּן אִין יוֹם כְּפוּרִים מְכַפֵּר..." (אמרות חכמה)

"לא תקלל חרש" (יש"י)

הַגָּאוֹן רַבִּי **יוסף חיים זוננפלד** זצוק"ל, רַבֵּה שֶׁל עֵינֵי יוֹסֵף וְרוּשְׁלִים, שָׁמַע פֶּעַם בְּיַד אֶחָד מִמְּוִקְרָבֵי מַקְלָל אֶת אֶחָד הָאֲפִיקוֹרְסִים הַמְּפָרְסָמִים בְּיוֹתֵר בִּירוּשָׁלַיִם. נִעְנָה וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים: "אִנִּי, אִינְיָ נוֹהֵג כְּכָה. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹלָא רַחֲמִים וְהוּא יְכוֹל לְרַחֵם גַּם עַל רָשָׁעִים כְּאַלוֹ,

כְּדִי לְשַׁאֵל אוֹתוֹ כִּדָּת מַה לַּעֲשׂוֹת. אוֹתָם יְמִים הָיוּ יְמִים סְמוּכִים לְחֻתְנַת אֶחָד מִצְאֲצָאִיו שֶׁל הַגָּאוֹן בַּעַל "נֹדַע בִּיהוּדָה", וְכִיּוֹן שֶׁכָּךְ בְּאֵרוֹן שְׂבִבְתוֹ שֶׁל הַיְנוּדָע בִּיהוּדָה מְצַנְעִים הָיוּ שְׁלֵשֶׁת אֲלִפֵי דִינָרִים לְצַרְךָ הַנְּשׂוֹאִין.

מִשְׁסַפֵּר הַגָּאוֹן רַבִּי זֵרַח לְהַגָּאוֹן רַבִּי יַחְזַקְאֵל לְנִדָּא עַל מַצְבּוֹ הַקָּשָׁה, שָׁאֵל אוֹתוֹ: "מַהוּ חֵלֶק הַסְּכּוּם שְׂאֵתָה מִשְׁעַר שְׂתוּכַל לְשֵׁלֶם נִלוּשִׁיךְ וְלִהְשָׂאֵר הַלָּאָה בְּמַעֲמֻדָךְ?" נָקַב רַבִּי זֵרַח בְּסְכּוּם שֶׁל "שְׁלֵשֶׁת אֲלִפֵי דִינָרִים". בְּאוֹתוֹ רָגַע לֹא הִשְׁבַּח רַבִּי יַחְזַקְאֵל לְנִדָּא לְהוֹתִיר אֶת הַפֶּסֶף שֶׁהָכִין לְנִשְׂוֹאֵי צְאֲצָאִיו עֲבוּר עֲצֻמוֹ וְלִלְקַט אוֹתָם בְּשִׁבְלֵי, אֲלָא הַחֲלִיט לַעֲשׂוֹת בְּהֵם מְיוֹת צְדָקָה לַעֲנִיִּים. וְכִיּוֹן שֶׁכָּךְ, תַּכְף וּמָדָד הַתְרוֹמֵם רַבִּי יַחְזַקְאֵל לְנִדָּא מִפְּסָאוֹ, וּמִבְּלִי לְסַפֵּר כָּלֵל מַהִיכֵן יֵשׁ לוֹ כֶּסֶף, וְלִשֵׁם מַה הַפֶּסֶף מִנְּחַ בְּאֵרוֹן, פִּתַּח אֶת דְּלַת הָאֵרוֹן, הוֹצִיא מִשָּׁם אֶת כָּל שְׁלֵשֶׁת אֲלִפֵי הַדִּינָרִים שֶׁהָיוּ שְׂמֹרִים בַּתְּבָה, וּמְסָרָם לְרַבִּי זֵרַח אִיִּדְלִיץ זְצוּק"ל. (אבן ספיר)

"ולא תשבעו בשמי לשקר" (יש"י)

סִפֵּר בְּקִדְשׁוֹ הַגָּאוֹן רַבִּי **יוסף חיים** זצוק"ל מִבְּגֵדָד, רֹאשׁ גּוֹלַת כְּבֵל: פֶּעַם הִגִּיעוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים לְהַתְדִין בְּדִין תּוֹרָה לִפְנֵי סְבוֹ הַגָּאוֹן רַבִּי **מִשָּׁה חַיִּים** זְצוּק"ל גְּדוֹל הַרְבָּנִים בְּיָמָיו. כָּל אֶחָד טָעַן אֶת טַעֲנָתוֹ וְהִיתָה הַכְּחָשָׁה גְּדוּלָה בִּיעֵינָהם, עַד שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהִגִּיעַ כָּלֵל לַעֲמַק הַשְּׂוֹן. רַבִּי מִשָּׁה חַיִּים רָאָה בְּעֵין שִׁכְלוֹ וַהֲבִין שֶׁהָאִישׁ הַמְּכַחֵשׁ מִתְּכַוֵּן לְהִשְׁבַּע עַל שִׁקְרָא, וְאִזּוֹ אָמַר לוֹ: "הָאֵם אַתָּה סוֹבֵר כִּי אִנִּי מִשְׁבִּיעֶיךָ בְּסִפְרֵי תּוֹרָה רְגִיל. לֹא וְלֹא! אִין אִנִּי מִתְּכַוֵּן לְהִשְׁבִּיעֶיךָ אֲלָא בְּשֵׁנֵי לִוְחֹת הַבְּרִית מִקְּשׁוֹ".

תַּכְף וּמָדָד צִוָּה הָרַב עַל מִשְׁתַּרְתּוֹ לְלַקַּח וְלִטְבֵּל בְּמִקְוֵה טְהוּרָה, וְלֵאחֲרַי מִכּוֹן לְהִבִּיא אֵלָיו אֶת שְׁנֵי לִוְחֹת הַבְּרִית. כְּשִׁמְעַ הָאִישׁ אֶת דְּבָרָיו שֶׁל הָרַב נִבְהַל מְאֹד, כִּי לֹא יָדַע אִדּוּת קִימוֹ שֶׁל סִפֵּר בְּשֵׁם שְׁנֵי לִוְחֹת הַבְּרִית, וְסָבֵר לְתַמּוֹ כִּי מְדַבֵּר בְּשֵׁנֵי הַלִּוְחֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁהוֹרִיד מִשָּׁה רַבְּנוּ עִי"ה לְיִשְׂרָאֵל מִן הַשָּׁמַיִם, וְחָשַׁב אוֹלֵי בְּצִאת יִשְׂרָאֵל לְגִלּוֹת כָּבֵל לְקַחוּם עִמָּהֶם.

לפניו בעיה זו ממש, באומרו לו כי הוא מפקפק בתועלת הספר ששמירת הלשון, מפיון שישנם אנשי עסקים שלא יספיקו להגמל מדבורים אסורים שפה הרגלו אליהם. מיד השיב לי רבי ישראל מסלנט ואמר לי: "אפלו אם לא תצליח, אלא לעקר אנה אחת מלבדו של יהודי בצערו על שהוא נכשל בעוון לשון הרע, כדאית היא כל טרחתך בחבור הספר הזה". (הבית היהודי ח"ו)

"לא תקם ולא תטר" (יש, יח)

נודע בשערים היה הגה"ק רבי מאיר מאיר זצוק"ל, רבה של קוברין במדת טובו לכל אחד מישראל. הוא היה מעביר על מדותיו באופן ממש שלא כדרך השבע. גם לאלו שהיו מתגרים בו ואף לפעמים מבקשים את רעתו, גם להם היה סולח והיה מעביר על מדותיו לבל לנטר להם כל שגאה שהיא.

פעם, שאלוהו מקרביו: הלא חז"ל אמרו במסכת וקמא (כב ע"ב) כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונטר כנחש, אינו תלמיד חכם, ומפני מה רבנו מרבה לסלח למתגרים בו ופוגעים בכבודו, בלום אינו תלמיד חכם? נענה והשיב להם רבי מאיר תשובה שיש בה הרבה מן החכמה. וכה אמר להם:

"שמעו" נא ידי. אם אהיה חלילה נוקם ונטר, אזי פאשר אבוא לבית דין של מעלה ישאלוני מפני מה נקמת ונטרת ועברת על לאו שכתוב בתורה 'לא תקם ולא תטר'? אם אמר להם תלמיד חכם אני, הלא יצחקו וילעיגו לי, ויאמרו 'הגם מאיר בתלמידי חכמים? אבל אם ישאלוני הפוך ויאמרו 'הלא תלמיד חכם אתה למה לא נקמת ולא נטרת? אזי אמר להם 'לא ידעתי שהנני תלמיד חכם, ואז לא ימלא פיהם שחוק עלי ולא ילגגו עלי". (אוצר חיים)

אין עיני צרה אם פלוגי ירחם מהקב"ה וגם יזכה לחיי עולם הבא. אמנם פאן בעולם הזה אנו מחזבים להתנגד להם, כי הרי הם מזיקים ומקלקלים את הסביבה, ואת כל הקדשה של עיה"ק ירושלים ואת כל האוייה התורנית של ארץ ישראל, מה שאין כן פאשר יעברו לעולם הבא".

לאחר מכן, פנה ואמר לאותו מקרב: "וכלום אתה חושב שאין כל צד טוב ברשע פלוגי. הרי כידוע אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה (פסחים ק"ח ע"א), ואפלו שכר שיחה נאה יש מאת הקב"ה (בבא קמא לח ע"ב), וגם אין עברה מכבה מצוה (סוטה כא ע"א), וזכות אינה בטלה אפלו באלפי אלפים חובות. ואם כן, בכל יהודי מישראל יש צד של זכות וצד טוב, ולכן על זה בודאי הוא יקבל את שכרו מאת הבורא יתברך שמו". (על חומותיו ירושלים)

"לא תלך רכיל בעמיתך" (יש, טז)

יהודי עשיר ולמדון ידוע הגיע פעם אל מעונו של הגאון רבי ישראל מאיר הכהן מראדין ז"ע, ה"חפץ חיים", וביקש לקנות מונו את כל הספרים שכתב, מלבד ספר 'שמירת הלשון' המדבר על חמרת חטאי הלשון. שאלו ה"חפץ חיים": "מדוע אינך חפץ בספר זה?" השיב העשיר ואמר: "עסקים עגפים יש לי עם אנשים רבים ושונים. עלי לחתם הסכמים, לקבל עובדים ולברר על עברם, לפטר עובדים המתרשלים בתפקידם, לקבל מידע על קונים שונים ועל מדת ישרם של מוכרים וכזו, ברור לי אפוא שלא אוכל להגמל מלשון הרע, ומשום כך לא אפיק כל תועלת מן הספר הזה".

שמע מן ה"חפץ חיים" את דברי העשיר, וספר לו כי הנה, לפני זמן מסים בא הוא עצמו לפני הגאון רבי ישראל מסלנט זצוק"ל ושטח

ואהבת לרעך כמוך

יפגשך או יבוא לביתך, תקבל אותו בחיבה ובסבר פנים יפות."

ואכן כך הוה, היהודי סבר וקיבל, וברכתו של הרה"ק הדגל זיע"א נקטיימה בו, ותחת האהבה אשר שנאו נעשו שכנו הכפרי לאוהב ולבסוף גם נהיו מחותנים (בא מאפרתה).

"שמעתי ממורי הבעש"ט שאמר לאיש אחד חכם שנסק את בנו ואמר לו: **בני, הוה יודע שאני אוהב את הפחות שבפחותים מכל מה שתוכל לדמות מן הפחיתות, יותר הרבה ממה שאתה אוהב את בנך יחידיך**" (הרה"ק מקומרא - היכל הברכה פרשת בהר)

להרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א היה חסיד נלהב ששמו היה 'שעפטיל ברדיטשובער'. ישב החסיד בביתו ולפתע החלו לתקוף אותו געגועים עזים לרבו הקדוש, לא יכול היה ר' שעפטיל להתאפק ושכר מרכבה ומיהר לעירו של רבי ישראל. כשהגיע העירה מיהר לביתו של רבו. אך לאכזבתו כל הדלתות היו סגורות. עמד החסיד כשבלבו בוער מתשוקה לראות את רבו ולו לרגע. הסתובב סחור סחור שמא ימצא נקב להציץ ולראות את רבו.

בעודו עומד שבור, כשדמעותיו זולגות על לחייו על כך שאינו זוכה לראותו, נפתחו הדלתות לפתע, והנה רואה הוא את הרה"ק מרוז'ין עומד בפתח **כשבפיו שאלה: אתה אוהב אותי, שעפטיל? אתה אוהב אותי, שעפטיל? האמן לי שיותר מזה אוהב אני את הפחות שבפחותים! וכאן ציין את שמו של אחד מהמוסרים שמסרוהו למלוכה. אתה כבר מבין ומשער אם כך כמה אני אוהב יהודי שומר תורה ומצוות, ואתה משער כמה אני אוהב צדיק. והאמן לי שיותר מזה ממה שאני אוהב את הצדיק, הקב"ה אוהב את הרשע הכי גדול. אתה משער כבר כמה הוא אוהב יהודי שומר תורה ומצוות ואתה משער כמה הוא אוהב צדיק. סיים דבריו רבי ישראל לאחר שתלמידו ר' שעפטיל קיבל ממנו שיעור באהבת ישראל, וסגר שוב את הדלת (ספר 'גאון וחסיד' עמוד 248).**

מעשה שהיה ביהודי שבא לפני הרה"ק הדגל מחנה אפרים זיע"א, והתאונן על שכנו היהודי העומד לו לצר ולמצוק ומיצר לו באופנים שונים, ועתה נפשו בשאלתו, שיפעל ישועה בעבורו, שלא יוכל אותו יהודי המציק לעשות לו רעה יותר.

נענה לו ה'דגל' בפליאה: "יהודי עושה רעה ליהודי היתכן?!" והמשיך "אומר לך בני חביבי, הנה מעשה מעין זה אירע גם אצל זקני אור שבעת הימים הבעש"ט הקדוש זיע"א, שגם אליו בא יהודי שדר בכפר שכל יושביו אינם בני ברית, מלבד עוד יהודי אחד שהיצר לו מאוד, וביקש מזקיני הבעש"ט שיתפלל בעבורו שמכאן ולהבא לא יהא לשכנו כח להזיק לו".

ענה לו הבעש"ט זיע"א, הנה אמרו בירושלמי (נדרים ל'): 'לא תקום ולא תטור היך עבידא, הוה מקטע קופד ומחת סכינא לידי תחזור ותמחי לידיה: כלומר, איך עובר אדם על לא תקום, הרי זה דומה לחותך בשר והכה הסכין על ידו, וכי תעלה על דעתך שתנקום היד המוכה, ותחתוך את היד שהכתה בה? כן הוא הדבר גם כאן, שהרי כל ישראל גוף אחד הם, דין הוא שלא לנקום מחבירו שהוא כנוקם מגופו. ואם למדונו חז"ל שכל ישראל כגוף אחד הם, אי אפשר אפילו להתפלל שיחלש כוחו של שכנך המציק, כי הרי זה ממש כאילו אבר אחד של הגוף יבקש שאבר אחר יחלש או יחלה, ואזי כל הגוף סובל. אלא מאי, נתפלל להשי"ת שיפוך את לב האיש לאהוב אותך אהבה עזה, מהשנאה אשר שנאך.

המשיך הדגל ואמר ליהודי כך: "הכפרי קיבל את דברי זקני הקדוש, ושכנו אכן נעשה לו מאוים לאוהב. עד כאן המעשה. ועתה אשאלך בני, כלום יכול אתה לפעול בנפשך שתאהב את היהודי הלז המיצר לך?". נענה אותו יהודי ואמר: "רבי, איני חפץ ברעתו כלל, רק שיעזוב אותי לנפשי במנוחה ולא ייסר אותי". ענה רבנו ז"ע ואמר: "אם כן, כבר אמר שלמה המלך בחכמתו (משלי כז ט) 'כמים הפנים אל הפנים כן לב האדם אל האדם', וכמעשה אדוני זקני הבעש"ט, כן אעשה גם אני, אתפלל להשי"ת כי יפוך לב היהודי ההוא לטוב לך, אבל גם עליך להתנהג כלפיו באהבה ואחור, כאילו היה אחיך ממש ולא הרע לך מעולם, ואם

הארה חסידית לפרשת השבוע

'אילו היה העני המאוס הזה בעל ממון רב, כמה הייתי שמח בחברתו, כמו שאני שמח בחברת פלוני. והרי זה, אילו לבישווהו הלבושים הנאים כמו פלוני, הרי אין בינו לבינו הבדל, אם כן למה יעדר כבודו בעיני? והרי בעיני ה' חשוב ממני, שהוא גנוע מדוכא עוני ויסורים ומנוקה מעון, ולמה אשנא מי שהקב"ה אוהב', ובזה יהיה לבבו פונה אל צד הטוב ומרגיל עצמו לחשוב בכל מדות טובות שזכרנו.

כתב הרה"ק המאור עיניים מטשרנוביל זיע"א (פרשת חקת): 'זאת התורה אדם כי ימות באוהל' (במדבר יט יד). אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות סג:) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה וכו'. ידוע כי יש ששים רבוא אותיות לתורה, וכנגדן יש ששים רבוא שרשי נשמות, אף שיש בישראל כהנה וכהנה, על כל פנים העיקר הם ששים רבוא שרשים, והמותר באין מחילוק הניצוצות, וכל אחד מישראל יש לו אות בתורה, ואורייתא וקוב"ה חד, והוא חלק אלוה שבקרב האדם הוא ממש אותו האות שממש שורש נשמתו. והאות משפיע על האדם שפע וחיות הקדושה. וצריך לידע כי האות שורה בפה האדם, וכל אות כלול מכל התורה, נמצא שכל התורה בפה האדם, כי הלא ס"ת שחסר ממנה אות אחת פסולה ואינה נחשבת לתורה מטעם זה, כי כל אות חשוב תורה להצטרף כולם יחד וכו', וכמו שאם חסר אות אחת מן הס"ת אינה בשלימות, לכך אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין לז.) כל המאבד נפש אחת מישראל כאילו מאבד עולם מלא, וההיפך כל המקיים וכו' כאילו קיים עולם מלא והבן. ולכך **אומרים קודם כל תפלה: 'הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך' וגו',** כי הכל הוא אחדות גמור, כמו התורה שנקראת תורה בהצטרף כל האותיות כולן. **ואף אם רואה בחבירו שום דבר רע ישנא הרע שבו, אך החלק הקדוש יאהבנו מאוד כנפשו, כי הבעל שם טוב נבג"מ אמר, שהצדיק הגמור שאין רע בקרבו אין רואה שום רע על שום אדם. אך מי שרואה שום רע בחבירו, הענין הוא כמו שמסתכל במראה, אם פניו מטונפין רואה גם כן במראה כך, ואם פניו נקיים אינו רואה במראה שום דופי כמו שהוא כך רואה.** וזהו 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא יט יח), פירוש 'כמוך' כמו שאם יודע האדם בעצמו שום רע בקרבו משום הא אינו שונא את עצמו אף ששונא הרע שבקרבו, כך גם כן על חבירו, כי באמת הכל אחד, כי הלא גם לחברו יש גם כן חלק אלוה כמוהו ויש לו אות בתורה, ואומות העולם נפשם הוא מצד הקליפה לכך

הרה"ק בעל האהבת ישראל מויוניץ זיע"א היה ידוע באהבת ישראל המיוחדת שפיעמה בקרבו, פעם כשראה צדיק אחד את האהבת ישראל מחבק ומנשק יהודי פשוט וגם, שאל אותו מדוע הוא נוהג כך. השיב לו הרה"ק זיע"א: "בהתייבשי על 'כסא הסנדלרים' [כוונתו היתה לכס האדמו"רות], קבלתי על עצמי לא לראות על יהודי שום רע. משל למה הדבר דומה, לשיכור ההולך עלי דרך וטובע ברפש וסיט, עוד רגע קט והוא עלול להתדרדר לעמקו של בור שחת ויקפח חייו, אך אפשר להצילו על ידי משיכתו משם, האם יאמר מאן דהוא לא אטפל בו כי אתלכלך קמעא על ידי זה וימנע מלהצילו." (קדוש ישראל עמוד כ"א). עד כדי כך שבהיותו פעם במרמרוש ביקר אצל חולה טיפוס שהיא כידוע מחלה מסוכנת ומדבקת, ובהיפרדו חיבק את החולה כאשר שאלו המרא דאתרא של יאסי: רבינו הלא כתוב בתורה (דברים טו) 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם'. השיב לו בעל האהבת ישראל: 'הלא על ידי כך נהנה החולה וקיבל קצת חיות, אם כן הארכתני בזה את ימיו, וזה כבר גדר של הצלת נפשות' (שם פט"ז עמ' ר"ג).

והיה הרה"ק האהבת ישראל זיע"א מדקדק בזמרו כל מקדש בחרוז 'משוך חסדך ליודעך א-ל קנא ונוקם', כי הנה פתח ב'חסד' וסיים ב'קנא ונוקם', וביאר בטעמא דמילתא כי אין לבקש נקמה על השונא, ברם מותר לבקש על עצמו שהשי"ת יעזרו לו בכל טוב בגשמיות וברוחניות והשונא יראה זאת בלי שיוכל להרע לו, ובזה תהיה נקמה על השונא. וזו הכוונה בזמרו 'משוך חסדך ליודעך' על ידי כך תהיה 'קנא ונוקם' על השונאים. והוסיף עוד לאמר כי יש לו סגולה טובה כלפי שונאיו, והיא לאהוב אותם עד שנהפכים לידידים, ואמנם בחן את הדבר פעמים רבות והועיל לו. וסיפר כי זקנו הרה"ק הצמח צדיק זיע"א היה נותן בכל יום צדקה והתפלל על שונאיו.

כתב הרמ"ק בספרו 'תומר דבורה' (פ"ב): 'ירגיל עצמו להכניס אהבת בני אדם בלבו, ואפילו הרשעים, כאילו היו אחיו ויותר מזה, עד שיקבע בלבו אהבת בני אדם כולם. ואפילו הרשעים יאהב אותם בלבו, ויאמר 'מי יתן והיו אלו צדיקים שנים בתשובה והיו כולם גדולים ורוציים למקום', כמאמר אוהב נאמן לכל ישראל, שאמר (במדבר יא טז): 'ומי יתן כל עם ה' נביאים'. ובמה יאהב? בהיותו מזכיר במחשבתו טובות אשר בהם, ויכסה מומם, ולא יסתכל בנגעייהם אלא במדות הטובות אשר בהם, ויאמר בלבו:

ישראל אף כשדרכו לא מצא חן בעיניו, אחרי שידוע מטרת כוונתו שהיא לטוב אף שתועה מדרך השכל, שבאם דרכו מצא חן בעיניו אין כל כך רבותא, ופן בשום פעם לא יכשר דרכו בעיניו תיפסק ההתאחדות, אבל כשמתאחד עמו בשביל מטרת כוונתו הוא קשר של קיימא. ובאמת שזהו דרך לבוא לאהוב את כל איש ישראל, כי הכל חפצים ליראה את שמך אלא ששאור שבעיסה מעכב, וכשיתקיים (יואל ב כ) 'והדחתיו אל ארץ ציה ושמה' ישובו כולם לתחת כנפיו יתברך, וכולם יתקנו, מאחר שכל ישראל בפנימיותם טובים.

ובאמת כבר התקשו רבים וטובים איך יכול האדם להשיג ולבא לבחינה זו לאהוב את רעהו 'ממיהו' ממש. אך הנה כאשר נתבונן נראה כי מבחינה רוחנית כל אדם בלא זולתו אינו כלום, כי בכל דרך עבודת ה' לא יתכן להשיג שלימות מבלי סיוע ושותפות. הן מצד המצוות עצמן שיש מהן שאינן מתקיימות אלא בעשרה כאמור (ויקרא כב לב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', והן מצד הפעולות הגורמות לידי מצוה שברוב הדברים יבואו באמצעות שיתחברו אנשים יחדיו, ואילו אדם יחיד לבדו יקשה עליו עד מאד לקיימם, ורבים הם המצוות שאף לא יוכל לקיימם כלל, כמו על דרך משל בנתינת צדקה, מן ההכרח שיהיה אחד נותן ואחד מקבל, ואם אין מי שיקבל את הנתינה, אין מציאות שיוכל אדם לקיים המצוה, נמצא כי קיום המצוה הוא באמצעות זולתו, וכן על זו הדרך בהרבה מן המצוות.

וכן ביתר ענייני עבודת הבורא, לימוד התורה מוכרח שיהא מן הרב לתלמיד ומן האב לבן, וכמו כן צריך כל אדם ללכת לרב שיורה לו הדרך ילך בה והמעשה אשר יעשה, נמצא ששלימות העבודה של בני ישראל אי אפשר להשיגה כי אם באמצעות סיוע מאחד לחברו.

אפשר כי גם זה נכלל בעומק מצות 'ואהבת לרעך כמוך', דלכאורה מצוות 'כמוך' הרי היא קשה להשגה, אך באמת העצה לזה ספונה וגנוזה בשותפות האמורה לעיל, כי כאשר יודע האדם שאינו יכול להשיג שלימות בשום ענין לולא עזרתו של רעהו, אם כן עליו לאהוב את רעיו כמותו, שהרי הוא בלא חברו אינו כלום, ואם כן נמצא כי 'רעך' הוא ממש 'כמוך', וזהו שצוותה התורה 'ואהבת לרעך כמוך', שתשיג ותבין שבאמת כך הוא הדבר, וכשאני לעצמי מה אני.

דיבורם הוא גם כן קליפות, כי רוב דיבורם הוא ניבול פה או שאר דיבורים כיוצא בו.

וכך הביא בספר אורח לחיים (פרשת נח) בשם הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א: שאלתי לי עוד, אם רואין אדם רשע לפני המקום איך אפשר לאהוב אותו. והשיב לי: **הלא נשמות כל אדם חלק אלהי ממעל, ועל כן יהיה לו רחמנות על השי"ת שהניצוץ הקדוש שלו נלכד בקליפות,** עכ"ד ודפח"ח.

ואמרו עוד בשם אור שבעת הימים הבעל שם טוב זיע"א (ראה בעש"ט עה"ת פרשת תשא) שפירש כי זו משמעות הלשון 'כל ישראל ערבים', 'ערבים' מלשון 'מעורבים', כי לכל בני ישראל שורש אחד. וביאור הדברים כאמור, לפי שנשמות ישראל כלולות הם זו בזו, כי כל נשמתין קדישין הם ענפי שם הוי"ה ב"ה, על כן שורשם ומקורם אחד, ונמצא כי מעורבים הם זה בזה.

והוסיף הבעש"ט הקדוש ללמדנו, כי מכיון שבני ישראל מעורבים זה בזה והם שורש אחד, לכן כאשר באה לעולם התעוררות טובה מצד היצר טוב מסטרא דקדושה, אותה התעוררות נוגעת לכל אחד ואחד מבני ישראל, והיא פועלת אצל כל אחד ואחד לפי ערכו, הצדיק מתעורר הרבה בעבודת השם יתברך בקדושה גדולה ובחשק גדול, ומי שאינו צדיק כל כך גם בו מתנוצצת איזו התעוררות, אך לא בהארה גדולה כמו אצל הצדיק הגדול, ואפילו רשע גמור מתעורר באיזה הרהור תשובה, הגם שהוא רק לפי שעה, מכל מקום מתעורר מעט, ויתכן שעל ידי התעוררות זו אף יחזור בתשובה שלימה. וכן הוא גם להיפך ח"ו, כאשר באה התעוררות מצד היצר הרע, גם היא באה לכל אחד ואחד, אלא שהרשע נכשל על ידה הרבה ועושה מחמת כן מעשה רע בפועל, משא"כ הצדיק שנכשל באיזה הרהור לפי שעה ותו לא.

כתב הרה"ק השם משמואל זיע"א (שבועות תער"ב):
במתן תורה כתיב (שמות יט ב) 'ויחן שם ישראל', וכ"כ אבי אדמו"ר זצלה"ה אמר בשם הרה"ק מהר"י מווארקא זצלה"ה שלשון 'ויחן' הוא לשון חן, שדרכו של חברו מצא חן בעיניו, וזה היה עוד בראש חודש [סיון]. אך יש לומר דאף דלכאורה דבר גדול הוא מאד שדרכו של חברו ישא חן בעיניו, כי אין דעותיהם של בני אדם שוות, מ"מ בהעמיק על הדבר עוד יש מעלה גדולה מזו, והיינו לאהוב לכל איש